

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра анатомії людини, оперативної хірургії і топографічної анатомії

АНАТОМІЯ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТА ТА ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ

*Практикум для самостійної роботи
для студентів 1-го курсу,
спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування»
медичних факультетів*

Запоріжжя
2020

УДК 611 (072)

О-61

Затверджено на засіданні Центральної методичної Ради ЗДМУ та рекомендовано для використання в освітньому процесі. (протокол № _____ від « ____ » _____ 2020 р.)

Колектив авторів:

О. А. Григор'єва, А. О. Світлицький, М. Г. Лебединець, І. Ф. Штанько, О. В. Артюх, С. В. Чугін, М. С. Щербаков, Т. А. Тополенко, Н. В. Грінівецька, Ю. Ю. Абросімов, А. В. Чернявський, О. С. Таланова, О. А. Апт, М. Б. Вовченко, О.Л. Лазарік, О. Л. Зінич, Т. М. Матвейшина.

Рецензенти:

В. К. Сирцов - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри гістології, цитології та ембріології ЗДМУ;

Е.Р. Скаковський– канд. мед. наук, доцент кафедри анатомії людини, оперативної хірургії і топографічної анатомії ЗДМУ.

Анатомія опорно-рухового апарата та внутрішніх органів:
О-61 Практикум для самостійної роботи для студентів 1-го курсу, спеціальність 224 «Технології медичної діагностики та лікування» медичних факультетів / О. А. Григор'єва, А. О. Світлицький, М. Г. Лебединець, І. Ф. Штанько, О. В. Артюх, С. В. Чугін, М. С. Щербаков, Т. А. Тополенко, Н. В. Грінівецька, Ю. Ю. Абросімов, А. В. Чернявський, О. С. Таланова, О. А. Апт, М. Б. Вовченко, О.Л. Лазарік, О. Л. Зінич, Т. М. Матвейшина– Запоріжжя : [ЗДМУ], 2019. - 173с.

Практикум з анатомії людини «Анатомія опорно-рухового апарата та внутрішніх органів» містять навчально-методичний матеріал для самостійної підготовки студентів 1-го курсу медичного факультета, що навчаються протягом 5 років у вищому медичному навчальному закладі що навчаються за спеціальністю: «Технології медичної діагностики та лікування» згідно робочої програми з анатомії людини та тематичних планів першого семестру.

УДК 611 (072)

©Колектив авторів, 2020.

©Запорізький державний медичний університет, 2020.

ВСТУП

Навчально-методичні розробки для самостійної роботи студентів з анатомії опорно-рухового апарату та анатомії внутрішніх органів були розроблені кафедрою анатомії людини, оперативної хірургії та топографічної анатомії Запорізького державного медичного університету відповідно до робочої програми з анатомії людини для полегшення підготовки до практичних занять, для уніфікації контролю вхідного рівня знань як складової остаточної оцінки за кожен тему а також для оцінювання самостійної роботи студентів.

Кожна розробка містить глосарій, який студент має роздрукувати, заповнити відповідно до Міжнародної анатомічної номенклатури та практичні завдання – схеми та таблиці, які також заповнюються студентом самостійно. При підготовці до кожного практичного заняття **студент має роздрукувати відповідну методичну розробку, заповнити її власноруч та надати викладачеві для перевірки на занятті.**

У разі відсутності виконаних завдань або *при невідповідності почерку*, студент вважається таким, що не виконав самостійної роботи.

ЗМІСТ

Анатомічна номенклатура. Площини, вісі. Загальні ознаки хребців. Шийні, грудні, поперекові хребці, крижова кістка, куприк, грудина і ребра. Грудна клітина в цілому.	6
Кістки грудного поясу і плеча. Кістки передпліччя та кисті. Тазова, стегнова кістки. Кістки гомілки та стопи.	14
Кістки черепа. Скеліття, зовнішня та внутрішня основи черепа. Очна ямка. Порожнина носа. Кісткове піднебіння. Сконева, підсконева і крилопіднебінна ямки. Рентгенанатомія кісток.	26
Загальна артрологія. З'єднання черепа. Череп як ціле. З'єднання хребтового стовпа та грудної клітки. Хребтовий стовп та грудна клітка як ціле.	42
З'єднання грудного поясу. Плечовий суглоб. Ліктювий суглоб. З'єднання передпліччя та кисті. З'єднання тазового поясу. Таз як ціле. Кульшовий суглоб. Колінний суглоб. З'єднання гомілки і стопи. Стопа як ціле.	52
М'язи, фасції та топографія голови. М'язи ший. Фасції та топографія ший.	71
М'язи, фасції та топографія спини. М'язи, фасції та топографія грудей. Діафрагма. М'язи, фасції та топографія живота. Біла лінія. Піхва прямого м'язу живота. Паховий канал.	82
М'язи грудного поясу і плеча. М'язи передпліччя, кисті. Топографія верхньої кінцівки.	99
М'язи тазу та стегна. М'язи гомілки і стопи. Топографія нижньої кінцівки.	113
Практичні навички та узагальнення матеріалу з остеології, артрології та анатомії м'язів.	130
Травна система. Ротова порожнина. Слинні залози. Зуби. Язик. Зів. Глотка. Стравохід. Лінії та ділянки живота. Шлунок. Тонка кишка. Товста кишка. Печінка. Жовчний міхур і загальна жовчна протока. Підшлункова залоза. Очеревина. Сучасні методи лабораторного дослідження органів травної системи.	131
Дихальний апарат. Ніс, носова порожнина і приносові пазухи. Носоглотка. Гортань. Плевра. Грудна порожнина. Середостіння. Трахея, бронхи, легені. Сучасні методи лабораторного дослідження органів дихальної системи.	150
Сечова система. Нирка. Сечовід, сечовий міхур, сечівник. Сучасні методи лабораторного дослідження органів виділення	163
Чоловіча статеві система. Жіноча статеві система. Промежина.	169
Ендокринна система	183
Практичні навички та узагальнення матеріалу з анатомії внутрішніх органів.	187
Література	188

ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: АНАТОМІЧНА НОМЕНКЛАТУРА. ПЛОЩИНИ, ВІСІ. ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ ХРЕБЦІВ. ШИЙНІ, ГРУДНІ, ПОПЕРЕКОВІ ХРЕБЦІ, КРИЖОВА КІСТКА, КУПРИК, ГРУДИНА І РЕБРА. ГРУДНА КЛІТИНА В ЦІЛОМУ.

АНАТОМІЧНА НОМЕНКЛАТУРА. ПЛОЩИНИ, ВІСІ. ЗАГАЛЬНА ОСТЕОЛОГІЯ

Зміст теми:

Анатомія людини – це наука про форму і будову, походження і розвиток організму людини, його органів та систем. Анатомія передбачає системний опис форми, будови, стану і топографічних взаємовідносин частин і органів тіла з урахуванням їх вікових, статевих і індивідуальних особливостей та впливу зовнішніх факторів.

Основні сучасні напрями розвитку анатомії – вікова анатомія, порівняльна анатомія, пластична анатомія, антропологія, екологічна анатомія та ін.

Основні методи дослідження в анатомії – візуальне дослідження, антропометричні дослідження, препарування, макро-мікроскопічні дослідження, мікроскопічні дослідження. Сучасні методи дослідження в анатомії: рентгенанатомічні методи, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія (МРТ), ультразвукове дослідження (УЗД), ендоскопія та ін.

Поняття про Міжнародну анатомічну номенклатуру. Її значення для вивчення анатомії і уніфікації вивчення природничих і клінічних дисциплін. Основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об'єктів, та їх основні характеристики.

Анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) і вісі (фронтальна, вертикальна, сагітальна), їх характеристика, використання для опису кісток та їх частин.

Загальні дані про скелет. Розвиток кісток (у філогенезі і онтогенезі). Первинні і вторинні кістки. Класифікація кісток. Кістка як орган. Компактна і губчаста кісткові речовини, їх будова. Хімічний склад, фізичні і механічні властивості кістки. Будова трубчастої кістки: її частини. Особливості будови кістки в дитячому, юнацькому, зрілому, літньому і старечому віці. Кістки в рентгенівському зображенні. Вплив спорту і праці на будову кісток. Вплив соціальних факторів і екології на розвиток і будову кісток скелету.

Конкретні цілі:

- Давати поняття про Міжнародну анатомічну номенклатуру. Розуміти її значення для вивчення анатомії і уніфікації вивчення природничих і клінічних дисциплін.
- Знати основні анатомічні терміни, які розкривають топографію анатомічних об'єктів, та їх основні характеристики.

- Вміти показати відносно скелета анатомічні площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) і вісі (фронтальна, вертикальна, сагітальна), дати їх характеристику, в подальшому вміти використання для опису кісток та їх частин.
- Застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток скелету, пояснення їх топографії;
- Застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток і їх окремих частин;
- Визначати і аналізувати поняття “кістка як орган”;
- Аналізувати механізми розвитку кісток в ембріогенезі.

Теоретичні питання до заняття:

1. Що таке Міжнародна анатомічна номенклатура?
2. Дати визначення, що таке „правильне анатомічне положення”
3. Як проходить сагітальна площина? Чому вона має таку назву? На які частини вона розділяє тіло?
4. Як проходить фронтальна площина? Чому вона має таку назву? На які частини вона розділяє тіло?
5. Як проходить горизонтальна площина? На які частини вона розділяє тіло?
6. Функції скелету
7. Як називається структурно-функціональна одиниця кістки? Її будова. Особливості розташування в залежності від типу кісток.
8. Види кісткової речовини. Класифікація кісток. Приклади.
9. Які стадії проходять кістки в онтогенезі?
10. Частини і будова трубчастих кісток: назвати, намалювати схему та продемонструвати на препаратах.
11. Кістковий мозок. Його види.
12. Окістя. Будова та функції.
13. Загальний план будови хребців: описати і продемонструвати на препаратах..

Завдання для самостійної роботи:

Намалювати :

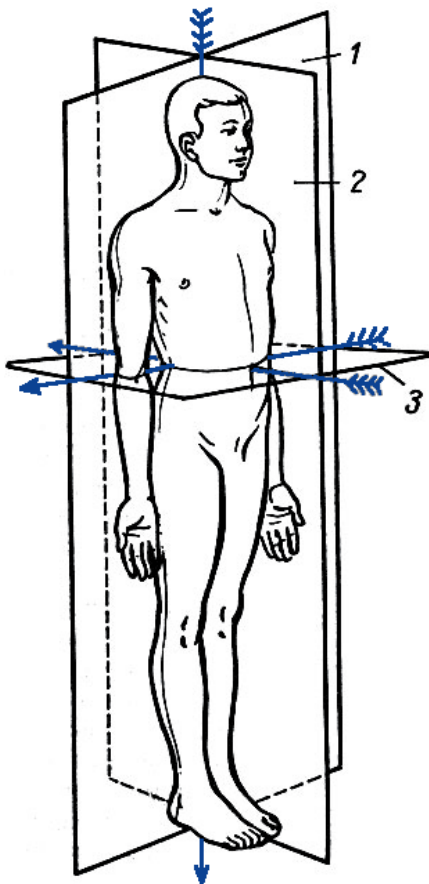
- схему головних вісей та площин;
- схему кістки на поперечному розрізі,
- схему остеону;
- схему будови довгої трубчастої кістки.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Вісі (сагітальна, фронтальна, вертикальна) Площини (сагітальна, фронтальна, горизонтальна) Передній

Задній
Вехній
Нижній
Поверхневий
Глибокий
Малий
Великий
Середній
Присередній
Бічний
Зовнішній
Внутрішній
Кістка
Надкістя
Компактна кісткова речовина
Губчаста кісткова речовина
Діафіз
Епіфіз
Метафіз
Апофіз
Червоний кістковий мозок
Жовтий кістковий мозок

Позначити:

1.	
2.	
3.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, набір кісток.

КІСТКИ ХРЕБТОВОГО СТОВПА. ГРУДИНА ТА РЕБРА

Зміст теми:

Кістки скелету: хребці. Принцип сегментарності в будові осьового скелету. Стислі дані про філо- і онтогенез хребтового стовпа. Загальна характеристика хребтового стовпа. Загальний план будови хребців. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців, крижової кістки, куприкової кістки. Вікові і статеві особливості будови хребців. Вплив соціальних і екологічних факторів на будову хребців. Вади розвитку хребців.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток хребтового стовпа, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток хребтового стовпа та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток хребтового стовпа в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток хребтового стовпа;
- описати і продемонструвати будову кісток хребтового стовпа .

Теоретичні питання до заняття:

1. Загальний план будови хребців: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Особливості будови шийних хребців: назвати і продемонструвати на препаратах.
3. Особливості будови першого та другого шийних хребців.
4. Особливості будови грудних хребців: назвати і продемонструвати на препаратах.
5. Особливості будови поперекових хребців: назвати і продемонструвати на препаратах.
6. Будова крижової кістки і куприка: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі хребці та крижову кістку відповідно їх анатомічному положенню;
- навчитися відрізняти одне від одного шийні, грудні та поперекові хребці;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів)

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Шийні хребці Передня дуга атланта Задня дуга атланта Бічна маса атланта Зуб осьового хребця Сонний горбок (VI шийного хребця) Поперечний отвір Грудні хребці Верхня реброва ямка Нижня реброва ямка Реброва ямка поперечного відростка Поперекові хребці Додатковий відросток Соскоподібний відросток Крижова кістка Основа крижової кістки Вушкоподібна поверхня крижової кістки Верхівка крижової кістки Горбистість крижової кістки Тазова поверхня Передні крижові отвори Спинна поверхня Задні крижові отвори Крижовий канал Крижовий розтвір

Вкажіть особливості будови хребців

	Шийні хребці	Грудні хребці	Поперекові хребці
Тіло			
Остистий відросток			
Поперечний відросток			
Суглобові відростки			

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, окремі шийні, грудні, поперекові хребці, крижова кістка.

ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: КІСТКИ ГРУДНОГО ПОЯСУ І ПЛЕЧА. КІСТКИ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ ТА КИСТІ. ТАЗОВА, СТЕГНОВА КІСТКИ. КІСТКИ ГОМІЛКИ ТА СТОПИ.

КІСТКИ ПОЯСУ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ ТА ПЛЕЧОВА КІСТКА

Зміст теми: Розвиток ребер і груднини в філо- і онтогенезі. Класифікація ребер. Будова ребер і груднини. Форми мінливості ребер і груднини, варіанти та аномалії розвитку. Вікові і статеві особливості будови груднини. Вплив соціальних і екологічних факторів на будову ребер і груднини.

Верхня кінцівка: її відділи. Кістки верхньої кінцівки: відділи. Пояс верхньої кінцівки: ключиця, лопатка; їх будова. Вільна частина верхньої кінцівки: плечова кістка.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток грудної клітки, поясу верхньої кінцівки та плеча, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток грудної клітки, поясу верхньої кінцівки та плеча та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток грудної клітки, поясу верхньої кінцівки та плеча в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток грудної клітки, поясу верхньої кінцівки та плеча;
- описати і продемонструвати будову кісток грудної клітки, поясу верхньої кінцівки та плеча.
- вміти визначати приналежність окремих кісток до правої або лівої сторони.

Теоретичні питання до заняття:

1. Класифікація ребер. Будова I-XII ребер: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Будова груднини: описати і продемонструвати на препараті.
3. Грудна клітка в цілому: описати і продемонструвати на препараті.
4. Верхня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють. Назвати і продемонструвати на препаратах.
5. Кістки поясу верхньої кінцівки: лопатка. Описати і продемонструвати на препаратах, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
6. Кістки поясу верхньої кінцівки: ключиця. Описати і продемонструвати на препаратах, визначити належність кісток до правої чи лівої сторони.

7. Плечова кістка: частини: описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі ребра відповідно їх анатомічному положенню;
- навчитися орієнтувати окремі кістки поясу верхньої кінцівки та плеча відповідно їх анатомічному положенню;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів).

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Ребро Головка ребра Шийка ребра Тіло ребра Горбок ребра Кут ребра Борозна ребра Груднина Ручка груднини Тіло груднини Мечоподібний відросток Кут груднини Лопатка Реброва поверхня Підлопаткова ямка Задня поверхня Ость лопатки Надплечовий відросток (акроміон) Присередній край Бічний край Верхній край Дзьобоподібний відросток Верхній кут Нижній кут Бічний кут Суглобова западина Шийка лопатки Ключиця Груднинний кінець Тіло ключиці Надплечовий кінець Плечова кістка

	Головка плечової кістки Великий горбок Малий горбок Тіло плечової кістки Дельтоподібна горбистість Виросток плечової кістки Головочка плечової кістки Блок плечової кістки Ліктьова ямка Вінцева ямка Бічний надвиросток Променева ямка Присередній надвиросток Борозна ліктьового нерва
--	---

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхніми кінцівками, окремі кістки – ребра, груднина, лопатка, ключиця, плечова кістка.

КІСТКИ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ ТА КИСТІ

Зміст теми: Верхня кінцівка: її відділи. Вільна частина верхньої кінцівки: кістки передпліччя і кисті, сесамоподібні кістки; їх будова. Українські терміни скостеніння кісток верхньої кінцівки. Розвиток кісток верхньої кінцівки в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку.

Вікові, статеві особливості будови кісток верхньої кінцівки. Специфічні риси будови кісток, обумовлені процесами антропогенезу. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову кісток верхньої кінцівки.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток передпліччя та кисті, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток передпліччя та кисті та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток передпліччя та кисті в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток передпліччя та кисті;
- описати і продемонструвати будову кісток передпліччя та кисті.
- вміти визначати приналежність окремих кісток до правої або лівої сторони.

Теоретичні питання до заняття:

1. Верхня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють. Назвати і продемонструвати на препаратах.
2. Розвиток скелета верхньої кінцівки. Варіанти та аномалії розвитку.
3. Променева кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
4. Ліктьова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
5. Кисть: відділи.
6. Кисть: будова кісток проксимального ряду зап'ястка. Описати і продемонструвати на препаратах.
7. Кисть: будова кісток дистального ряду зап'ястка. Описати і продемонструвати на препаратах.
8. Кисть: будова кісток п'ястка. Описати і продемонструвати на препаратах.
9. Кисть: будова кісток фалангів пальців кисті. Описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки тазу та стегна відповідно до їх анатомічного положення;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів)

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
---	--------------------

	Променева кістка Головка променевої кістки Суглобовий обвід Суглобова ямка Шийка променевої кістки Тіло променевої кістки Шилоподібний відросток променевої кістки Вирізка ліктьової кістки Зап'ясткова суглобова поверхня Ліктьова кістка Ліктьовий відросток Вінцевий відросток Горбистість ліктьової кістки Вирізка променевої кістки Тіло ліктьової кістки Головка ліктьової кістки Шилоподібний відросток ліктьової кістки Кістки кисті Зап'ясткові кістки Човноподібна кістка Півмісяцева кістка Тригранна кістка Горохоподібна кістка Кістка-трапеція Трапецієподібна кістка Головчаста кістка Гачкувата кістка П'ясткові кістки Основа п'ясткової кістки Тіло п'ясткової кістки Головка п'ясткової кістки Кістки пальців кисті (фаланги пальців) Проксимальна фаланга Середня фаланга Кінцева фаланга
--	---

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхніми кінцівками, окремі кістки –ліктьова, променева, кістки кисті.

ТАЗОВА ТА СТЕГНОВА КІСТКА, НАКОЛІНОК

Зміст теми: Нижня кінцівка: її відділи. Кістки тазу та стегна: відділи. Пояс тазу та стегна: кульшова кістка; її будова. Частина кульшової кістки, її будова. Вільна частина тазу та стегна: стегнова кістка, її будова. Українські терміни скостеніння кісток тазу та стегна. Розвиток кісток тазу та стегна в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку кісток тазу та стегна. Гомологія кісток верхньої та нижньої кінцівок. Вікові, статеві особливості будови кісток кінцівок. Специфічні риси будови кісток тазу та стегна, обумовлені процесами антропогенезу. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову кісток нижньої кінцівки

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток тазу та стегна, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток тазу та стегна та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток тазу та стегна в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток тазу та стегна;
- описати і продемонструвати будову кісток тазу та стегна;
- вміти визначати приналежність окремих кісток до правої або лівої сторони.

Теоретичні питання до заняття:

1. Нижня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють. Назвати і продемонструвати на препаратах.
2. Розвиток скелета тазу та стегна. Варіанти і аномалії розвитку.
3. Кульшова кістка: описати і продемонструвати на препараті її будову. Внаслідок зрощення яких кісток вона утворюється?
4. Клубова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
5. Лобкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
6. Сіднична кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову.
7. Таз в цілому: його частини: описати і продемонструвати на препараті. Статеві та вікові особливості тазу. Назвати та описати основні розміри тазу.
8. Стегнова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
9. Наколінок. Його будова. Описати та продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки тазу та стегна відповідно до їх анатомічного положення;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів)

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	<p>Тазова, стегнова кістки надколінок Кульшова кістка Кульшова западина Вирізка кульшової западини Затульний отвір Клубова кістка Тіло клубової кістки Крило клубової кістки Клубовий гребінь Клубова ямка Сіднична поверхня Сіднична кістка Тіло сідничої кістки Гілка сідничої кістки Сідничний горб Сіднична ость Лобкова кістка Тіло лобкової кістки Лобковий горбок Симфізна поверхня Затульна борозна Стегнова кістка Головка стегнової кістки Шийка стегнової кістки Малий вертлюг стегнової кістки Великий вертлюг стегнової кістки Тіло стегнової кістки Підколінна поверхня Присередній виросток Присередній надвиросток стегнової кістки Бічний виросток Бічний надвиросток стегнової кістки Наколінкова поверхня</p>

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з нижніми кінцівками, окремі кістки – тазова, стегнова, наколінок.

КІСТКИ ГОМІЛКИ ТА СТОПИ

Зміст теми: Нижня кінцівка: її відділи. Кістки нижньої кінцівки: відділи. Вільна частина нижньої кінцівки: кістки гомілки, стопи; їх будова. Українські терміни скостеніння кісток нижньої кінцівки. Розвиток кісток нижньої кінцівки в онтогенезі. Варіанти та аномалії розвитку кісток нижньої кінцівки. Гомологія кісток верхньої та нижньої кінцівок. Вікові, статеві особливості будови кісток кінцівок. Специфічні риси будови кісток нижньої кінцівки, обумовлені процесами антропогенезу. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову кісток нижньої кінцівки

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток гомілки та стопи, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток гомілки та стопи та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток гомілки та стопи в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток гомілки та стопи;
- описати і продемонструвати будову кісток гомілки та стопи.
- вміти визначати приналежність окремих кісток до правої або лівої нижньої кінцівки.

Теоретичні питання до заняття:

1. Нижня кінцівка: її частини і кістки, що їх утворюють. Назвати і продемонструвати на препаратах.
2. Розвиток скелета нижньої кінцівки. Варіанти і аномалії розвитку.
3. Великогомілкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
4. Малогомілкова кістка: частини, описати і продемонструвати на препараті їх будову, визначити належність кістки до правої чи лівої сторони.
5. Стопа: відділи, кістки що їх утворюють.
6. Будова таранної кістки. Описати і продемонструвати на препаратах.
7. Будова п'яточної кістки. Описати і продемонструвати на препаратах.
8. Будова човноподібної, кубоподібної та клиноподібних кісток. Описати і продемонструвати на препаратах.
9. Будова плеснових кісток, фалангів пальців стопи. Описати і продемонструвати на препаратах.
10. Гомологія кісток верхньої та нижньої кінцівок.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки гомілки та стопи відповідно їх анатомічного положення;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів)

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Великогомілкова кістка Бічний виросток Малогомілкова суглобова поверхня Присередній виросток Верхня суглобова поверхня Переднє міжвиросткове поле Заднє міжвиросткове поле Міжвиросткове підвищення Тіло великогомілкової кістки Поверхні тіла великогомілкової кістки Горбистість великогомілкової кістки Краї великогомілкової кістки Присередня кісточка Малогомілкова вирізка Нижня суглобова поверхня Малогомілкова кістка Головка малогомілкової кістки Тіло малогомілкової кістки Бічна кісточка Кістки стопи Заплеснові кістки Надп'яtkова кістка Головка надп'яtkової кістки Шийка надп'яtkової кістки Тіло надп'яtkової кістки П'яtkова кістка П'яtkовий горб Підпора надп'яtkової кістки Човноподібна кістка Присередня клиноподібна кістка Проміжна клиноподібна кістка Бічна клиноподібна кістка Кубоподібна кістка Плеснові кістки

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з нижніми кінцівками, окремі кістки – тазова, стегнова, велика та мала гомілкові, таранна, п'яtkова.

ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА: КІСТКИ ЧЕРЕПА. СКЛЕПІННЯ, ЗОВНІШНЯ ТА ВНУТРІШНЯ ОСНОВИ ЧЕРЕПА. ОЧНА ЯМКА. ПОРОЖНИНА НОСА. КІСТКОВЕ ПІДНЕБІННЯ. СКРОНЕВА, ПІДСКРОНЕВА І КРИЛОПІДНЕБІННА ЯМКИ. РЕНТГЕНАНАТОМІЯ КІСТОК.

ЛОБНА, ТІМ'ЯНА І ПОТИЛИЧНА КІСТКИ

Зміст теми: Розвиток черепа в філо- і онтогенезі. Мозковий і лицевий відділи черепа. Будова кісток, що утворюють мозковий череп: лобової, потиличної, тім'яної, клиноподібної, скроневої, решітчастої.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення мозкового черепу, пояснення його топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток мозкового черепу та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток мозкового черепу в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток мозкового черепу;
- описати і продемонструвати будову кісток мозкового черепу;
- вміти визначати приналежність тім'яної кістки до правої або лівої половини голови.

Теоретичні питання до заняття:

1. Відділи черепа: назвати і продемонструвати на препараті.
2. Норми /положення/ черепа, які використовуються при його вивченні в антропології і медицині: назвати і продемонструвати.
3. Мозковий череп: кістки які його утворюють; назвати і продемонструвати на препараті. Особливості розвитку кісток мозкового черепу.
4. Мозковий череп: частини, назвати і продемонструвати на препараті кістки, які утворюють склепіння і основу черепа.
5. Потилична кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
6. Лобова кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
7. Тім'яна кістка: поверхні, края, кути; назвати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі. Визначити належність кістки до правої чи лівої сторони

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки черепа відповідно їх анатомічному положенню;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів).

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Лобова кістка Лобова луска Лобовий горб Сліпий отвір Надочноямковий отвір Виличний відросток Очноямкова частина Носова частина Лобова пазуха Тім'яна кістка Потиличний край Лусковий край Стріловий край Лобовий край Лобовий кут Потиличний кут Клиноподібний кут Соскоподібний кут Тім'яний отвір Тім'яний горб Потилична кістка Великий отвір Основна частина Бічна частина Канал під'язикового нерва Потилична луска

Матеріали для самоконтролю: Череп, окремі кістки: лобна, потилична, тім'яна.

РЕШІТЧАСТА ТА КЛИНОПОДІБНА КІСТКИ.

Зміст теми: Будова кісток, що утворюють основу черепа: клиноподібної, решітчастої

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток основи черепа, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток основи черепа та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток основи черепа в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток основи черепа;
- описати і продемонструвати будову кісток основи черепа;
- вміти визначати приналежність тім'яної кістки до правої або лівої половини голови.

Теоретичні питання до заняття:

1. Решітчаста кістка: частини, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
2. Клиноподібна кістка: тіло кістки, його будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
3. Клиноподібна кістка: великі крила, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
4. Клиноподібна кістка: малі крила, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
5. Клиноподібна кістка: отвори, їх зміст, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
6. Клиноподібна кістка: крилоподібні відростки, їх будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки черепа відповідно їх анатомічному положенню;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів)

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Клиноподібна кістка Тіло клиноподібної кістки Турецьке сідло Гіпофізна ямка Спинка сідла Сонна борозна Клиноподібна пазуха Мале крило клиноподібної кістки

	<p> Велике крило клиноподібної кістки Мозкова поверхня великого крила Скронева поверхня великого крила Підскронева поверхня великого крила Верхньощелепна поверхня великого крила Очноямкова поверхня великого крила Верхня очноямкова щілина Зоровий канал Крилоподібний відросток Бічна пластинка Присередня пластинка Крилоподібний канал Крилоподібна ямка Крилоподібна вирізка Решітчаста кістка Дірчаста пластинка Дірчасті отвори Перпендикулярна пластинка Решітчастий лабіринт Очноямкова пластинка Верхня носова раковина Середня носова раковина </p>
--	---

Матеріали для самоконтролю: Череп, окремі кістки: клиноподібна, решітчаста.

СКРОНЕВА КІСТКА

Зміст теми: Скроневі кістка. Канали скроневої кістки.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії скроневої кістки та її окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток основи черепа в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови скроневої кістки;
- описати і продемонструвати будову скроневої кістки;
- вміти визначати приналежність скроневої кістки до правої або лівої половини голови.
- описати та продемонструвати канали скроневої кістки

Теоретичні питання до заняття:

1. Скроневі кістка: частини.
2. Барабанна частина: її будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
3. Лускова частина: її будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
4. Передня поверхня кам'янистої частини: її будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
5. Задня поверхня кам'янистої частини: її будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
6. Нижня поверхня кам'янистої частини: її будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
7. Соскоподібний відросток: його будова, описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
8. Канали скроневої кістки.
9. Описати і продемонструвати хід сонного каналу і його відгалуження.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі скроневі кістки черепа відповідно їх анатомічному положенню;
- знайти на кістках та черепі вказані структури (див. перелік термінів);
- знайти на ізольованій скроневій кістці та черепі основні канали та знати їх зміст

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Скроневі кістка Кам'яниста частина скроневої кістки Верхній край кам'янистої частини

	<p>Задній край кам'янистої частини Передній край кам'янистої частини Передня поверхня кам'янистої частини Покрівля барабанної порожнини Трійчасте втиснення Задня поверхня кам'янистої частини Внутрішній слуховий отвір Внутрішній слуховий хід Нижня поверхня кам'янистої частини Яремна ямка Шилоподібний відросток Зовнішній отвір сонного каналу Внутрішній отвір сонного каналу Соскоподібний відросток (скроневої кістки) Борозна сигмоподібної пазухи Барабанна частина Лускова частина Виличний відросток Суглобовий горбок Нижньощелепна ямка Зовнішній слуховий отвір Зовнішній слуховий хід</p>
--	--

Матеріали для самоконтролю: Череп, скронева кістка.

КІСТКИ ЛИЦЯ

Зміст теми: Будова кісток, що утворюють лицевий череп: нижньої щелепи, верхньої щелепи, виличної, носової, піднебінної, слъзової, під'язикової кісток, лемішу, нижньої носової раковини.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення кісток лиця, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії кісток лиця та їх окремих частин;
- аналізувати механізми розвитку кісток лиця в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію кісток для аналізу будови кісток лиця;
- описати і продемонструвати будову кісток лиця;
- вміти визначати приналежність кісток до правої або лівої половини голови.

Теоретичні питання до заняття:

1. Лицевий череп: кістки які його утворюють; назвати і продемонструвати на препараті. Особливості розвитку кісток лицевого черепа.
2. Верхня щелепа: поверхні, їх будова: описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
3. Верхня щелепа: відростки, їх будова: описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
4. Контрфорси верхньої щелепи.
5. Вікові особливості верхньої щелепи.
6. Нижня щелепа: частини, їх будова: описати і продемонструвати на ізольованому препараті та на черепі.
7. Вікові особливості нижньої щелепи.
8. Нижня носова раковина, леміш, під'язикова кістка: їх будова: описати і продемонструвати положення в черепі.
9. Слъзова, носова, вилична, піднебінна кістки: їх будова: описати і продемонструвати положення в черепі.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися орієнтувати окремі кістки лиця відповідно їх анатомічному положенню;
- знайти на кістках вказані структури (див. перелік термінів);
- знайти на черепі та ізольованих кістках контрфорси верхньої та нижньої щелепи.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Верхня щелепа Тіло верхньої щелепи

	<p> Очноямкова поверхня Носова вирізка Підскронева поверхня тіла верхньої щелепи Горб верхньої щелепи Носова поверхня тіла верхньої щелепи Верхньощелепний розтвір Лобовий відросток верхньої щелепи Виличний відросток верхньої щелепи Піднебінний відросток верхньої щелепи Комірковий відросток Зубні комірки Нижня щелепа Тіло нижньої щелепи Коміркова частина Коміркова дуга нижньої щелепи Зубні комірки Основа нижньої щелепи Підборідний виступ нижньої щелепи Підборідний горбок Підборідний отвір Під'язикова ямка Піднижньощелепна ямка Гілка нижньої щелепи Кут нижньої щелепи Жувальна горбистість Крилоподібна горбистість Вирізка нижньої щелепи Виростковий відросток нижньої щелепи Головка нижньої щелепи Шийка нижньої щелепи Отвір нижньої щелепи Канал нижньої щелепи Нижня носова раковина Сльозова кістка Носова кістка Леміш Піднебінна кістка Перпендикулярна пластинка Клино-піднебінна вирізка Пірамідний відросток Горизонтальна пластинка Вилична кістка Бічна поверхня </p>
--	--

	Скронева поверхня Очноямкова поверхня Лобовий відросток Скроневий відросток Вилично-очноямковий отвір Вилично-лицевий отвір Вилично-скроневий отвір Під'язикова кістка Тіло під'язикової кістки Малий ріг Великий ріг
--	---

Матеріали для самоконтролю: Череп, окремі кістки: верхня щелепа, нижня щелепа, носова, піднебілля, вилична, слъзова, під'язикова, леміш, нижня носова раковина.

СКЛЕПІННЯ, ЗОВНІШНЯ ТА ВНУТРІШНЯ ОСНОВИ. ОЧНА ЯМКА.

Зміст теми: Склепіння черепа, зовнішня та внутрішня основи черепа.

Передня, середня і задня черепні ямки, очна ямка.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для позначення утворів склепіння черепа, його зовнішньої та внутрішньої основи, пояснення їх топографії;
- застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії склепіння черепа, його зовнішньої та внутрішньої основи, очної ямки;
- розуміти взаєморозташування окремих кісток черепа, що утворюють його склепіння, зовнішньої та внутрішньої основи, очну ямку;
- вміти описати і продемонструвати будову кісток склепіння черепа, його зовнішньої та внутрішньої основи, очної ямки;
- знати розташування та вміст отворів зовнішньої та в нутрішньої основи черепа;
- знати сполучення очної ямки.

Теоретичні питання до заняття:

1. Очна ямка: межі очноямкового входу: описати і продемонструвати на препараті черепа.
2. Очна ямка: стінки, описати і продемонструвати на препараті черепа.
3. Очна ямка: сполучення: описати і продемонструвати на препараті черепа.
4. Анатомічні утворення внутрішньої і зовнішньої поверхні склепіння черепа: описати і продемонструвати на препараті.
5. Анатомічні утворення зовнішньої основи черепа: описати і продемонструвати на препараті.
6. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення передньої черепної ямки: описати і продемонструвати на препараті.
7. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення середньої черепної ямки: описати і продемонструвати на препараті.
8. Внутрішня основа черепа: межі, будова, сполучення задньої черепної ямки: описати і продемонструвати на препараті.

Завдання для самостійної роботи:

- знайти на черепі борозни основних синусів твердої мозкової оболонки;
- знайти на черепі основні отвори та знати їх вміст;
- встановити, якими кістками утворені стінки очної ямки.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Склепіння черепа Передня черепна ямка Середня черепна ямка Задня черепна ямка Борозна верхньої стрілової пазухи Борозна поперечної пазухи Борозна сигмоподібної пазухи Зовнішня основа черепа Рваний отвір Яремний отвір Сонний канал скроневої кістки М'язово-трубний канал Очна ямка Очноямковий вхід Надочноямковий край Підочноямковий край Стінки очної ямки Передній решітчастий отвір Задній решітчастий отвір Нижня очноямкова щілина

Очна ямка

Вкажіть, якими кістками утворені стінки очної ямки:

Верхня – _____

Нижня – _____

Латеральна - _____

Медіальна – _____

Матеріали для самоконтролю: Череп.

ПОРОЖНИНА НОСА. КІСТКОВЕ ПІДНЕБІННЯ. СКРОНЕВА, ПІДСКРОНЕВА І КРИЛОПІДНЕБІННА ЯМКИ

Зміст теми: Кісткова носова порожнина, скронева, підскронева, крило-піднебінна ямки.

Конкретні цілі:

- розуміти взаєморозташування окремих кісток, що утворюють носову порожнину, скроневу, підскроневу та крилопіднебінну ямки;
- застосовувати анатомічну термінологію для позначення структур носової порожнини, скроневої, підскроневої і крилопіднебінної ямок;
- Застосовувати анатомічні площини і вісі для пояснення топографії структур носової порожнини, скроневої, підскроневої і крилопіднебінної ямок;
- знати стінки та сполучення носової порожнини, скроневої, підскроневої і крилопіднебінної ямок.

Теоретичні питання до заняття:

1. Скронева ямка: межі, стінки: описати і продемонструвати на препараті черепа.
2. Підскронева ямка: межі, стінки, сполучення: описати і продемонструвати на препараті черепа.
3. Крило-піднебінна ямка: межі, стінки, описати і продемонструвати на препараті черепа.
4. Крило-піднебінна ямка: сполучення: описати і продемонструвати на препараті черепа.
5. Очна ямка: межі очноямкового входу, стінки, описати і продемонструвати на препараті черепа.
6. Очна ямка: сполучення: описати і продемонструвати на препараті черепа.
7. Носова порожнина: межі входу і виходу носової порожнини: описати і продемонструвати на препараті черепа.
8. Носова порожнина: її стінки: описати і продемонструвати на препараті черепа.
9. Носові ходи: їх будова, сполучення: описати і продемонструвати на препараті черепа.

Завдання для самостійної роботи:

- Встановити, якими кістками утворені стінки носової порожнини, скроневої, підскроневої, крилопіднебінної ямок;
- Знайти на черепі та малюнках параназальні синуси та їх сполучення;
- Намалювати схему сполучень параназальних синусів з носовими ходами;

- Знайти на черепі крилопіднебінну ямку та отвори, через які вона сполучається з основним порожнинами та основою черепу.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Кісткова носова порожнина Стінки кісткової носової порожнини Хоани Верхній носовий хід Середній носовий хід Нижній носовий хід Спільний носовий хід Кісткове піднебіння Великий піднебінний канал Малі піднебінні отвори Різцевий канал Скренева ямка Вилична дуга Підскренева ямка Стінки підскроневої ямки Крило-піднебінна ямка Стінки крило-піднебінної ямки Кісткова носова порожнина Стінки кісткової носової порожнини Хоани Верхній носовий хід Середній носовий хід Нижній носовий хід Спільний носовий хід

Вкажіть, якими кістками утворені стінки носової порожнини:

Носова перегородка - _____

Верхня – _____

Нижня – _____

Латеральна - _____

Вкажіть, з чим сполучаються носові ходи:

Найвищий носовий хід (якщо є) - _____

Верхній носовий хід - _____

Середній носовий хід - _____

Нижній носовий хід - _____

Крізь які отвори чи канали крило піднебінна ямка сполучається з:

Порожниною черепа - _____

Носовою порожниною - _____

Ротовою порожниною - _____

Очною ямкою - _____

Основою черепа - _____

Матеріали для самоконтролю: Череп.

ЗАНЯТТЯ 4

ЗАГАЛЬНА АРТРОЛОГІЯ. З'ЄДНАННЯ ЧЕРЕПА. ЧЕРЕП ЯК ЦІЛЕ. З'ЄДНАННЯ ХРЕБТОВОГО СТОВПА ТА ГРУДНОЇ КЛІТКИ. ХРЕБТОВИЙ СТОВП ТА ГРУДНА КЛІТКА ЯК ЦІЛЕ.

ЗАГАЛЬНА АРТРОЛОГІЯ. З'ЄДНАННЯ ЧЕРЕПА. ЧЕРЕП В ЦІЛОМУ.

Зміст теми: Класифікація з'єднань. Види синартрозів: волокнисті з'єднання (синдесмози) – мембрани, зв'язки, шви, тім'ячки; хрящові з'єднання (синхондрози) – постійні, тимчасові, гіалінові, волокнисті, симфіз, кісткові з'єднання (синостози). Діартрози (синовіальні з'єднання, суглоби): визначення, основні ознаки суглоба, їх характеристика. Додаткові компоненти суглобів. Класифікація суглобів за будовою, формою суглобових поверхнь, за функцією. Прості, складні, комплексні і комбіновані суглоби: їх характеристика. Види рухів і їх аналіз (осі рухів, площини рухів). Одноосьові, двоосьові і триосьові суглоби, їх види, характеристика рухів в кожному виді суглоба. Класифікація з'єднань черепа. Синдесмози черепа: шви, їх види і характеристика. Синхондрози черепа: їх види, характеристика, вікові особливості. Суглоби черепа: скронево-нижньощелепний суглоб. Вікові особливості з'єднання черепа: тім'ячки, їх види, будова, терміни окостеніння.

Конкретні цілі:

- знати принципи будови та класифікації з'єднань кісток;
- застосовувати анатомічні вісі для пояснення рухів у суглобах;
- застосовувати анатомічну термінологію для позначення синхондрозів, швів та суглобів черепа, пояснення їх топографії;
- аналізувати механізми розвитку з'єднань кісток в ембріогенезі;
- застосовувати класифікацію з'єднань кісток для аналізу будови скронево-нижньощелепного суглобу, швів та синхондрозів черепа;
- описати і продемонструвати будову скронево-нижньощелепного суглобу, швів та синхондрозів черепа.

Теоретичні питання до заняття:

1. Класифікація з'єднань кісток: неперервні та перервні з'єднання.
2. Розвиток з'єднань кісток в філо- і онтогенезі.
3. Синдесмози: визначення, види, приклади.
4. Синхондрози: визначення, класифікація, приклади.
5. Синостози: визначення, утворення, приклади.
6. Суглоб: визначення, основні компоненти суглоба: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Додаткові компоненти суглобів: назвати, описати і продемонструвати на препаратах.
8. Анатомічна класифікація суглобів: прості та складні суглоби,

комплексні, комбіновані, визначення і приклади.

9. Назвати головні осі і рухи, які здійснюються в суглобі навколо цих осей.

10. Класифікація суглобів за кількістю рухів.

11. Одноосьові суглоби: визначення, види одноосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.

12. Двоосьові суглоби: визначення, види двоосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.

13. Багатоосьові суглоби: визначення, види багатоосьових суглобів за формою суглобових поверхонь, функції, приклади, продемонструвати на препаратах.

14. Шви черепа.

15. Синхондрози черепа

16. Висково-нижньощелепний суглоб

Завдання для самостійної роботи:

- намалювати схему класифікації безперервних з'єднань;
- намалювати схему простого суглобу;
- на прикладі плечового суглобу знайти основні вісі та навчитися демонструвати рухи навколо них;
- на черепі знайти основні шви та місця розташування синхондрозів;
- навчитися демонструвати на черепі рухи, що можливо виконати у скронево-нижньощелепного суглобу.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Нерепервне з'єднання Фіброзне з'єднання Хрящове з'єднання Кісткове з'єднання Перервне з'єднання (суглоб) Суглобова поверхня Суглобова капсула Суглобова порожнина Суглобова сумка Простий суглоб Складний суглоб Комплексний суглоб Комбінований суглоб Цилиндричний суглоб Блокоподібний суглоб Еліпсоїодібний суглоб

	Виростковий суглоб Шароподібний суглоб Симфіз Вінцевий шов черепа Стріловий шов черепа Ламбдоподібне шво черепа Тім'ячка черепа Синхондрози черепа Скронево-нижньощелепний суглоб Атланта-потиличний суглоб
--	--

Скронево-щелепний суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis

Axis

sagittalis

Axis verticalis

Додатковаі

рухи

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, череп, вологі препарати суглобів

З'ЄДНАННЯ ХРЕБТОВОГО СТОВПА. ХРЕБТОВИЙ СТОВП ЯК ЦІЛЕ.

Зміст теми: Класифікація з'єднань хребтового стовпа. Синдесмози, синхондрози і синостози хребтового стовпа: їх характеристика і будова. Суглоби хребтового стовпа: серединний атланта-осьовий суглоб, бічний атланта-осьовий суглоб, дуговідросткові суглоби, попереково-крижовий суглоб, крижово-куприковий суглоб: їх будова. Хребтовий стовп в цілому. Вікові, статеві особливості хребта в цілому. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на хребет в цілому.

Конкретні цілі:

- застосовувати класифікацію з'єднань кісток для пояснення будови з'єднань хребтового стовпа та атланта-потилічного суглобу;
- застосовувати анатомічні вісі для пояснення рухів, які відбуваються у хребті;
- розуміти значення анатомічних та причини появи патологічних згинів хребтового стовпа.
- .

Теоретичні питання до заняття:

1. Назвати види сполучень хребтового стовпа, продемонструвати їх на препаратах.
2. З'єднання між тілами хребців: класифікація, будова міжхребцевого диску, його функціональне значення;
3. Зв'язки, що укріплюють з'єднання між тілами хребців: описати і продемонструвати на препараті.
4. З'єднання між відростками та дугами хребців: класифікація, будова, зв'язки.
5. З'єднання між крижовою кісткою і куприком: класифікація, будова, зв'язки крижово-куприкового з'єднання: описати і продемонструвати на препараті. Вікові та статеві особливості крижово-куприкового з'єднання.
6. З'єднання між I і II шийними хребцями: будова, класифікація, рухи.
7. З'єднання черепа з хребтом: будова, класифікація, рухи.

Завдання для самостійної роботи:

- навчитися знаходити на скелеті та грудній клітині місця прикріплення зв'язок;
- демонструвати на скелеті та окремих кістках суглобові поверхні, що утворюють атланта-потилічний та атланта-вісьові суглоби;
- демонструвати на скелеті та окремих кістках рухи, що можна виконати у атланта-потилічному та атланта-вісьових суглобах;

Написати латинські терміни:

Українські терміни	Латинські терміни (написати самостійно)
	Міжхребцевий диск Волокнисте кільце міжхребцевого диска Драглисте ядро міжхребцевого диска Передня поздовжня зв'язка (хребта) Задня поздовжня зв'язка (хребта) Міжостьова зв'язка(хребта) Жовта зв'язка (хребта) Надостьова зв'язка (хребта) Поперечна зв'язка (хребта) Дуговідростковий суглоб Серединний атлантаосьовий суглоб Бічний атлантаосьовий суглоб Крижовокуприковий суглоб

Атланта-потиличний суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з _____

Суглобові поверхні:

Проксимальна _____

Дистальна _____

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis _____

Додаткові

рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки _____

Капсулярні зв'язки _____

Позакапсулярні зв'язки _____

Інше _____

Атланта-осьовий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis

Додаткові

рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, перший та другий шийні хребці, череп (потилична кістка)

З'єднання грудної клітки. ГРУДНА КЛІТКА В ЦІЛОМУ.

Зміст теми: З'єднання грудної клітки: синдесмози, синхондрози і суглоби (реброво-хребцеві суглоби, реброво-поперечні суглоби, груднинно-реброві суглоби): їх характеристика і будова. Грудна клітка в цілому, її будова. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову грудної клітки в цілому

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису з'єднань грудної клітки та поясу верхньої кінцівки;
- демонструвати на скелеті рухи, що виконуються у суглобах, що утворюють грудну клітку.

- вміти відрізняти форму грудної клітки осіб з різною конституцією вміти демонструвати на скелеті структури кісток, що утворюють суглобові поверхні з'єднань верхньої кінцівки та місця прикріплення зв'язок;

Теоретичні питання до заняття:

1. З'єднання між ребрами та грудниною: класифікація, їх будова.
2. З'єднання між ребрами і хребцями: види, їх будова, класифікація.
3. Хребет в цілому: будова, згини; вікові особливості.
4. Грудна клітка в цілому: будова, вікові, статеві та індивідуальні особливості.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Ребровогруднинний синхондроз Грудинноробровий суглоб Суглоб головки ребра Ребровопоперечний суглоб

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхньою кінцівкою, вологі препарати грудної клітки та суглобів верхньої кінцівки.

ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА: З'ЄДНАННЯ ГРУДНОГО ПОЯСУ. ПЛЕЧОВИЙ СУГЛОБ. ЛІКТЬОВИЙ СУГЛОБ. З'ЄДНАННЯ ПЕРЕДПІЛЧЧЯ ТА КИСТІ. З'ЄДНАННЯ ТАЗОВОГО ПОЯСУ. ТАЗ ЯК ЦІЛЕ. КУЛЬШОВИЙ СУГЛОБ. КОЛІННИЙ СУГЛОБ. З'ЄДНАННЯ ГОМІЛКИ І СТОПИ. СТОПА ЯК ЦІЛЕ.

З'ЄДНАННЯ ПОЯСУ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ. ПЛЕЧОВИЙ СУГЛОБ.

Зміст теми: З'єднання верхньої кінцівки. З'єднання грудного пояса: синдесмози пояса верхньої кінцівки і суглоби пояса верхньої кінцівки (надплечо-ключичний суглоб і груднинно-ключичний суглоб), їх будова. З'єднання вільної верхньої кінцівки: плечовий суглоб.

Рентгенанатомія з'єднань верхньої кінцівки. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову з'єднань кісток верхньої кінцівки.

Конкретні цілі:

- вміти демонструвати на вологих препаратах зв'язки верхньої кінцівки;
- розуміти бомеханіку суглобів пояса верхньої кінцівки;
- розуміти вплив спорту на розвиток верхньої кінцівки як органу праці.

Теоретичні питання до заняття:

5. З'єднання між ребрами та грудниною: класифікація, їх будова.
6. З'єднання між ребрами і хребцями: види, їх будова, класифікація.
7. Хребет в цілому: будова, згини; вікові особливості.
8. Грудна клітка в цілому: будова, вікові, статеві та індивідуальні особливості.
9. З'єднання кісток плечового пояса: надплечово-ключичний суглоб, його суглобові поверхні;
10. Надплечово-ключичний суглоб, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули;
11. Надплечово-ключичний суглоб: зв'язковий апарат, класифікація, рухи: описати і продемонструвати на препаратах;
12. Груднинно-ключичний суглоб, його суглобові поверхні;
13. Груднинно-ключичний суглоб: межі прикріплення капсули;
14. Плечовий суглоб: суглобові поверхні;
15. Плечовий суглоб: додаткові компоненти, межі прикріплення капсули,
16. Плечовий суглоб: зв'язковий апарат, класифікація, рухи: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- знайти на скелеті структури, що утворюють суглобові поверхні грудино-ключичного, акроміально-ключичного та плечового суглобів;
- знайти на вологих препаратах капсули та зв'язки грудино-ключичного, акроміально-ключичного та плечового суглобів;
- відпрепарувати плечовий суглоб.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Ребровогруднинний синхондроз Грудинноробровий суглоб Суглоб головки ребра Ребровопоперечний суглоб Надплечово-ключичний суглоб Груднинно-ключичний суглоб Міжключична зв'язка Реброво-ключична зв'язка Передня груднинно-ключична зв'язка Задня груднинно-ключична зв'язка Плечовий суглоб Губа суглобової западини (плечовий суглоб) Дзьобо-плечова зв'язка

Грудинно-ключичний суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібно підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібно підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis

Додатковаі
рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки _____

Капсулярні зв'язки _____

Позакапсулярні зв'язки _____

Інше _____

Акроміально-ключичний суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з _____

Суглобові поверхні:

Проксимальна _____

Дистальна _____

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis _____

Додатковаі
рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки _____

Капсулярні зв'язки _____

Позакапсулярні зв'язки _____

Інше _____

Плечовий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібно підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis

Axis

sagittalis

Axis verticalis

Додатковаі

рухи

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхньою кінцівкою, вологі препарати грудної клітки та суглобів серхньої кінцівки.

ЛІКТЬОВИЙ СУГЛОБ. З'ЄДНАННЯ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ ТА КИСТІ.

Зміст теми: З'єднання вільної верхньої кінцівки: ліктювий суглоб, з'єднання кісток передпліччя, променево-зап'ястковий суглоб, суглоби кисті.

Рентгенанатомія з'єднань верхньої кінцівки. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову з'єднань кісток верхньої кінцівки.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису з'єднань верхньої кінцівки;
- вміти демонструвати на скелеті структури кісток, що утворюють суглобові поверхні з'єднань верхньої кінцівки та місця прикріплення зв'язок;
- вміти демонструвати на вологих препаратах зв'язки верхньої кінцівки;
- розуміти бомеханіку суглобів верхньої кінцівки;
- розуміти вплив спорту на розвиток верхньої кінцівки як органу праці.

Теоретичні питання до заняття:

1. Ліктювий суглоб: назвати суглоби, що його утворюють, їх будова: описати і продемонструвати на препаратах.
2. З'єднання кісток передпліччя: проксимальний променево-ліктювий суглоб, міжкісткова перетинка, дистальний променево-ліктювий суглоб; їх будова, класифікація, описати і продемонструвати на препаратах. .
3. Променево-зап'ястковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, внутрішньосуглобовий диск, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Суглоби кисті: середньозап'ястковий суглоб, його суглобові поверхні, внутрішньо-суглобові зв'язки, описати і продемонструвати на препаратах.
5. Суглоби кисті: міжп'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні та зв'язки, що їх укріплюють, описати і продемонструвати на препаратах.
6. Суглоби кисті: зап'ястково-п'ясткові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, Особливості I зап'ястково-п'ясткового суглоба його класифікація, описати і продемонструвати на препаратах.
7. Суглоби кисті: п'ястково-фалангові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація, рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

8. Суглоби кисті: міжфалангові суглоби кисті, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація, рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- знайти на скелеті структури, що утворюють суглобові поверхні, ліктьового, променево-зап'ясткового суглобів;
- знайти на вологих препаратах капсули та зв'язки ліктьового, променево-зап'ясткового суглобів;
- відпрепарувати ліктьовий та променево-зап'ястковий суглоби.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Ліктьовий суглоб Плечо-ліктьовий суглоб Плечо-променевий суглоб Проксимальний променево-ліктьовий суглоб Обхідна ліктьова зв'язка Обхідна променева зв'язка Міжкісткова перетинка передпліччя Дистальний променево-ліктьовий суглоб Променево-зап'ястковий суглоб Тильна променево-зап'ясткова зв'язка Долонна променево-зап'ясткова зв'язка Ліктьова обхідна зв'язка зап'ястка Променева обхідна зв'язка зап'ястка Міжзап'ясткові суглоби Середньозап'ястковий суглоб Суглоб горохоподібної кістки Канал зап'ястка Зап'ястково-п'ясткої суглоби Міжп'ясткові суглоби П'ястково-фалангові суглоби Міжфалангові суглоби кисті

Ліктьовий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Плечо-променеви суглоб

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібно підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis

Axis

sagittalis

Axis verticalis

Додатковаі

рухи

Плечо-ліктьовий суглоб

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібно підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis

Axis

sagittalis

Axis verticalis

Додатковаі

рухи

Променево-ліктьовий суглоб

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібно підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis
frontalis _____
Axis
sagittalis _____
Axis verticalis _____

Додатковаі
рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки _____

Капсулярні зв'язки _____

Позакапсулярні зв'язки _____

Інше _____

–

–

Променево-зап'ястковий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з _____

Суглобові поверхні:

Проксимальна _____

Дистальна _____

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis
frontalis _____
Axis
sagittalis _____
Axis verticalis _____

Додатковаі
рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки _____

Капсулярні зв'язки _____

Позакапсулярні зв'язки

Інше

–

–

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхньою кінцівкою, воолгі препарати суглобів серхньої кінцівки.

З'ЄДНАННЯ ТАЗОВОГО ПОЯСУ. ТАЗ ЯК ЦІЛЕ. КУЛЬШОВИЙ СУГЛОБ.

Зміст теми: З'єднання нижньої кінцівки. З'єднання тазового пояса: синдесмози, лобковий симфіз, крижово-клубовий суглоб. Таз в цілому: його будова, основні розміри. Вікові, статеві, індивідуальні особливості таза. З'єднання вільної нижньої кінцівки: кульшовий суглоб.

Рентгенанатомія з'єднань нижньої кінцівки. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову з'єднань кісток нижньої кінцівки

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису з'єднань поясу нижньої кінцівки;
- вміти демонструвати на скелеті структури кісток, що утворюють суглобові поверхні з'єднань поясу нижньої кінцівки та місця прикріплення зв'язок;
- вміти демонструвати на вологих препаратах зв'язки тазу;
- розуміти вплив спорту на розвиток нижньої кінцівки як органу локомоції;
- розуміти значення знання будови тазу для гінекології.

Теоретичні питання до заняття:

1. З'єднання кісток таза: класифікація. Крижово-клубовий суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи, описати і продемонструвати на препаратах.
2. Лобковий симфіз: будова, зв'язковий апарат, класифікація: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Зв'язковий апарат таза: описати і продемонструвати на препаратах.. Назвати та продемонструвати отвори, які утворюються зв'язками таза.
4. Кульшовий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, додаткові компоненти, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

- знайти на скелеті структури, що утворюють суглобові поверхні кульшового, суглобу;
- знайти на вологих препаратах капсули та зв'язки кульшового суглобу, зв'язки тазу та лобковий симфіз;
- навчитися відрізняти чоловічий таз від жіночого;
- навчитися вимірювати розміри жіночого тазу.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Затульна перетинка

	Затульний канал Великий сідничий отвір Малий сідничий отвір Лобковий симфіз Крижово-клубовий суглоб Кульшовий суглоб Губа кульшової западини Зв'язка головки стегнової кістки Клубово-стегнова зв'язка Сідничо-стегнова зв'язка Лобково-стегнова зв'язка
--	--

Кульшовий суглоб

Плечовий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis

Додаткові

рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

—

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з нижньою кінцівкою, вологі препарати суглобів нижньої кінцівки.

КОЛІННИЙ СУГЛОБ. З'ЄДНАННЯ ГОМІЛКИ І СТОПИ. СТОПА ЯК ЦІЛЕ.

Зміст теми:

З'єднання вільної нижньої кінцівки: колінний суглоб, з'єднання кісток гомілки, надп'яtkово-гомілковий суглоб, суглоби стопи. Склепіння стопи. Рентгенанатомія з'єднань нижньої кінцівки. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову з'єднань кісток нижньої кінцівки

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису з'єднань нижньої кінцівки;
- вміти демонструвати на скелеті структури кісток, що утворюють суглобові поверхні з'єднань нижньої кінцівки та місця прикріплення зв'язок;
- вміти демонструвати на вологих препаратах зв'язки нижньої кінцівки;
- розуміти бомеханіку суглобів нижньої кінцівки;

Теоретичні питання до заняття:

1. Колінний суглоб: суглобові поверхні кісток, що його утворюють, додаткові компоненти /меніски, внутрішньосуглобові зв'язки, складки, синовіальні сумки/, зв'язковий апарат, класифікація, рухи; описати і продемонструвати на препаратах.
2. З'єднання кісток гомілки: види, їх будова, класифікація: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Надп'яtkово-гомілковий суглоб: суглобові поверхні кісток, які його утворюють, межі прикріплення капсули, зв'язковий апарат, класифікація, рухи: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Суглоби стопи: з'єднання між кістками заплесна, види, їх суглобові поверхні та зв'язки, що їх укріплюють, описати і продемонструвати на препаратах.
5. Поперечний суглоб стопи: суглоби, що його утворюють, зв'язковий апарат: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Суглоби стопи: заплесно-плесневі суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Суглоби стопи: міжплесневі суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат. класифікація: описати і продемонструвати на препаратах..
8. Суглоби стопи: плесне-фалангові суглоби, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація: описати і продемонструвати на препаратах..
9. Суглоби стопи: міжфалангові суглоби стопи, їх суглобові поверхні, зв'язковий апарат, класифікація, рухи, описати і продемонструвати на препаратах.

10. Склепіння стопи: визначення, утворення, функції. Чим вони укріплені?

11. “Тверда основа стопи”: визначення; продемонструвати на препаратах кістки, які складають тверду основу стопи.

Завдання для самостійної роботи:

- знайти на скелеті структури, що утворюють суглобові поверхні колінного, надп'яtkово-гомiлкового суглобiв;
- знайти на вологих препаратах капсули та зв'язки колінного, надп'яtkово-гомiлкового суглобiв, зв'язки та стопи;
- вiдпрепарувати, колiнний та надп'яtkово-гомiлковий суглоби;

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Колінний суглоб Поперечна зв'язка коліна Бічний меніск Присередній меніск Передня схрещена зв'язка Задня схрещена зв'язка Обхідна великогомілкова зв'язка Обхідна малоогомілкова зв'язка Зв'язка наколінка Міжкісткова перетинка гомілки Велико-малоогомілковий суглоб Надп'яtkово-гомiлковий суглоб Присередня обхідна зв'язка Бічна обхідна зв'язка Піднап'яtkовий суглоб Надп'яtkово-п'яtkово-човноподібний суглоб Поперечний суглоб заплесна Роздвоєна зв'язка П'яtkово-кубоподібний суглоб Клино-човноподібний суглоб Міжклиноподібні суглоби Довга підошвова зв'язка Заплесно-плеснові суглоби Міжплеснові суглоби Міжкісткові плеснові проміжки Плесно-фалангові суглоби Міжфалангові суглоби стопи

Колінний суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis

frontalis _____

Axis

sagittalis _____

Axis verticalis

Додаткові

рухи _____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

–

–

Гомілковонадп'ятковий суглоб

Назва суглобу _____

Анатомічна класифікація (потрібне підкреслити):

Простий, складний, комплексний, комбінований з

Суглобові поверхні:

Проксимальна

Дистальна

Біомеханічна класифікація (потрібне підкреслити):

Одновісьовий, двовісьовий, трьохвісьовий

Рухи навколо (якщо є):

Axis
frontalis_____

Axis
sagittalis_____

Axis verticalis

Додаткова і
рухи_____

Додаткові елементи суглобу:

Внутрішньокапсулярні зв'язки

Капсулярні зв'язки

Позакапсулярні зв'язки

Інше

—

—

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з нижньою кінцівкою, вологі препарати суглобів нижньої кінцівки.

ЗАНЯТТЯ 6

М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ГОЛОВИ. М'ЯЗИ ШИЇ. ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ШИЇ.

ЗАГАЛЬНА МІОЛОГІЯ. М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ГОЛОВИ.

Зміст теми: М'яз як орган – визначення. Сухожилки, апоневрози. Допоміжні апарати м'язів: фасції, синовіальні піхви, синовіальні сумки, сесамоподібні кістки, сухожилкова дуга, м'язовий блок. Анатомічний і фізіологічний поперечники м'язів: основні дані про силу і роботу м'язів; поняття про важелі. Початок і прикріплення м'язів: їх функціональна характеристика. Класифікація м'язів: за розвитком, топографією, формою, розмірами, напрямком м'язових волокон, функцією та ін. Розвиток м'язів в філо- і онтогенезі. Джерела розвитку м'язів голови. Класифікація м'язів голови. Мімічні м'язи, їх характеристика. Жувальні м'язи, їх характеристика. Фасції голови.

Конкретні цілі:

- Розуміння принципу роботи скелетних м'язів;
- Розуміння функції м'язів у залежності від місця їх прикріплення відносно вісей обертання суглобу;
- Застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів та фасцій голови;
- Знати, яким чином скорочення мімічних м'язів впливає на вираз обличчя людини;
- Розуміти анатомічні передумови виникнення скальпованих ран голови;
- Демонструвати на черепі рухи нижньої щелепи в результаті одностороннього чи двостороннього скорочення жувальних м'язів.

Теоретичні питання до заняття:

1. Загальна міологія: класифікація м'язів.
2. М'язи лица (мімічні м'язи): відміни мімічних м'язів від решти скелетних м'язів; будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Надчерепний м'яз: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. М'язи, що оточують глазну щилину: топографія, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. М'язи, що оточують ротовий отвір: топографія, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
6. М'язи, що оточують зовнішній ніс: топографія, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Жувальний м'яз: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.

8. Скроневий м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.

9. Крилоподібні м'язи: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.

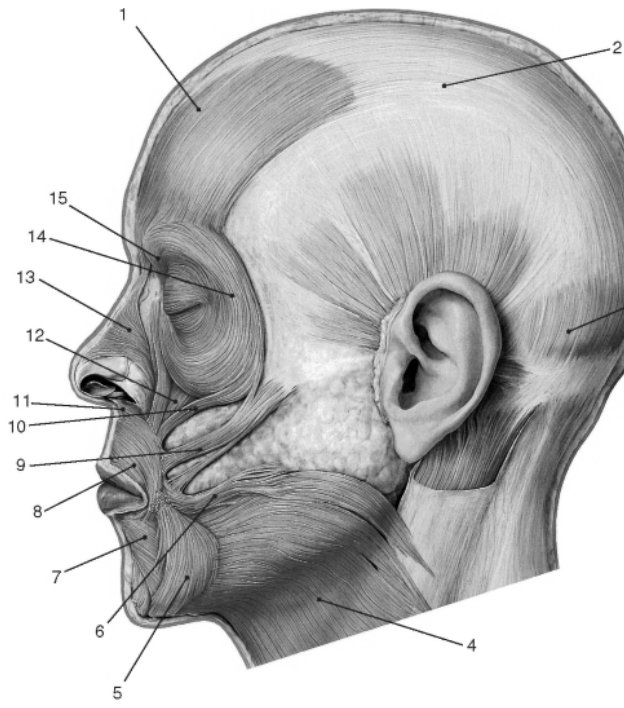
Завдання для самостійної роботи:

- на черепі продемонструвати місця прикріплення м'яких та жувальних м'язів;
- на черепі продемонструвати рухи, що виконуються при скороченні жувальних м'язів.

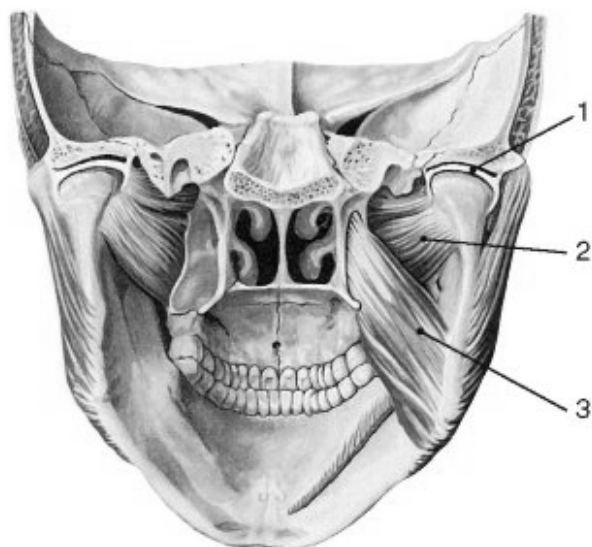
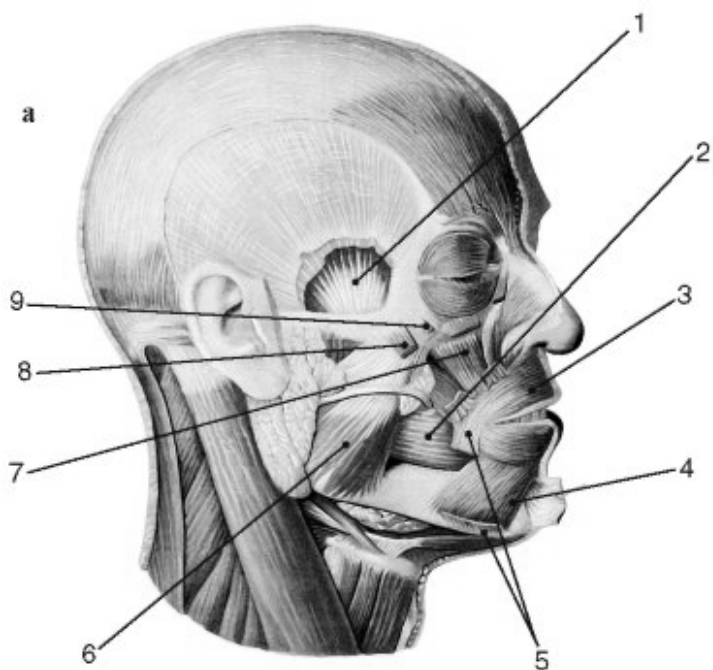
Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Надчерепний м'яз Лобове черевце Потиличне черевце Апоневротичний шолом (надчерепний апоневроз) Коловий м'яз ока Великий виличний м'яз М'яз-підіймач верхньої губи М'яз-підіймач кута рота Щічний м'яз М'яз-опускач кута рота М'яз-опускач нижньої губи Коловий м'яз рота Жувальні м'язи Скроневий м'яз Жувальний м'яз Бічний крилоподібний м'яз Присередній крилоподібний м'яз

Позначити:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	

б

	А	Б
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: навчальний труп з відпрепарованими м'язами голови.

М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ШИЇ

Зміст теми: Класифікація м'язів шиї. Поверхневі , середні і глибокі м'язи шиї, їх характеристика. Фасції та топографія шиї. Клітковинні простори шиї. Їх зміст та сполучення.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологія для опису м'язів шиї;
- знати функції м'язів шиї;
- продемонструвати місця прикріплення окремих м'язів шиї на скелеті;
- описати і продемонструвати будову окремих м'язів шиї на вологих препаратах;
- розуміти причини наявності м'язів з двома черевцями;
- застосовувати анатомічну міжнародну номенклатутру для опису фасцій, клітковинних просторів т топографії шиї;
- вміти знаходити на на навчальних препаратах трикутники шиї, знати їх зміст;
- розуміти значення трикутника пірогова у стоматологічній практиці;
- знати фасції шиї та розуміти принципи їх розташування;
- знати клітковинні простори шиї та їх клінічне значення.

Теоретичні питання до заняття:

1. М'язи шиї: топографічна та ембріологічна класифікація
2. Підшкірний м'яз шиї: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Грудинно-глючично-соскоподібний м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Напід'язикові м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Підпід'язикові м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Драбинчасті м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Довгі м'язи голови та шиї: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Підпотиличні м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
9. Ділянки шиї.
10. Піднижньощелепний трикутник: його межі та зміст.
11. Трикутник Пірогова. Його значення в стоматології.
12. Сонний трикутник: його межі та зміст.
13. Лопатковоключичний трикутник: його межі та зміст.
14. Лопатковотрахеальний трикутник: його межі та зміст.
15. Лопатковотрапецієподібний трикутник: його межі та зміст.

16. Фасції ший: топографічна класифікація за В.М. Шовкуненко, описати хід фасцій та їх походження; відношення до м'язів, внутрішніх органів, судинно-нервових пучків ший.
17. Міжфасціальні простори, їх вміст та сполучення.
18. Шийна фасція: анатомічна класифікація, описати хід пластинок, їх відношення до м'язів; визначити міжфасціальні простори, їх сполучення та вміст.
19. Провести аналогію між фасціями за анатомічною і топографоанатомічною класифікаціями.

Завдання для самостійної роботи:

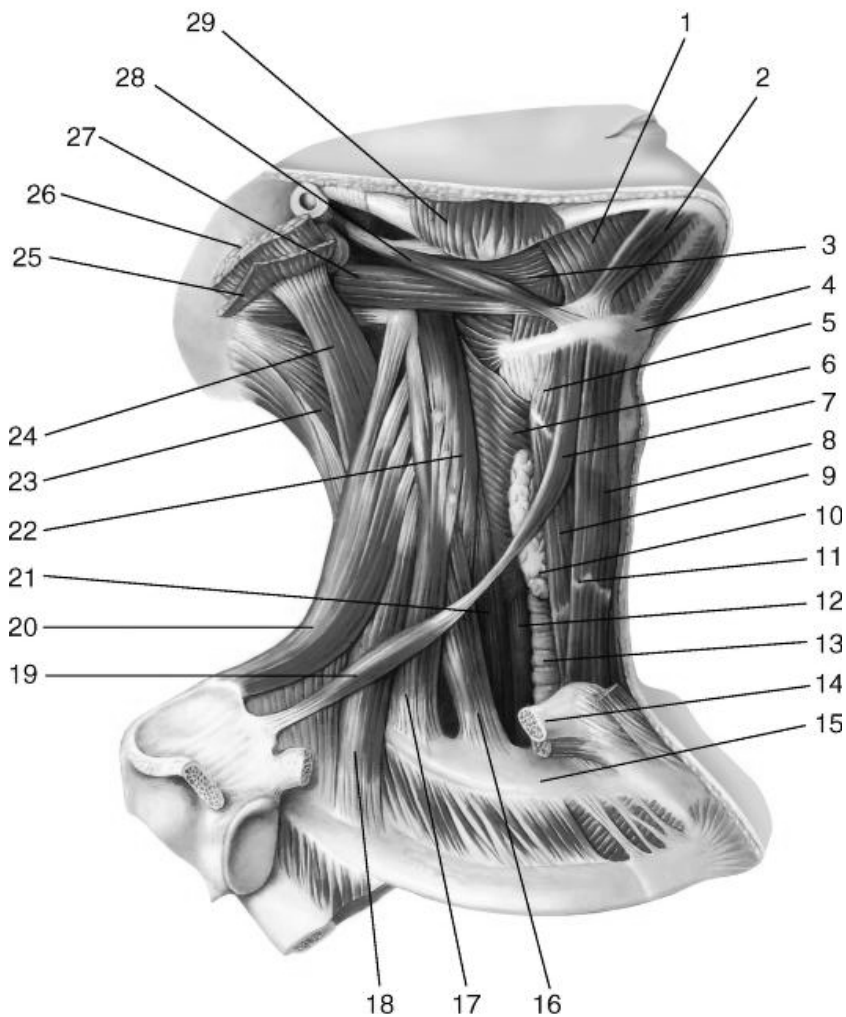
- на скелеті знайти місця прикріплення м'язів ший;
- продумонструвати на скелеті рухи, що виконуються у суглобах при скороченні окремих м'язів ший;
- знайти на вологих препаратах вказані м'язи ший (див. перелік термінів).
- намалювати схему трикутників ший;
- намалювати схему фасцій ший та клітковинних просторів;
- визначити межі трикутників ший на навчальному трупі та навчатися знаходити їх на живій людині;
- відпрепарувати на навчальному трупі над- та підязикові м'язи ший.

Написати латинські терміни:

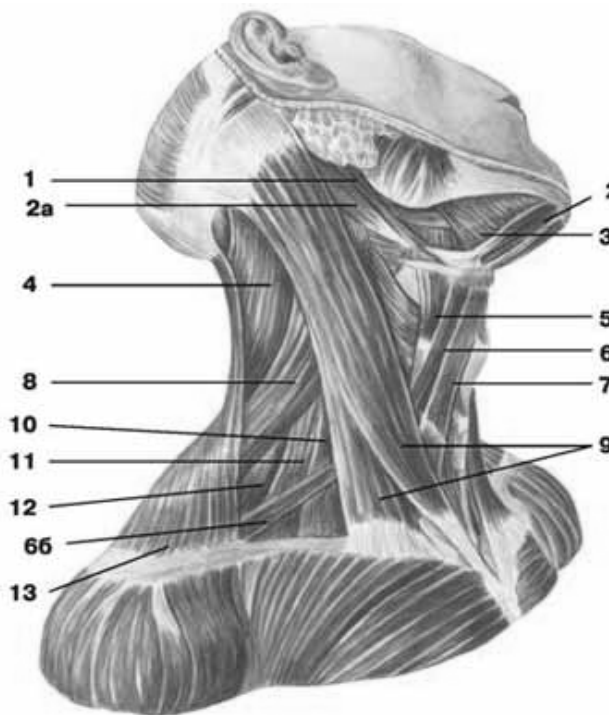
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Підшкірний м'яз ший Груднинно-ключично-соскоподібний м'яз Двочеревцевий м'яз: Переднє черевце Заднє черевце Шило-під'язиковий м'яз Щелепно-під'язиковий м'яз Груднинно- під'язиковий м'яз Лопатково- під'язиковий м'яз Груднинно-щитоподібний м'яз Щито- під'язиковий м'яз Передній драбинчастий м'яз Середній драбинчастий м'яз Задній драбинчастий м'яз Передня шийна ділянка Піднижньощелепний трикутник Трикутник Пірогова Сонний трикутник Лопатковотрахеальний трикутник

	<p>Груднинноключичнолсоскоподібна ділянка</p> <p>Бічна шийна ділянка</p> <p>Лопатковоключичний трикутник</p> <p>Задня шийна ділянка</p> <p>Власна фасція шиї</p> <p>Поверхневий листок власної фасції шиї</p> <p>Передтрахеальний листок власної фасції шиї</p> <p>Передхребтовий листок власної фасції шиї</p> <p>Надгрудинний міжпозвоночний простір</p> <p>Передтрахеальний простір</p> <p>Ретровісцеральний простір</p>
--	---

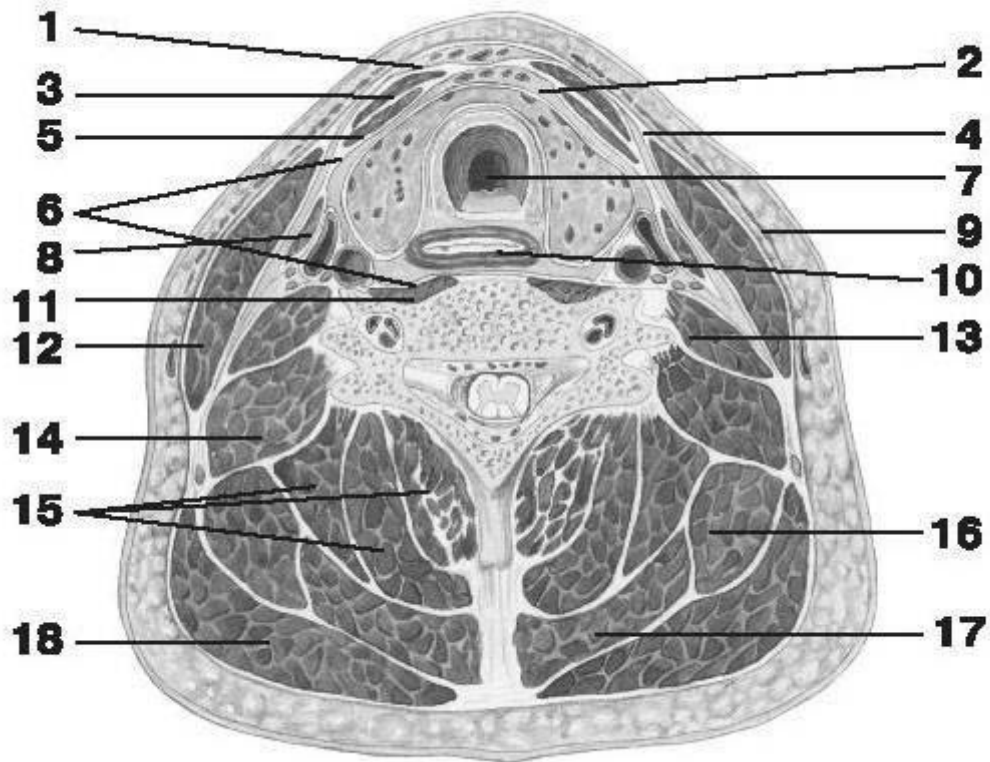
Позначити:

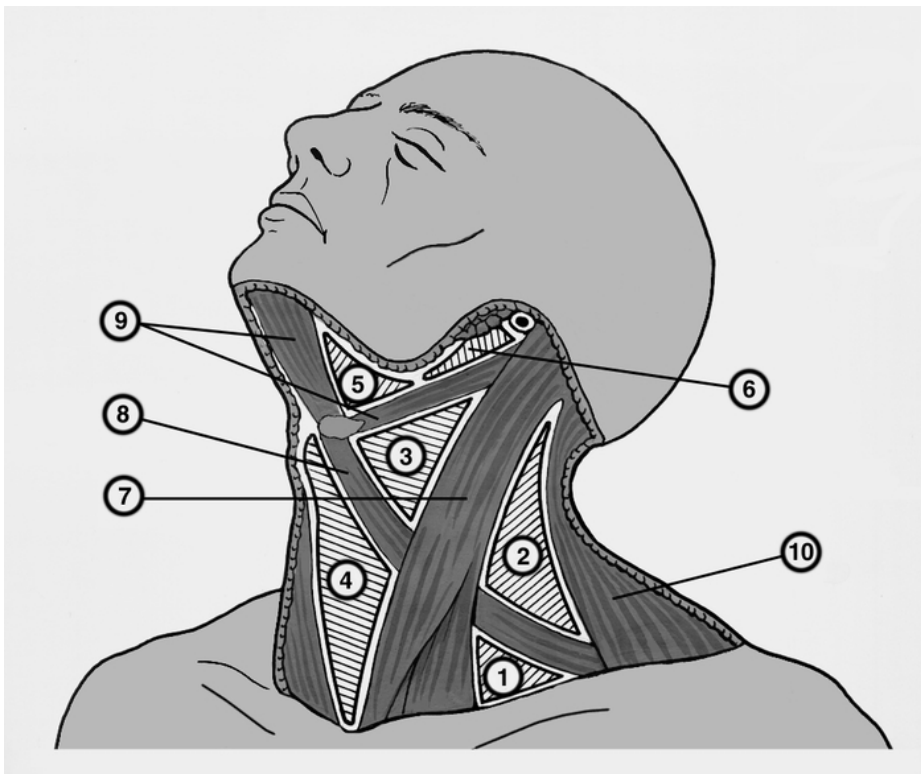
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	

1	
2a	
2b	
3	
4	
5	
6a	
6b	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: навчальний труп з відпрепарованими м'язами шії.

ЗАНЯТТЯ 7

ТЕМА : М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ СПИНИ. М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ГРУДЕЙ, ДІАФРАГМА. М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ЖИВОТА. БІЛА ЛІНІЯ. ПІХВА ПРЯМОГО М'ЯЗУ ЖИВОТА. ПАХОВИЙ КАНАЛ.

М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ СПИНИ

Зміст теми: Класифікація м'язів тулуба за топографією, розвитком і формою. Сегментарна будова м'язів тулуба. М'язи спини: поверхневі і глибокі, їх характеристика. Грудо-поперекова фасція.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису будови м'язів спини;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення м'язів спини та рухи, які вони виконують;
- вміти демонструвати на вологих препаратах окремі м'язи спини ;
- розуміти зміну функцій м'язів у разі зміни *punctum fixum et punctum mobile*

Теоретичні питання до заняття:

1. М'язи спини: топографічна та ембріологічна класифікація
2. Трапецієподібний м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Найширший м'яз спини: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Великий та малий ромбоподібні м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. М'яз-підіймач лопатки: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Нижній та верхній задні зубчасті м'язи: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
7. М'яз випрямляч хребта: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

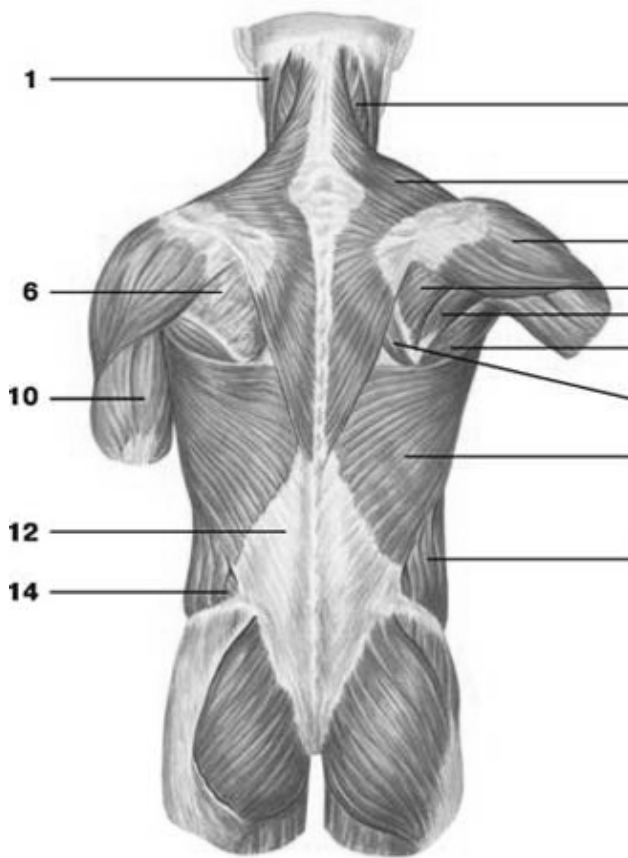
- знайти на скелеті місця прикріплення окремих м'язів спини ;
- знайти на вологих препаратах окремі м'язи спини ;
- відпрепарувати трапецієподібний та найширший м'язи спини.

Написати латинські терміни:

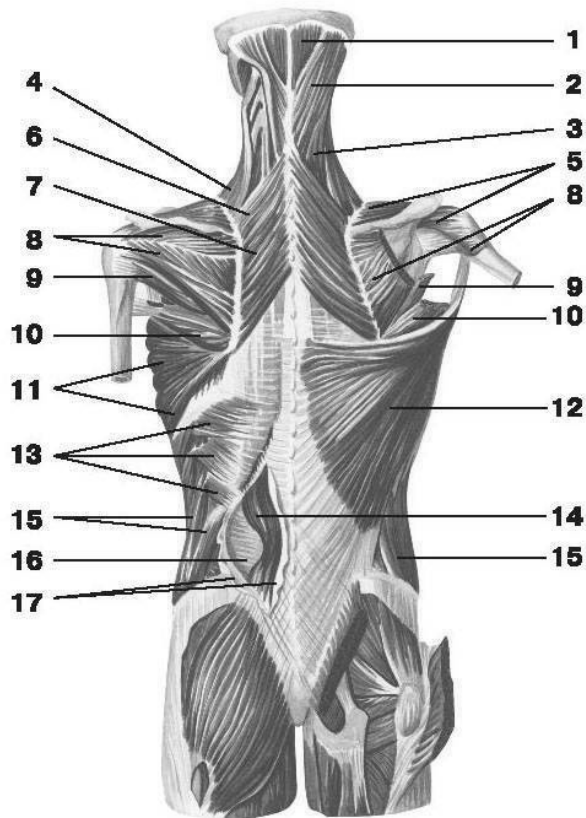
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Трапецієподібний м'яз

	Найширший м'яз спини Великий ромбоподібний м'яз Малий ромбоподібний м'яз М'яз-підіймач лопатки Нижній задній зубчастий м'яз Верхній задній зубчастий м'яз М'яз випрямляч хребта
--	---

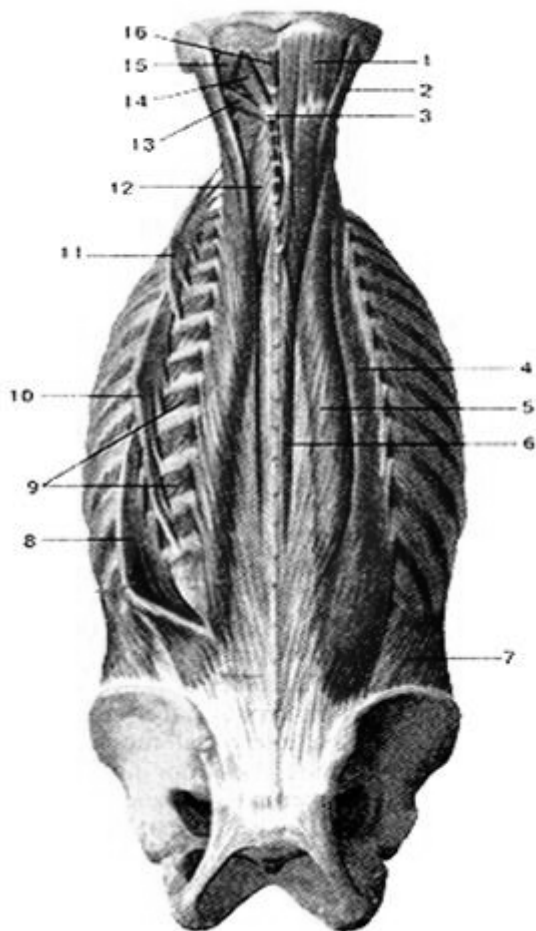
Позначити:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: навчальний труп, скелет.

М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ГРУДЕЙ. ПРЕПАРУВАННЯ.

Зміст теми: Класифікація м'язів тулуба за топографією, розвитком і формою. Сегментарна будова м'язів тулуба. М'язи грудної клітки: поверхневі і глибокі, їх характеристика. Діафрагма – визначення. Частини діафрагми, отвори, їх вміст, трикутники. Грудна фасція, внутрішньогрудна фасція

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису будови м'язів грудей;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення м'язів грудей та рухи, які вони виконують;
- вміти демонструвати на вологих препаратах окремі м'язи грудей;
- розуміти зміну функцій м'язів у разі зміни *punctum fixum et punctum mobile*

Теоретичні питання до заняття:

1. М'язи грудної клітки: топографічна та ембріологічна класифікація, Великий грудний м'яз: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Малий грудний м'яз: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Підключичний м'яз, передній зубчастий м'яз: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Внутрішні та зовнішні міжреброві м'язи: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Діафрагма: визначення діафрагми, як м'язово-фасціальної пластинки; її топографія, частини та їх будова;
6. Отвори діафрагми, їх вміст, трикутники, функції: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

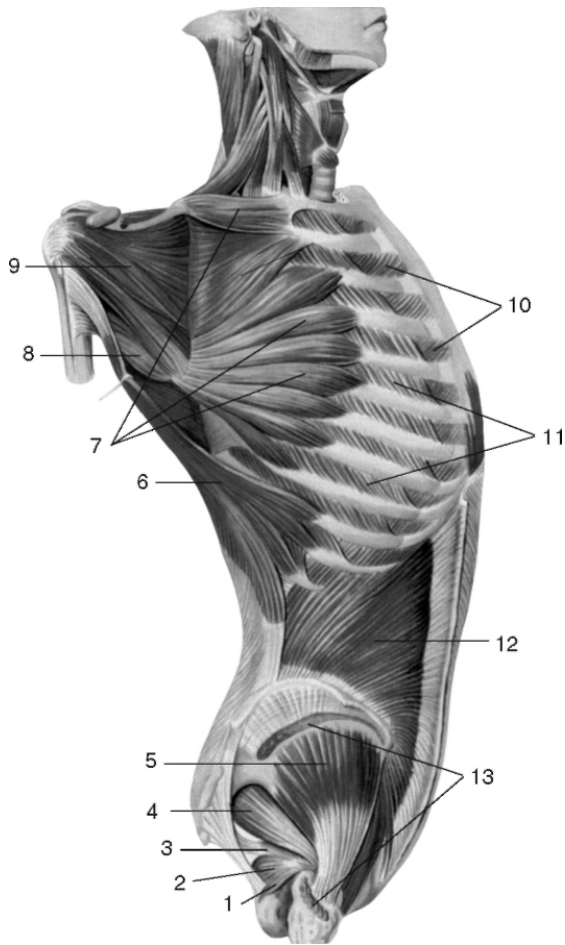
- знайти на скелеті місця прикріплення окремих м'язів грудей;
- знайти на вологих препаратах окремі м'язи грудей;
- відпрепарувати великий та малий грудні м'язи.

Написати латинські терміни:

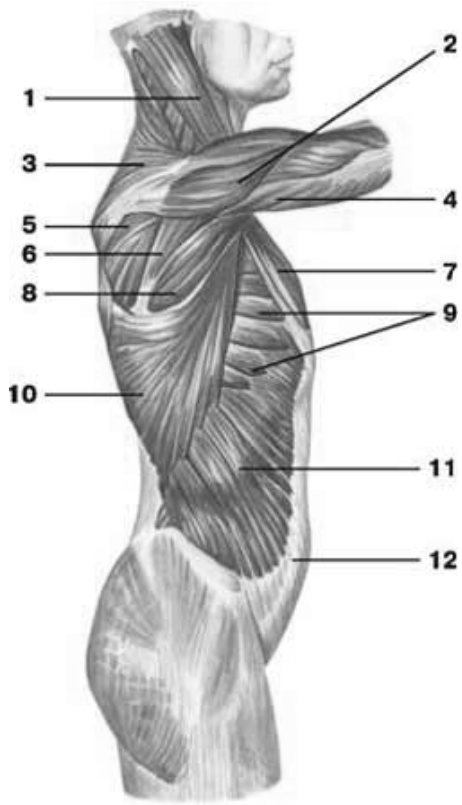
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Великий грудний м'яз Малий грудний м'яз Підключичний м'яз Передній зубчастий м'яз Внутрішні міжреброві м'язи Зовнішні міжреброві м'язи Діафрагма Поперекова частина діафрагми

	Аортальний розтвір Стравохідний розтвір Груднинна частина діафрагми Реброва частина діафрагми Сухожилковий центр Отвір порожнистої вени Груднинно-ребровий трикутник Попереково- ребровий трикутник
--	--

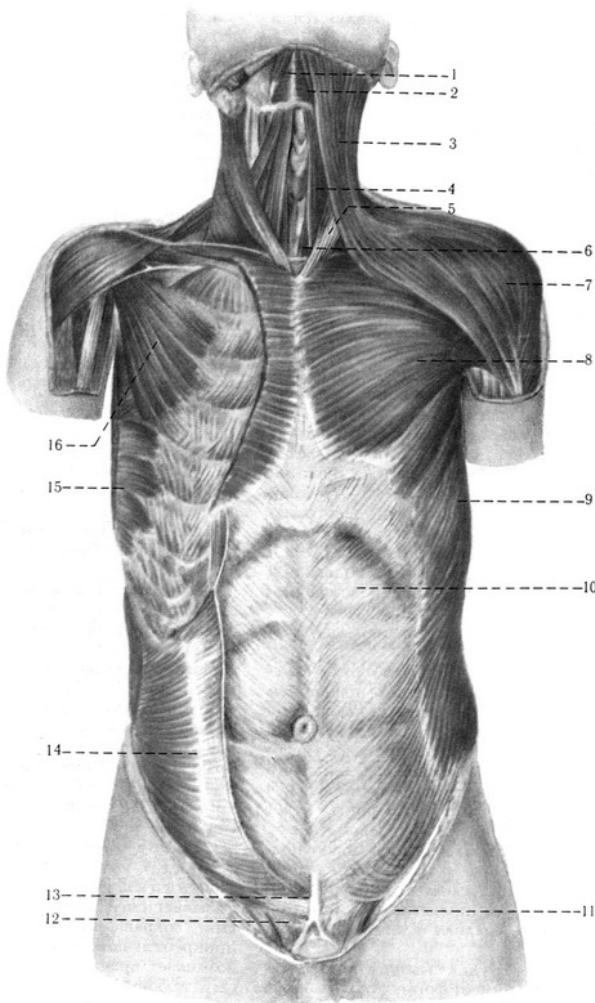
Позначити:

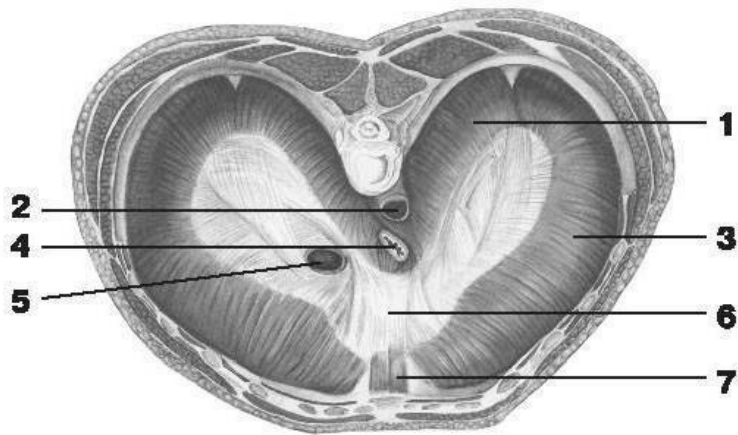
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	

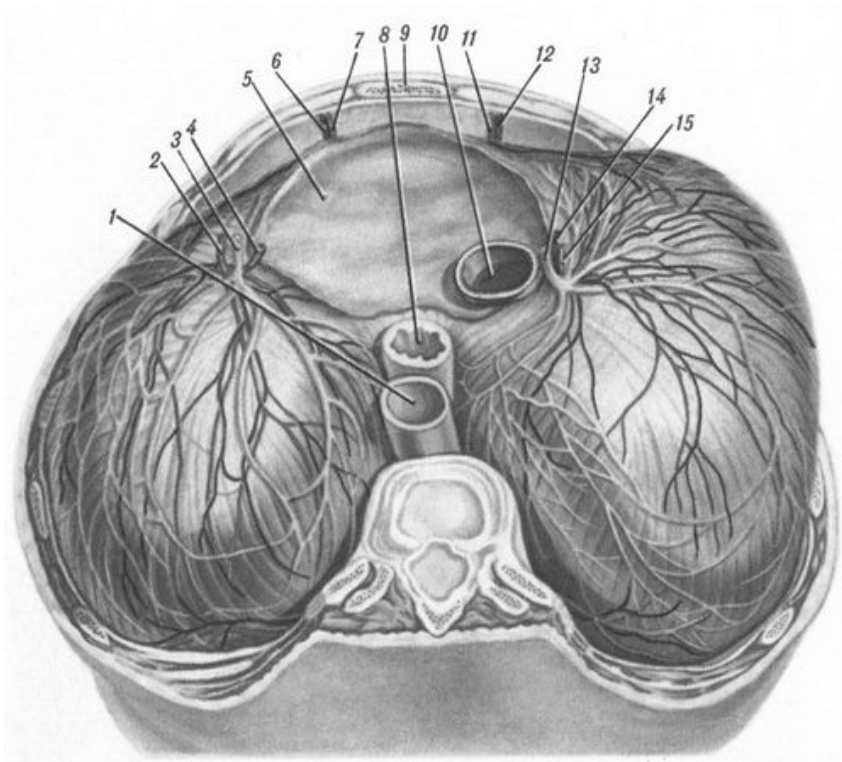
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

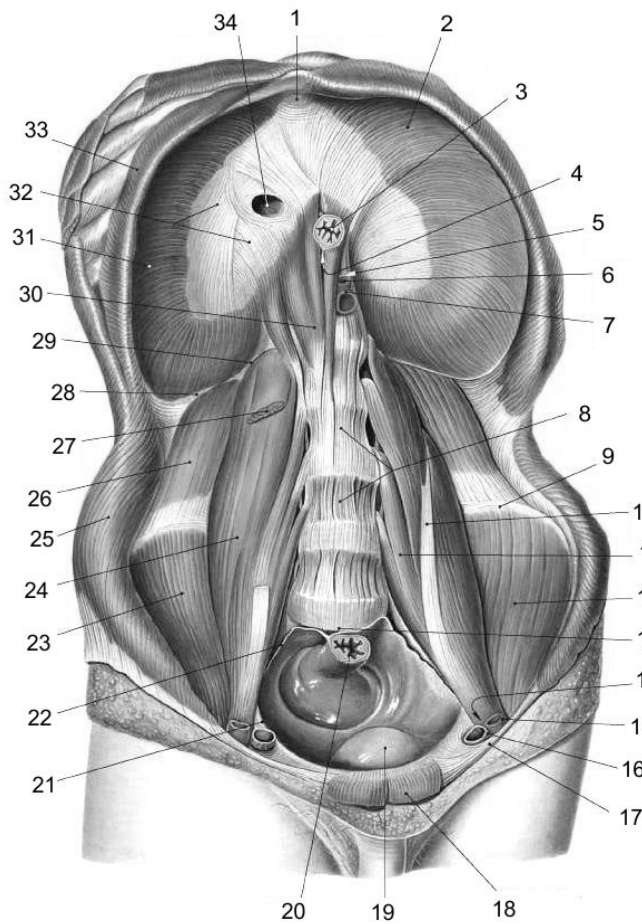
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

2

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: навчальний труп, скелет.

М'ЯЗИ, ФАСЦІЇ ТА ТОПОГРАФІЯ ЖИВОТА. БІЛА ЛІНІЯ. ПІХВА ПРЯМОГО ЗВ'ЯЗКУ ЖИВОТА. ПАХОВИЙ КАНАЛ

Зміст теми: М'язи живота: м'язи передньої, бічної і задньої стінок живота, їх характеристика. Фасції живота. Біла лінія. Пупкове кільце. Черевний прес. Топографія ділянок живота. Пахвинний канал. Піхва прямого м'яза живота.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису будови м'язів живота;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення м'язів живота та рухи, які вони виконують;
- вміти демонструвати на вологих препаратах окремі м'язи живота;
- розуміти зміну функцій м'язів живота у разі зміни *punctum fixum et punctum mobile*
- знати слабкі місця передньої черевної стінки та їх клінічне значення у ваиникненні кил;
- демонструвати поверхневе та глибоке кільця пахвинного каналу на препаратах та знати їх вміст у жінок та чоловіків;
- розуміти різницю між прямою та косою паховими килами.

Теоретичні питання до заняття:

1. М'язи живота: топографічна класифікація,
2. Прямий м'яз живота: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Зовнішній косий м'яз живота: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Внутрішній косий м'яз живота: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Поперечний м'яз живота: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Фасції тулуба (поверхнева, власна, внутрішньо-грудна, нутрощева): їх топографія і функціональне значення.
7. Піхва прямого м'яза живота: стінки та їх будова: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Біла лінія живота: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах
9. Пахвинний канал: кільця і їх будова, вміст: описати і продемонструвати на препаратах

Завдання для самостійної роботи:

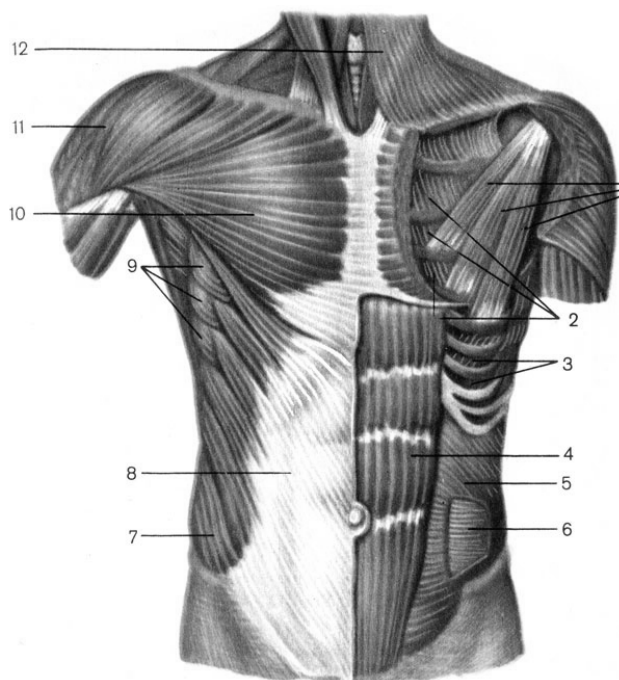
- знайти на скелеті місця прикріплення окремих м'язів живота;
- знайти на вологих препаратах окремі м'язи живота;

- відпрепарувати прямий, поперечний перехневий та глибокий косі м'язи живота;
- знайти на препараті глибоке та поверхнєве кільця пахвинного каналу;
- намалювати схему пахвинного каналу;
- намалювати схему піхви прямого м'язу живота.

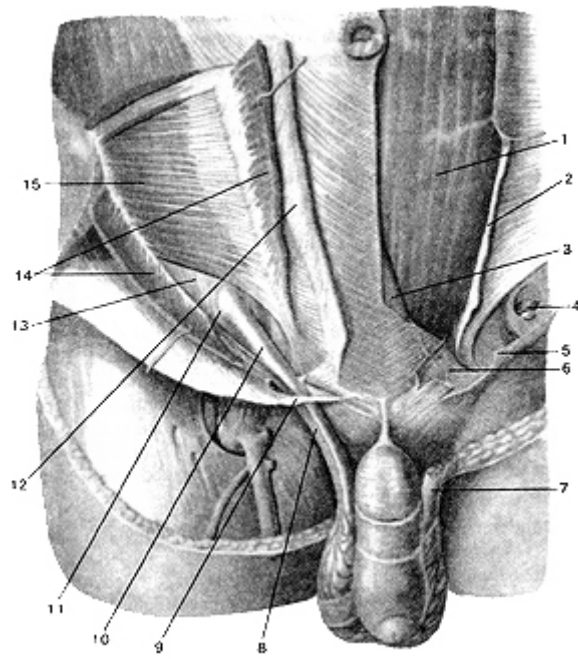
Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Прямий м'яз живота Сухожилкові переділки Піхва прямого м'язу живота Зовнішній косий м'яз живота Пахвинна зв'язка Внутрішній косий м'яз живота Поперечний м'яз живота Біла лінія Пупкове кільце Пахвинний канал Стінки пахвинного каналу Поверхнєве пахвинне кільце Присередня ніжка Бічна ніжка Квадратний м'яз попереку

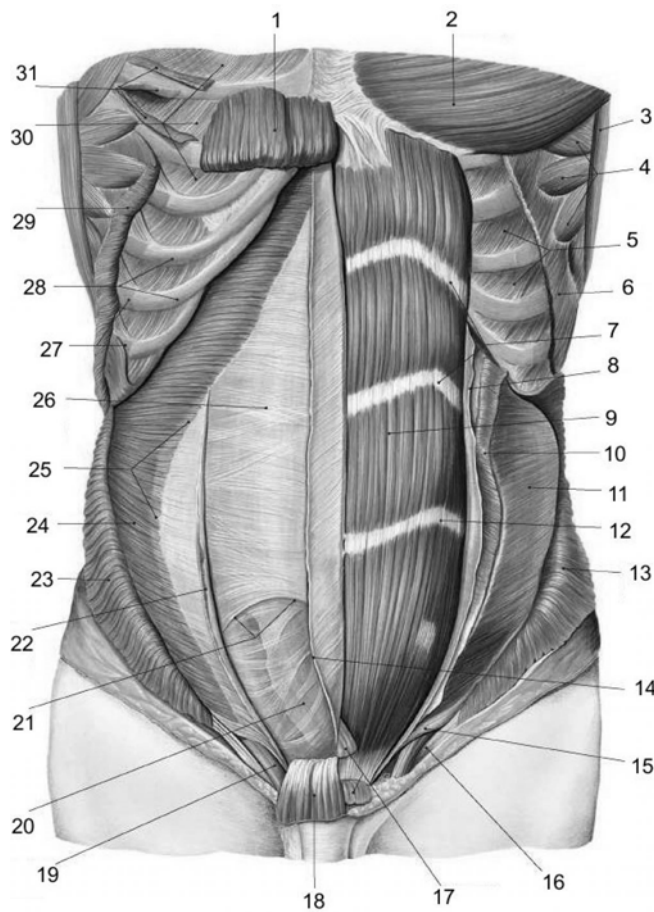
Позначити::

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

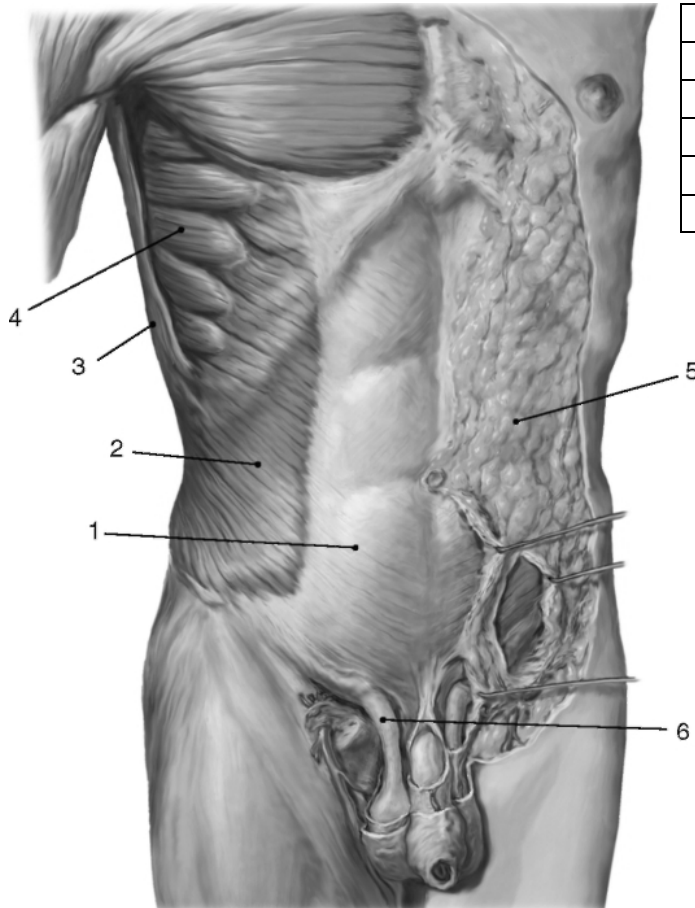

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

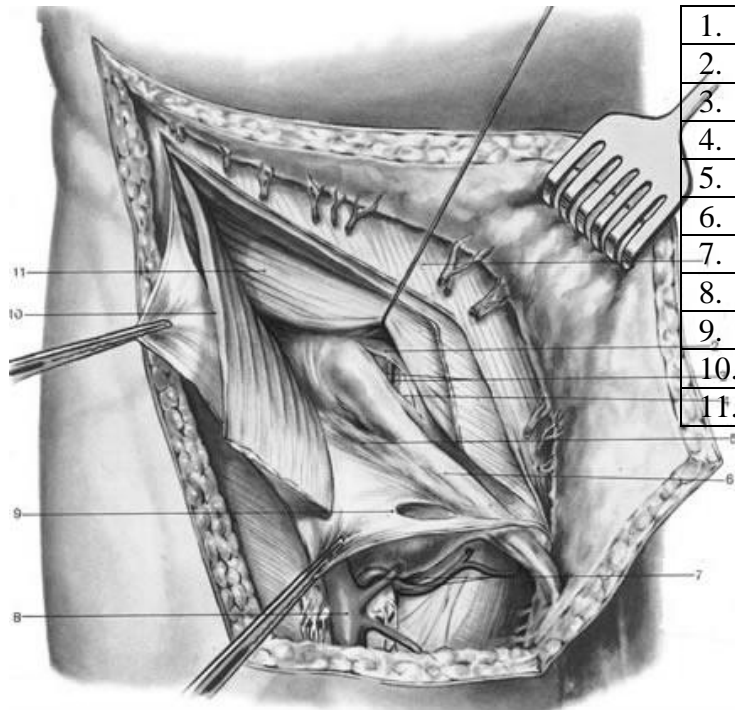

4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

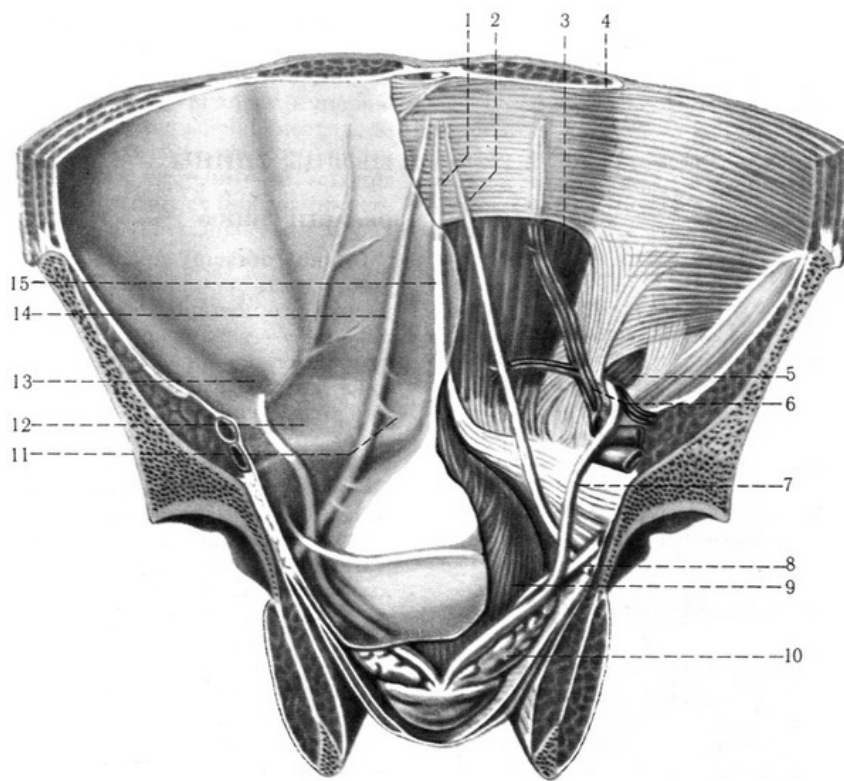
1.	
2.	
3.	

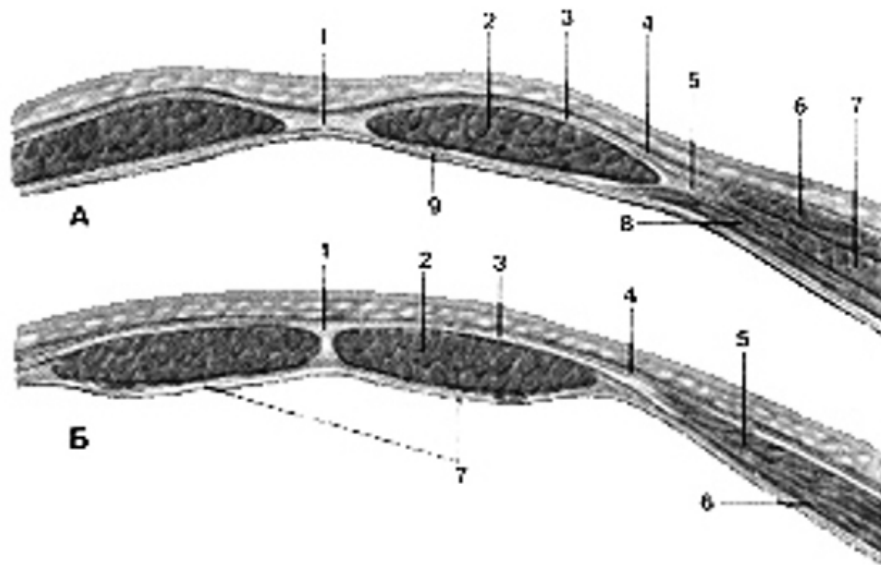
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, навчальний труп

ЗАНЯТТЯ 8

ТЕМА: М'ЯЗИ ГРУДНОГО ПОЯСУ І ПЛЕЧА. М'ЯЗИ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ, КИСТІ. ТОПОГРАФІЯ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ.

М'ЯЗИ ГРУДНОГО ПОЯСУ І ПЛЕЧА.

Зміст теми: Класифікація м'язів верхньої кінцівки. М'язи пояса верхньої кінцівки, їх характеристика. М'язи плеча: класифікація, їх характеристика. М'язи задньої поверхні передпліччя: класифікація, їх характеристика.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів поясу верхньої кінцівки та плеча;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення м'язів поясу верхньої кінцівки та плеча та розуміти їх функцію в залежності від розташування м'язів відносно вісей сугобів;
- вміти демонструвати м'язи поясу верхньої кінцівки та плеча на вологих препаратах.

Теоретичні питання до заняття:

1. Дельтоподібний м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Надостьовий м'яз та підостьовий м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Малий та великий круглі м'язи, підлопатковий м'яз: будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Двоголовий м'яз плеча: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Триголовий м'яз плеча та ліктьовий м'яз: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах
6. Дзобоподібно-плечовий та плечовий м'язи: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах
7. Глибокі м'язи задньої поверхні передпліччя: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Поверхневій м'язи задньої поверхні передпліччя: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

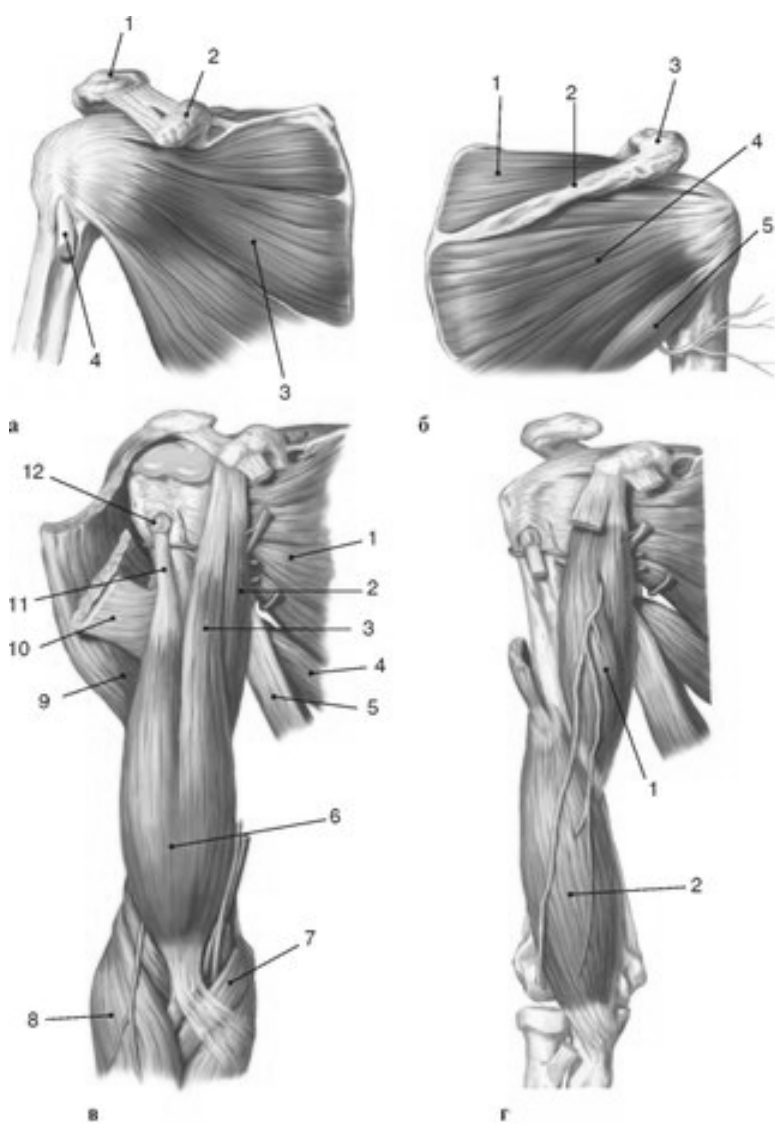
- знайти на скелеті місця прикріплення м'язів поясу верхньої кінцівки та плеча;
- знайти на вологих препаратах м'язи поясу верхньої кінцівки, та плеча;

- відпрепарувати: дзьобо-плечовий м'яз дельтоподібний м'яз, надостьовий м'яз, підостьовий м'яз, малий круглий м'яз, великий круглий м'яз, підлопатковий м'яз, двоголовий м'яз плеча, , плечовий м'яз, триголовий м'яз плеча.

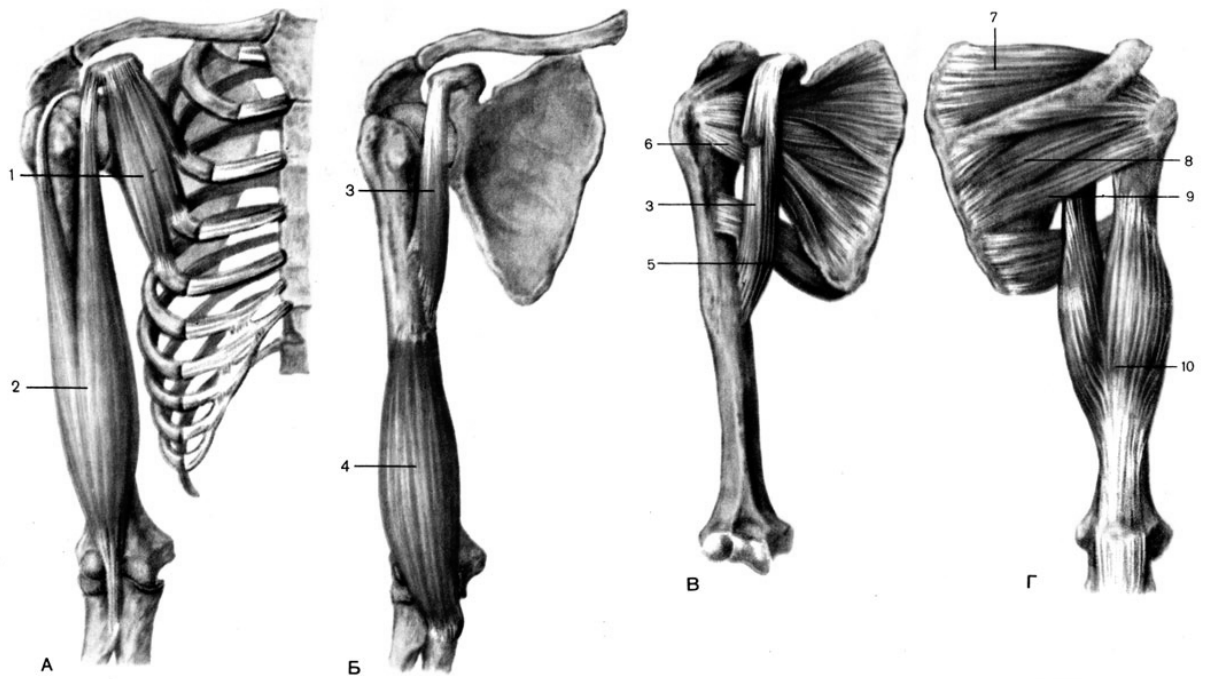
Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Дельтоподібний м'яз Надостьовий м'яз Підостьовий м'яз Малий круглий м'яз Великий круглий м'яз Підлопатковий м'яз Двоголовий м'яз плеча Довга головка двоголового м'яза плеча Коротка головка двоголового м'яза плеча Дзьобо-плечовий м'яз Плечовий м'яз Триголовий м'яз плеча Довга головка триголового м'яза плеча Присередня головка триголового м'яза плеча Бічна головка триголового м'яза плеча Плечо-променевий м'яз Довгий променевий м'яз-розгинач зап'ястка Короткий променевий м'яз-розгинач зап'ястка М'яз-розгинач пальців М'яз-розгинач мізинця Ліктьовий м'яз-розгинач зап'ястка М'яз-відвертач Довгий відвідний м'яз великого пальця Короткий м'яз-розгинач великого пальця Довгий м'яз-розгинач великого пальця

Позначити:

	A	Б	В	Г

	А	Б	В	Г

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхньою кінцівкою, навчальний труп з відпрепарованими м'язами верхньої кінцівки.

М'ЯЗИ ПЕРЕДПЛІЧЧЯ: ПЕРЕДНЯ ГРУПА. М'ЯЗИ КИСТІ.

Зміст теми: Класифікація м'язів верхньої кінцівки. М'язи передпліччя: класифікація, їх характеристика. М'язи кисті: класифікація, їх характеристика. Кістково-фіброзні канали, тримачі м'язів –згиначів, тримачі м'язів-розгиначів. Канали зап'ястка, синовіальні піхви сухожилків м'язів-згиначів. Синовіальні сумки.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів передпліччя та кисті
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення м'язів передпліччя та кисті та розуміти їх функцію в залежності від розташування м'язів відносно вісей сугобів;
- вміти демонструвати м'язи передпліччя та кисті на вологих препаратах.

Теоретичні питання до заняття:

1. Поверхневі м'язи передньої поверхні передпліччя: топографічна класифікація, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах
2. Глибокі м'язи передньої поверхні передпліччя: топографічна класифікація, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Поверхневі м'язи задньої поверхні передпліччя: топографічна класифікація, будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах
4. М'язи кисті: топографічна класифікація, м'язи thenar: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах
5. М'язи hypothenar: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Міжкісткові та червоподібні м'язи: будова, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Фасції верхньої кінцівки та їх похідні (міжм'язові перетинки, футляри та їх вміст, фіброзні і кістково-фіброзні канали та їх вміст).
8. Тримачі м'язів- згиначів передпліччя: утворення, топографія, канали, їх вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
9. Тримачі м'язів-розгиначів передпліччя: утворення, топографія, кістково-фіброзні канали в ділянці зап'ястка, їх вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
10. Синовіальні піхви кисті: їх будова, топографія, функціональне і практичне значення.

Завдання для самостійної роботи:

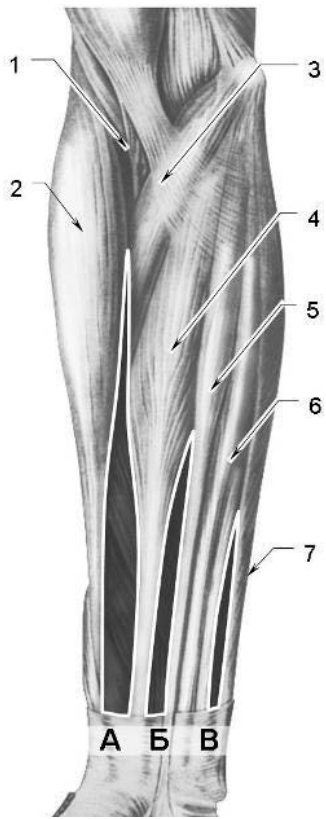
- знайти на скелеті місця прикріплення м'язів передпліччя;
- знайти на вологих препаратах м'язи передпліччя;

- відпрепарувати: променевий м'яз-згинач зап'ястка, круглий м'яз-привертач, ліктювий м'яз-згинач зап'ястка, поверхневий м'яз-згинач пальців, довгий долонний м'яз.
- намалювати схеми: фаланги на поперечному зрізі, кістково-фіброзних каналів, що проходять під утримувачами згиначів та розгиначів кисті;
- знайти на скелеті місця прикріплення м'язів кисті;
- відпрепарувати м'язи thenar et hypothenar.

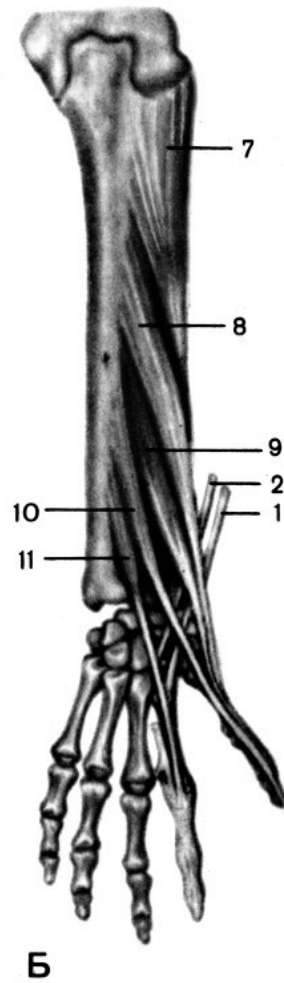
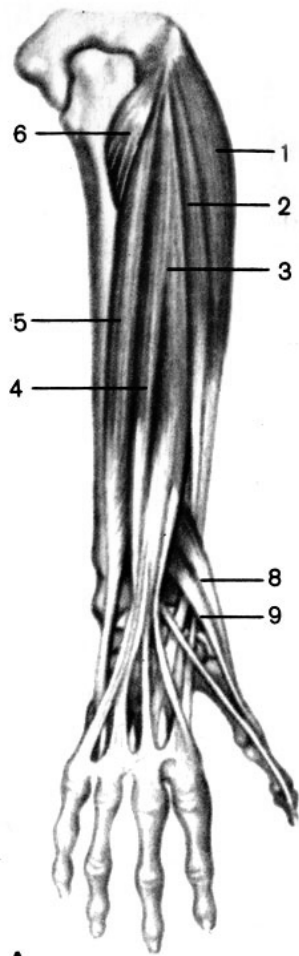
Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Променевий м'яз-згинач зап'ястка Круглий м'яз-привертач Ліктювий м'яз-згинач зап'ястка Поверхневий м'яз-згинач пальців Довгий долонний м'яз Довгий м'яз-згинач великого пальця Глибокий м'яз-згинач пальців Квадратний м'яз-привертач Короткий відвідний м'яз великого пальця Короткий м'яз згинач великого пальця Протиставний м'яз великого пальця Привідний м'яз великого пальця Відвідний м'яз мізинця Короткий м'яз згинач мізинця Протиставний м'яз мізинця Червоподібні м'язи

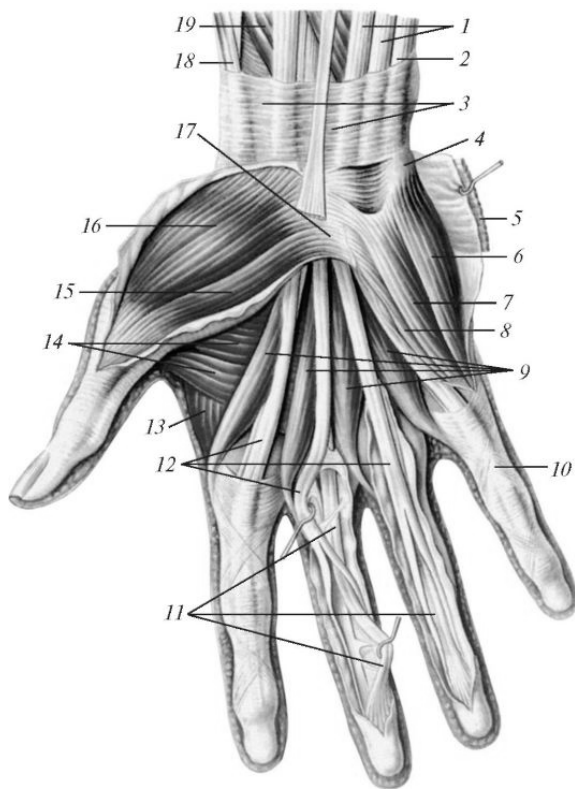
Позначити:

11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
A	
Б	
B	

	А	Б
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет з верхньою кінцівкою, навчальний труп з відпрепарованими м'язами верхньої кінцівки.

ФАСЦІЇ, СИНОВІАЛЬНІ СУМКИ І ПІХВИ ТА ТОПОГРАФІЯ ВЕРХНЬОЇ КІНЦІВКИ.

Зміст теми: Фасції верхньої кінцівки. Пахвова ямка, пахвова порожнина, її топографія, трикутники, чотирибічний і трибічний отвори. Плечо-м'язовий канал. Борозни на передній поверхні плеча. Ліктюва ямка. Борозни на передній поверхні передпліччя. Кістково-фіброзні канали, тримачі м'язів – згиначів, тримачі м'язів-розганачів. Канали зап'ястка, синовіальні піхви сухожилків м'язів-згиначів. Синовіальні сумки.

Конкретні цілі:

- знати основні топографічні утворення верхньої кінцівки та їх вміст;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису основних топографічних утворів верхньої кінцівки.

Теоретичні питання до заняття:

1. Фасції верхньої кінцівки.
2. Тримачі м'язів- згиначів передпліччя: утворення, топографія, канали, їх вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Тримачі м'язів-розгиначів передпліччя: утворення, топографія, кістково-фіброзні канали в ділянці зап'ястка, їх вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Синовіальні піхви кисті: їх будова, топографія, функціональне і практичне значення.
5. Пахвова ямка: межі, стінки: описати і продемонструвати на препаратах..
6. Пахвова порожнина: стінки: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Пахвова порожнина: трикутники, їх межі та вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Пахвова порожнина: отвори їх межі та вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
9. Топографія плеча: борозни, канал променевого нерва: описати і продемонструвати на препаратах
10. Ліктюва ямка, їх межі та вміст: описати і продемонструвати на препаратах.
11. Топографія передпліччя: борозни, їх межі та вміст: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

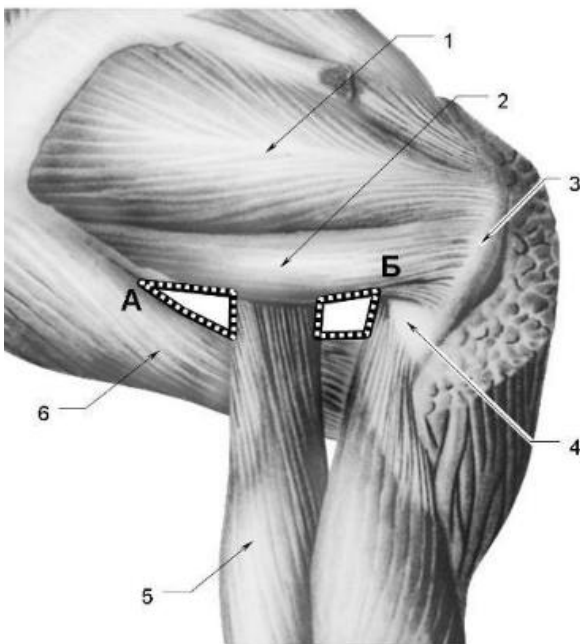
- намалювати схеми: фаланги на поперечному зрізі, кістково-фіброзних каналів, що проходять під утримувачами згиначів та розгиначів кисті;
- намалювати схему трьох- та чотирьохбічного отворів.

Написати латинські терміни:

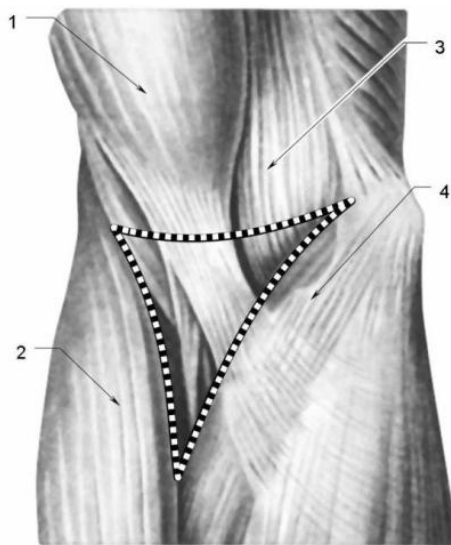
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
---	--------------------

	Пахвова ямка Стінки пахвової ямки Чотирибічний отвір Трьобічний отвір Бічна двоголова борозна Присередня двоголова борозна Ліктьова ямка Тримач м'язіврозгиначів Тримач м'язівзгиначів Долонний апоневроз Канал зап'ястка
--	---

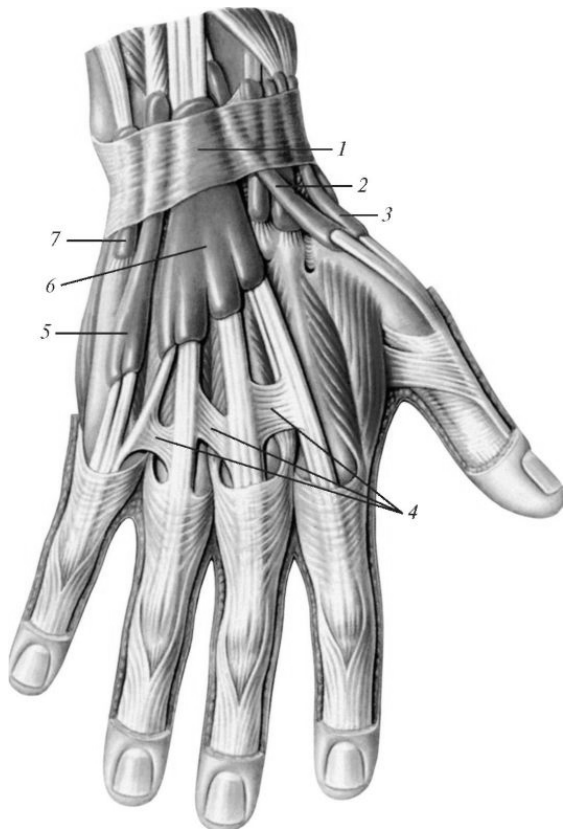
Позначити::

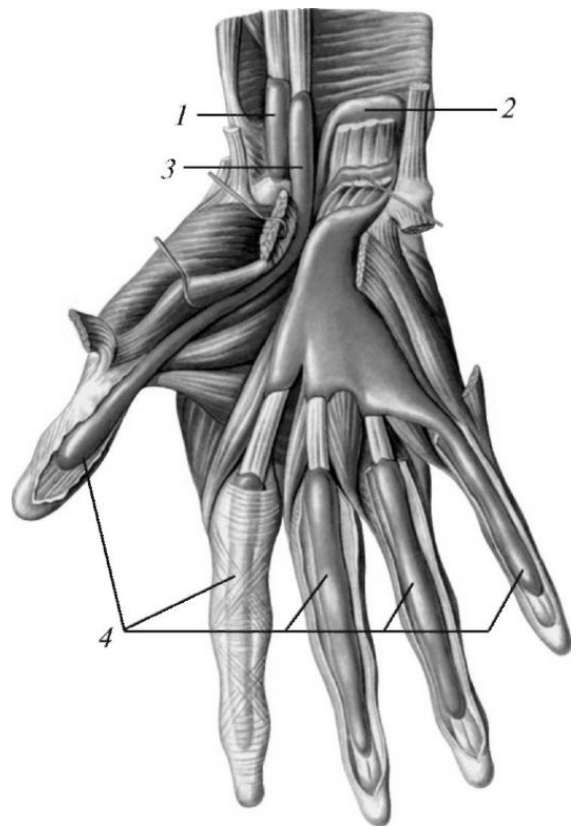
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
А	
Б	

1.	
2.	
3.	
4.	

А

Б

	А	Б
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет верхньої кінцівки, вологі препарати (навчальний труп з відпрепарованою верхньою кінцівкою).

ЗАНЯТТЯ 9

ТЕМА: М'ЯЗИ ТАЗУ ТА СТЕГНА. М'ЯЗИ ГОМІЛКИ І СТОПИ. ТОПОГРАФІЯ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ.

М'ЯЗИ ТАЗУ ТА СТЕГНА.

Зміст теми: Класифікація м'язів нижньої кінцівки. М'язи пояса нижньої кінцівки: класифікація, їх характеристика. М'язи стегна: класифікація, їх характеристика.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів тазу та стегна;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення та рухи, які виконують м'язи тазу та стегна;
- вміти демонструвати на вологих препаратах м'язи тазу та стегна;
- розуміти значення м'язів тазу та стегна для нижньої кінцівки як для органу локомоції.

Теоретичні питання до заняття:

1. Внутрішні м'язи тазу: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Зовнішні м'язи тазу: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Передні м'язи стегна: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Задні м'язи стегна: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Медіальні м'язи стегна: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

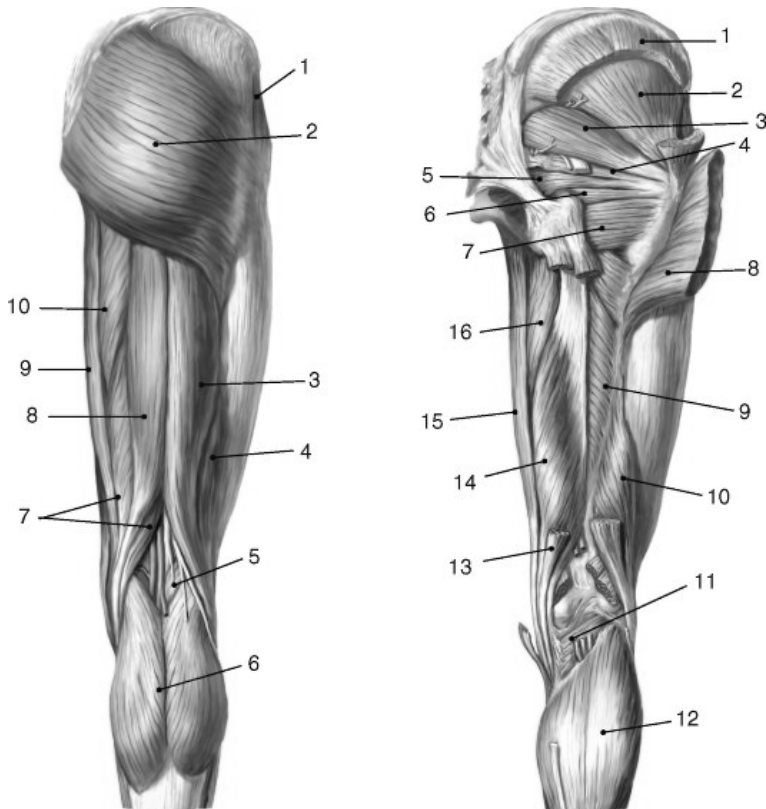
- знайти на скелеті місця прикріплення м'язів (дивись перелік термінів);
- знайти на вологих препаратах вказані м'язи;
- відпрепарувати м'язи передньої та задньої ділянки стегна.

Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Клубовопоперековий м'яз Великий поперековий м'яз Клубовий м'яз Великий сідничний м'яз Середній сідничний м'яз Малий сідничний м'яз Грушоподібний м'яз Внутрішній затульний м'яз

	<p>Верхній близнюковий м'яз Нижній близнюковий м'яз Квадратний м'яз стегна Зовнішній затульний м'яз Кравецький м'яз Чотириголовий м'яз стегна Прямий м'яз стегна Бічний широкий м'яз Присередній широкий м'яз Проміжний широкий м'яз Гребінний м'яз Тонкий м'яз Довгий привідний м'яз Короткий привідний м'яз Великий привідний м'яз Двоголовий м'яз стегна Довга головка Коротка головка Півперетинчастий м'яз Півсухожилковий м'яз</p>
--	---

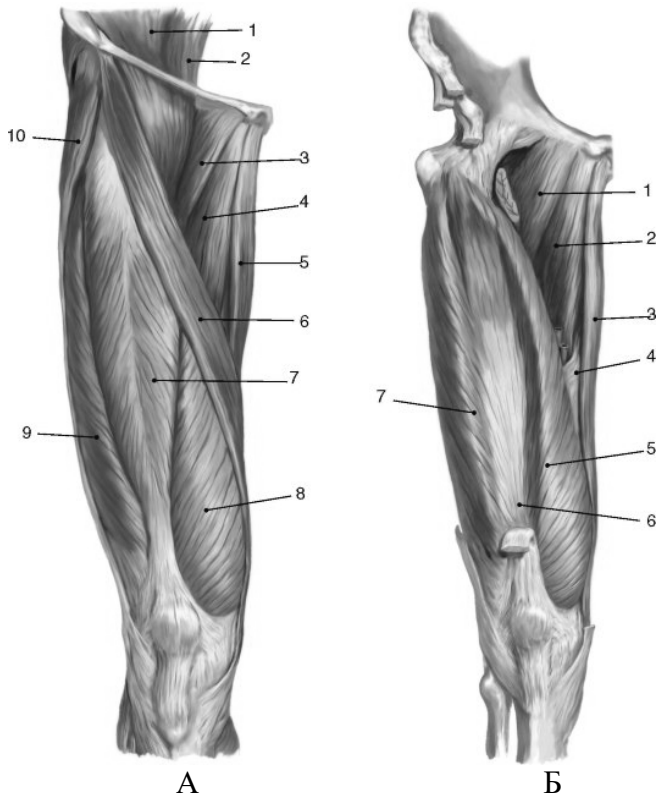
Позначити:

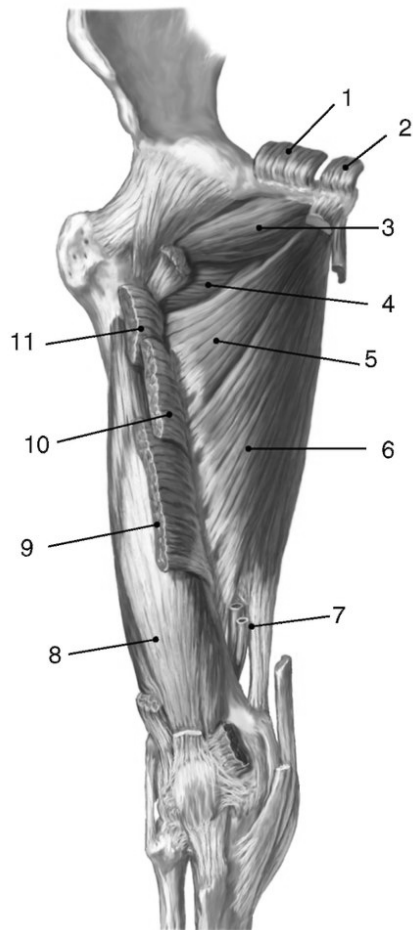
б

	А	Б
1.		

2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		

	A	Б
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет нижньої кінцівки, вологі препарати (навчальний труп з відпрепарованою нижньою кінцівкою).

М'ЯЗИ ГОМІЛКИ І СТОПИ.

Зміст теми: Класифікація м'язів нижньої кінцівки. М'язи гомілки: класифікація, їх характеристика.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів гомілки та стопи;
- вміти демонструвати на скелеті місця прикріплення та рухи, які виконують м'язи гомілки та стопи;
- вміти демонструвати на вологих препаратах м'язи гомілки та стопи;
- розуміти значення м'язів гомілки та стопи для нижньої кінцівки як для органу локомоції.
- розуміти значення м'язів стопи в укріпленні зводів стопи.

Теоретичні питання до заняття:

1. Передні м'язи гомілки: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Бічні м'язи гомілки: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Задні поверхневі м'язи гомілки: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Задні глибокі м'язи гомілки: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.
5. М'язи стопи: топографічна класифікація, будова , функції: описати і продемонструвати на препаратах.

Завдання для самостійної роботи:

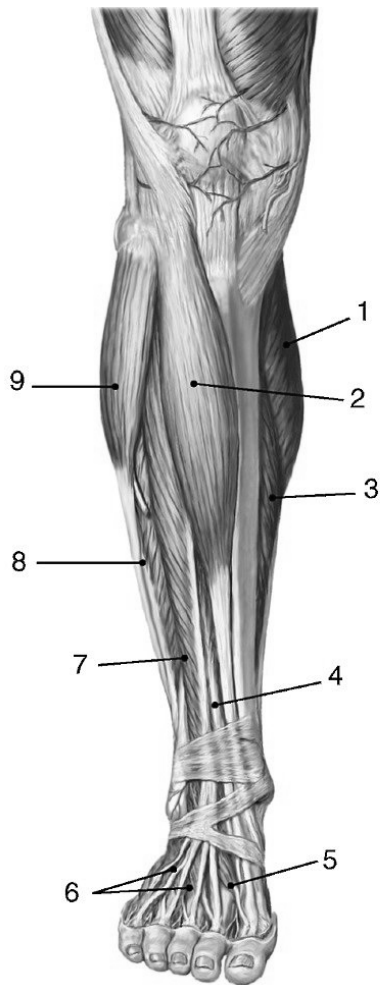
- знайти на скелеті місця прикріплення м'язів (див.перелік термінів);
- знайти на вологих препаратах вказані м'язи;
- відпрепарувати передні, задні та бічні м'язи гомілки.

Написати латинські терміни:

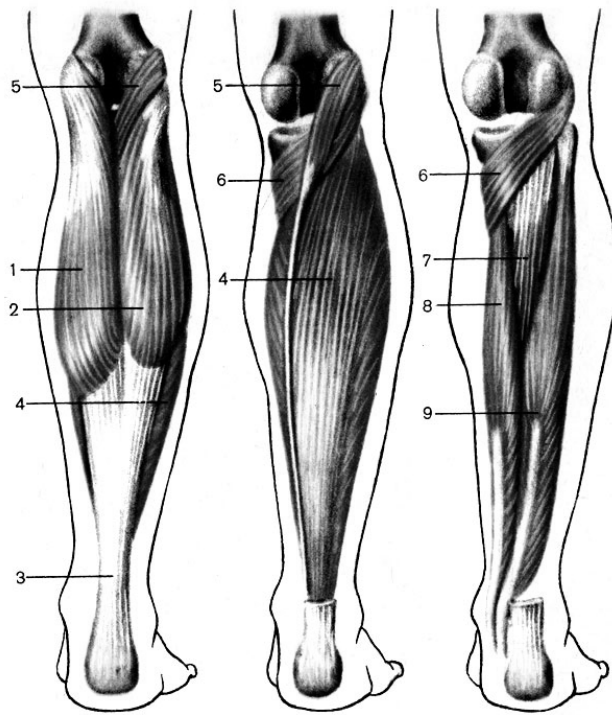
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Довгий м'яз розгинач пальців стопи Передній великогомілковий м'яз Довгий м'яз розгинач великого пальця (стопи) Довгий малогомілковий м'яз Короткий малогомілковий м'яз Триголовий м'яз литки Литковий м'яз Камбалоподібний м'яз Довгий м'яз згинач пальців (стопи) Задній великогомілковий м'яз

	Довгий м'яз згинач великого пальця (стопи) Короткий м'яз-розгинач пальців Короткий м'яз-згинач великого пальця Квадратний м'яз підошви Короткий м'яз-згинач пальців Червоподібні м'язи Відвідний м'яз великого пальця Короткий м'яз- згинач великого пальця Привідний м'яз великого пальця Відвідний м'яз мізинця Короткий м'яз-згинач мізинця
--	--

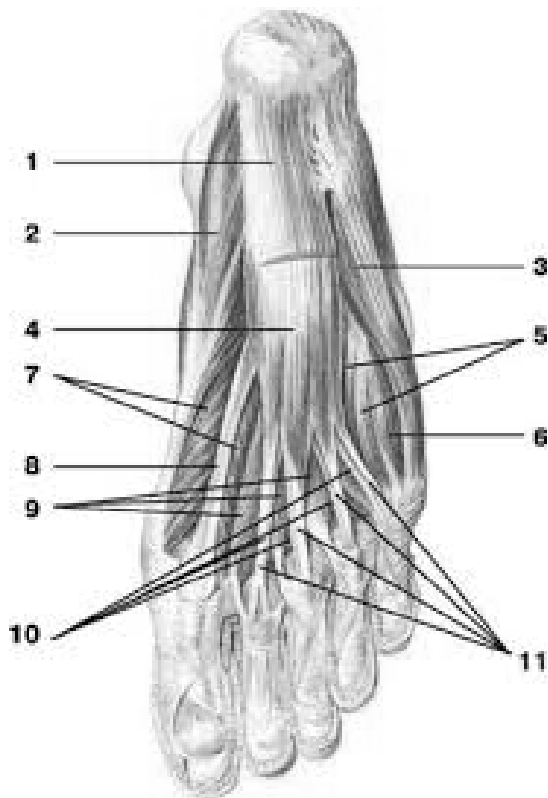
Позначити:

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет нижньої кінцівки, вологі препарати (навчальний труп з відпрепарованою нижньою кінцівкою).

ФАСЦІЇ, СИНОВІАЛЬНІ СУМКИ ТА ПІХВИ І ТОПОГРАФІЯ НИЖНЬОЇ КІНЦІВКИ.

Зміст теми:

Фасції нижньої кінцівки. М'язова і судинна затоки, їх топографія і вміст. Стегновий трикутник. Борозни на передній поверхні стегна. Привідний канал. Підколінна ямка. Канали гомілки: гомілково-підколінний канал, верхній та нижній м'язово-гомілкові канали. Борозни підошви стопи. Підшкірний розвір. Стегновий канал. Тримачі м'язів-розгиначів, тримачі м'язів-згиначів, тримачі малогомілкових м'язів. Сіновіальні сумки і сіновіальні піхви м'язів нижньої кінцівки. Механізми, що підтримають склепіння стопи: затяжки стопи, пасивні (зв'язки) і активні (м'язи).

Аналіз основних положень і рухів тіла людини (стояння, ходіння, біг, стрибки). Відмінні риси будови рухового апарату людини, набуті у зв'язку із прямоходінням. Вікові, статеві і індивідуальні особливості скелетних м'язів. Вплив спорту, праці, соціальних факторів і екологічних чинників на будову скелетних м'язів, тулуба і кінцівок.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів стопи та топографічних утворів нижньої кінцівки;
- вміти демонструвати на вологих препаратах привідний канал, підколінну ямку, канали гомілки, борозни стоп;
- розуміти значення м'язів стопи в укріпленні зводів стопи.

Теоретичні питання до заняття:

1. Фасції нижньої кінцівки: клубова фасція та її похідні (клубово-гребінна дуга, судинна затока, м'язова затока, їх утворення та вміст): описати і продемонструвати на препаратах.
2. Фасції нижньої кінцівки: широка фасція та її похідні (підшкірний розвір, його серпоподібний край, утворення та вміст): описати і продемонструвати на препаратах.
3. Фасції нижньої кінцівки: фасції гомілки та її похідні (тримачі м'язів розгиначів,
4. тримачі м'язів згиначів, тримачі малогомілкових м'язів), топографія і вміст фіброзних і кістково-фіброзних каналів нижньої кінцівки.
5. Топографія тазу: над- і підгрушеподібний отвір, затульний канал, їх межі, утворення і вміст; описати та продемонструвати на препаратах.
6. Топографія стегна: м'язова і судинна затоки, стегове кільце, їх утворення, межі, вміст: описати та продемонструвати на препаратах.
7. Топографія стегна: клубово-гребінна борозна, передня борозна стегна, стеговий трикутник, їх утворення, межі, вміст: описати та продемонструвати на препаратах.
8. Привідний канал: стінки, отвори, вміст, описати та продемонструвати на препаратах.
9. Підколінна ямка: її межі, дно, зв'язок з каналами стегна і гомілки, описати та продемонструвати на препаратах.

10. Топографія гомілки: гомілково-підколінний канал, верхній та нижній м'язово-гомілкові канали, їх утворення, сполучення, вміст: описати та продемонструвати на препаратах.

11. Стегновий канал: стегнове кільце (вхід), підшкірний розтвір(вихід), їх межі; стінки стегового каналу.

12. Фасції стопи, топографія стопи: борозни підошви стопи, їх межі і вміст: описати і продемонструвати на препаратах.

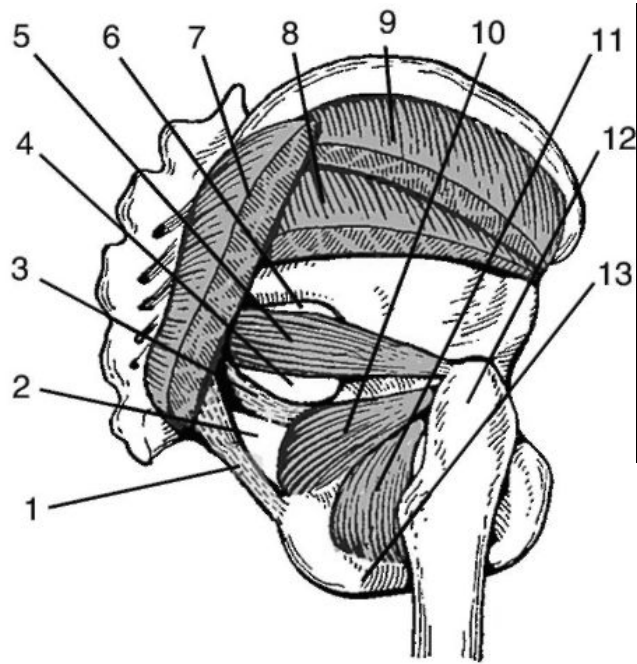
Завдання для самостійної роботи:

- намалювати схеми:
 - ✓ синовіальних піхв стопи,
 - ✓ м'язової та судинної лакуни,
 - ✓ стегового трикутника,
 - ✓ підколінної ямки;
- знайти на вологих препаратах м'язи стопи, м'язову та судинну лакуни, привідний канал, підколінну ямку, канали гомілки;
- відпрепарувати підколінну ямку.

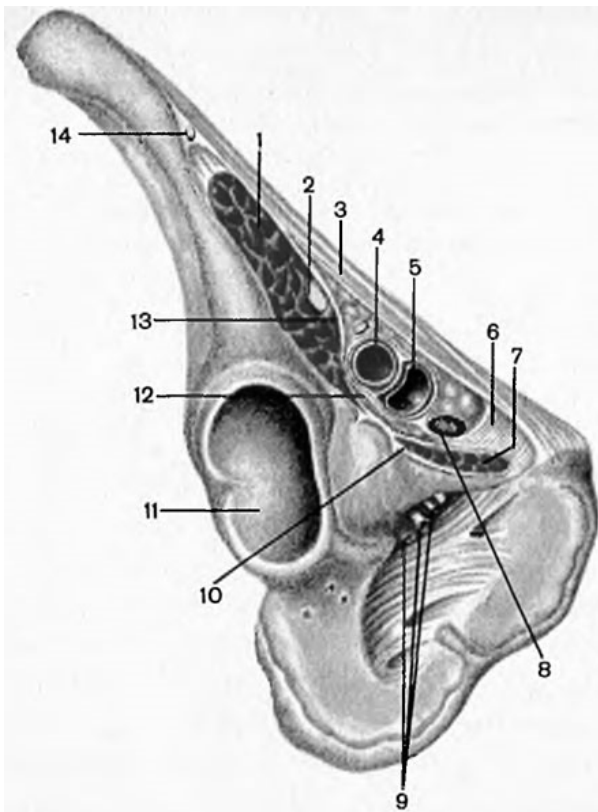
Написати латинські терміни:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Надгрушоподібний отвір Підгрушоподібний отвір М'язова затока Судинна затока Широка фасція Клубово-гомілкове пасмо Підшкірний розтвір Серпоподібний край Дирчаста фасція Стегновий канал Стегнове кільце Привідний канал Стінки привідного каналу Привідний розтвір Підколінна ямка Верхній тримач м'язів-розгиначів Нижній тримач м'язів-розгиначів - Тримач м'язів-згиначів Верхній тримач малогомілкових м'язів Нижній тримач малогомілкових м'язів Підошвовий апоневроз

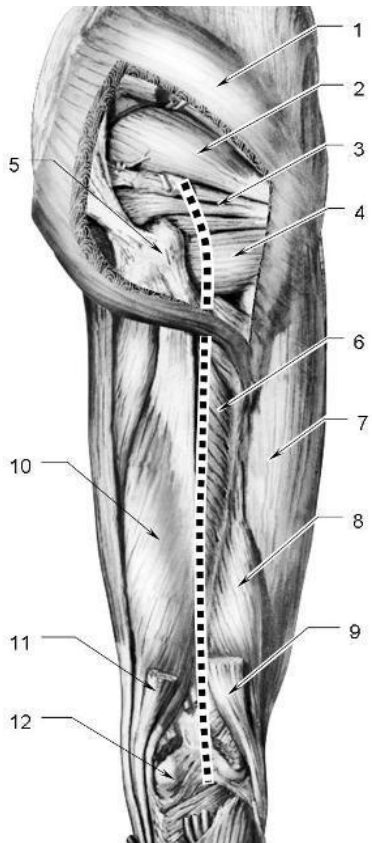
Позначити:

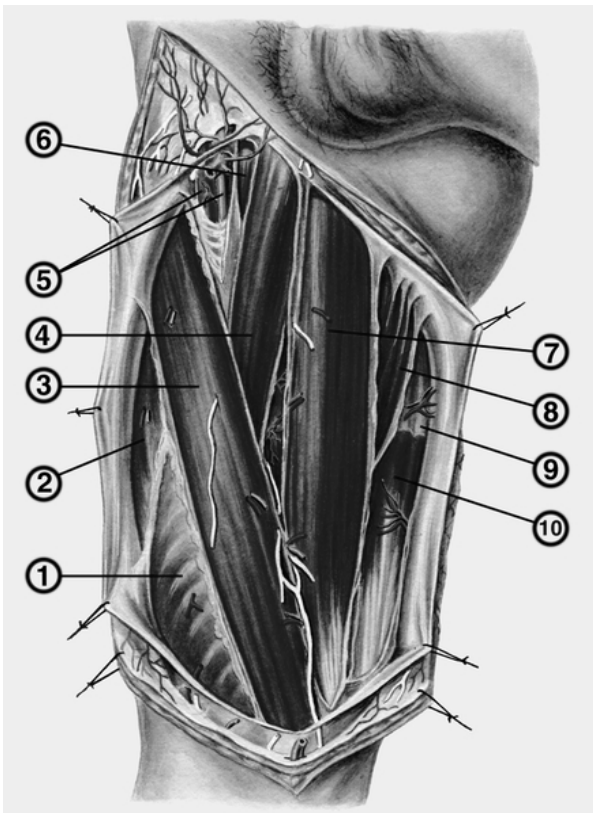
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

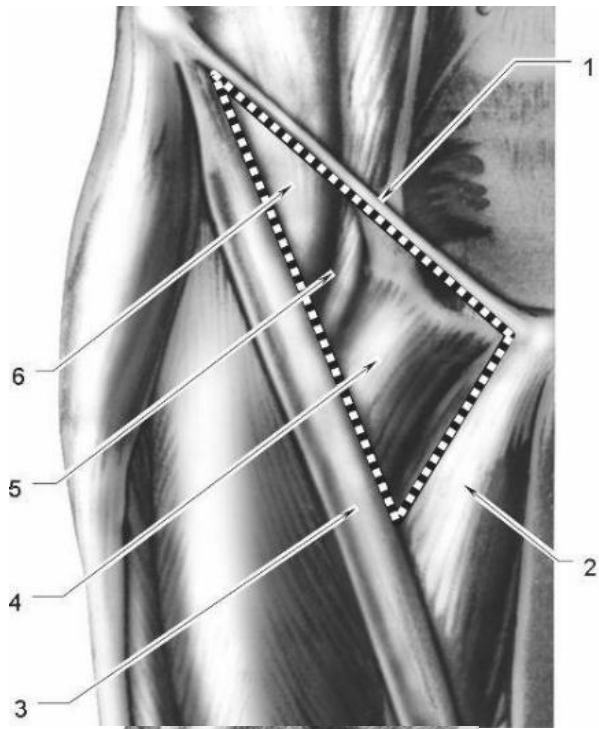
1)	
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	
7)	
8)	
9)	
10)	
11)	
12)	
13)	
14)	

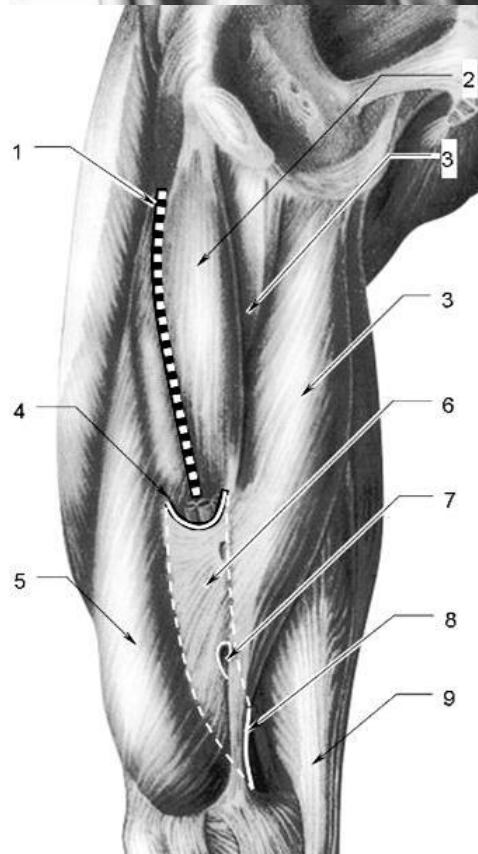
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

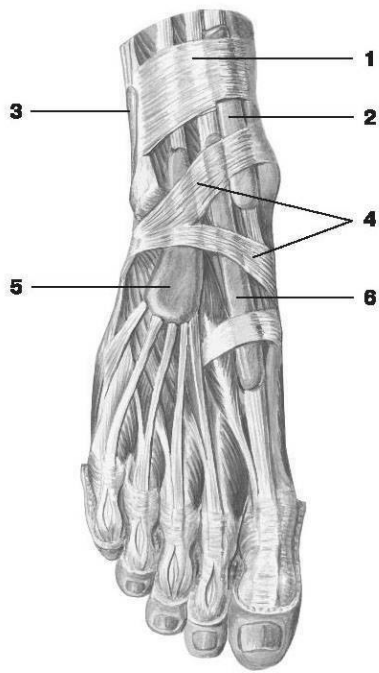
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

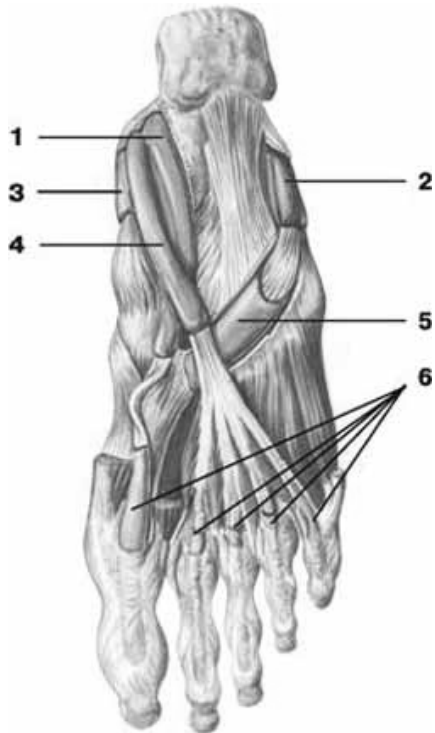
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

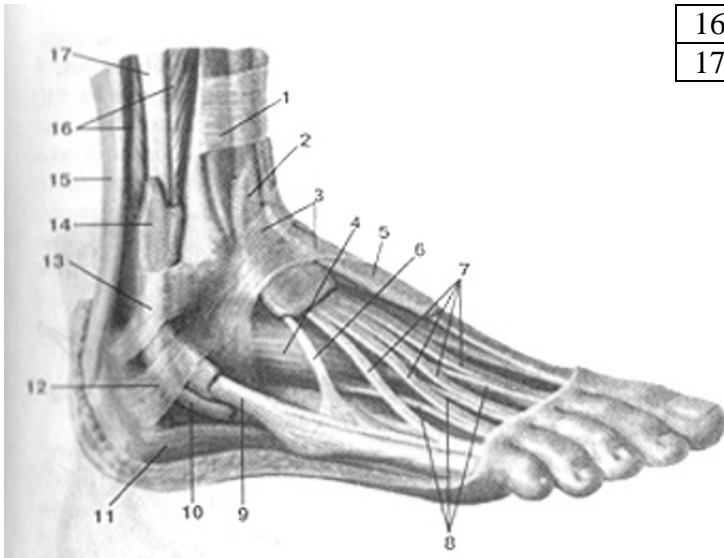
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	

16)	
17)	

1)	
2)	
3)	
4)	
5)	
6)	
7)	
8)	
9)	
10)	
11)	
12)	
13)	
14)	
15)	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет нижньої кінцівки, вологі препарати (навчальний труп з відпрепарованою нижньою кінцівкою).

ЗАНЯТТЯ 10

ПІДГОТОВКА ДО СКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНИ НАВИЧКИ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ МАТЕРІАЛУ З ОСТЕОЛОГІЇ, АРТРОЛОГІЇ ТА АНАТОМІЇ М'ЯЗІВ.

Конкретні цілі:

- узагальнити зміст тем практичних занять №№ 01-09

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- повторити теоретично та на навчальних препаратах зміст тем №№ 01-09
- підготувати до перевірки конспект лекцій та практичних занять.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Українські терміни		Латинські терміни (написати самостійно)
Див. теми №№ 01-09		

Теоретичні питання до заняття:

Дивись питання до тем №№ 01-09

Зміст теми:

Дивись зміст тем №№ 01-09

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, відпрепарований навчальний труп, вологі препарати суглобів.

ЗАНЯТТЯ 11

ТЕМА: ТРАВНА СИСТЕМА. РОТОВА ПОРОЖНИНА. СЛИННІ ЗАЛОЗИ. ЗУБИ. ЯЗИК. ЗІВ. ГЛОТКА. СТРАВОХІД. ЛІНІЇ ТА ДІЛЯНКИ ЖИВОТА. ШЛУНОК. ТОНКА КИШКА. ТОВСТА КИШКА. ПЕЧІНКА. ЖОВЧНИЙ МІХУР І ЗАГАЛЬНА ЖОВЧНА ПРОТОКА. ПІДШЛУНКОВА ЗАЛОЗА. ОЧЕРЕВИНА. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛАБОРАТОРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ТРАВНОЇ СИСТЕМИ.

ТРАВНА СИСТЕМА. РОТОВА ПОРОЖНИНА. СЛИННІ ЗАЛОЗИ. ЗУБИ. ЯЗИК.

Конкретні цілі:

- аналізувати класифікацію внутрішніх органів;
- вміти демонструвати на вологих препаратах ротову порожнину, структури, що її обмежують, язик;
- знати частини ротової порожнини. стінки присінка рота і власне ротової порожнини, їх сполучення;
- знати як утворюється тверде та м'яке піднебіння, їх будову;
- знати принцип розташування мигдаликів;
- знати будову язика, його частини, м'язи;
- знати будову ротових залоз: класифікацію, їх розвиток. малі слинні залози: їх класифікацію, топографію, будову. великі слинні залози: їх топографію, характеристику, будову, класифікацію;
- знати як утворюється зів, його межі.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему м'язів м'якого піднебіння;
- намалювати схему розташування мигдаликів;
- намалювати схему зуба;
- написати зубну формулу молочних та постійних зубів.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Ротова порожнина Присінок рота

	Верхня губа Нижня губа Кут рота Щока Власне ротова порожнина Піднебіння Тверде піднебіння М'яке піднебіння Ясна Язик Грибоподібні сосочки язика Жолобуваті сосочки язика Листоподібні сосочки язика Сліпий отвір язика Язиковий мигдалик Під'язикова залоза Піднижньощелепна залоза Привушна залоза Привушна протока Зів Піднебінноязикова дужка Піднебінноглоткова дужка Піднебінний мигдалик Мигдаликова ямка Коронка зуба Шийка зуба Корінь зуба Верхівка кореня зуба Різець Ікло Малий кутний зуб Великий кутний зуб Третій великий кутній зуб; запізнілий зуб Періодонт Ясна
--	--

Теоретичні питання до заняття:

1. Ротова порожнина, її відділи. Присінок рота: стінки, їх будова: описати і продемонструвати на препаратах.
2. Ротова порожнина, її відділи. Власне ротова порожнина, її стінки, сполучення: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Піднебіння: частини. Тверде піднебіння, його будова: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Піднебіння: частини. М'яке піднебіння, частини, будова. Піднебінні мигдалики, їх топографія. Описати і продемонструвати на препаратах.

5. М'язи м'якого піднебіння. Описати і продемонструвати на препаратах.
6. Язик: частини, будова, м'язи язика
7. Особливості слизової оболонки язика, функції язика. Сосочки язика: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Ротові залози: класифікація. Малі слинні залози, їх топографія і морфо-функціональна характеристика.
9. Ротові залози: класифікація. Привушна залоза: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах.
10. Ротові залози: класифікація. Під'язикова залоза: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах.
11. Ротові залози: класифікація. Піднижньощелепна залоза: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах.
12. Зів: межі, сполучення, описати і продемонструвати на препараті.
13. Зуби: частини зуба, поверхні зуба.
14. Зубна формула. Строки появи та зміни зубів.

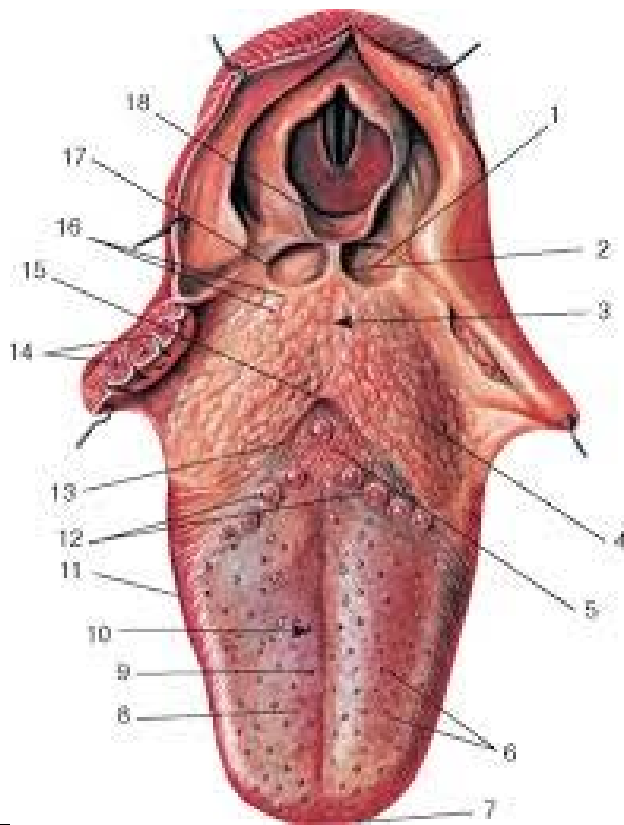
Зміст теми: Ротова порожнина: її частини. Стінки присінка рота і власне ротової порожнини, їх сполучення. Піднебіння: тверде піднебіння, м'яке піднебіння, їх будова. Мигдалики. Язик: частини. Особливості будови слизової оболонки, м'язи язика.

Ротові залози: класифікація, їх розвиток. Малі слинні залози: класифікація, топографія, будова. Великі слинні залози: топографія, характеристика, будова, класифікація.

Зуби: будова, строки прорізання та зміни.

Позначити на малюнку:

Рис.1 Будова язика

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати (сагітальний розпіл голови, язик, зуби)

ЗІВ. ГЛОТКА. СТРАВОХІД. ЛІНІЇ ТА ДІЛЯНКИ ЖИВОТА. ШЛУНОК.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису частин глотки, стравоходу та шлунку;
- знати частини глотки, її топографію, вміти продемонструвати на препараті;
- вивчити топографію лімфоєпітеліального кільця глотки;
- знати частини стравоходу, їх топографію (голотопія, скелетопотія, синтопія): описати і вміти продемонструвати на препараті;
- знати будову стінки стравоходу, його анатомічні та фізіологічні звуження;
- знати варіанти форми шлунка: анатомічні (на трупі) і рентгенологічні (у живої людини)
- оволодіти вмінням читати рентгенограми стравоходу та шлунка.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему мигдаликів глотки;
- намалювати схему стравоходу у поперечному розрізі;
- намалювати схему частин шлунку.

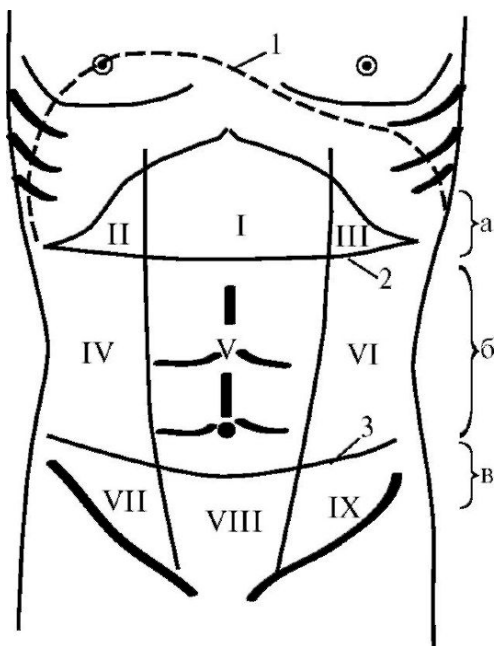
Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Глотка Носова частина глотки Склепіння глотки Глотковий мигдалик Глотковий отвір слухової труби Трубний валок Ротова частина глотки Гортанна частина глотки Порожнина глотки Слизова оболонка глотки М'язи глотки Стравохід Шийна частина Грудна частина Черевна частина

	Слизова оболонка Шлунок Передня стінка шлунка Задня стінка шлунка Велика кривина шлунка Мала кривина шлунка Кардіальний отвір Кардіальна частина шлунка Дно шлунка Кардіальна вирізка Тіло шлунка Воротарна частина шлунка Воротарна печера Воротарний канал Воротарний м'яз-замикач Воротарний отвір Слизова оболонка шлунка Шлункові складки Шлункові поля
--	--

Позначити: на малюнку

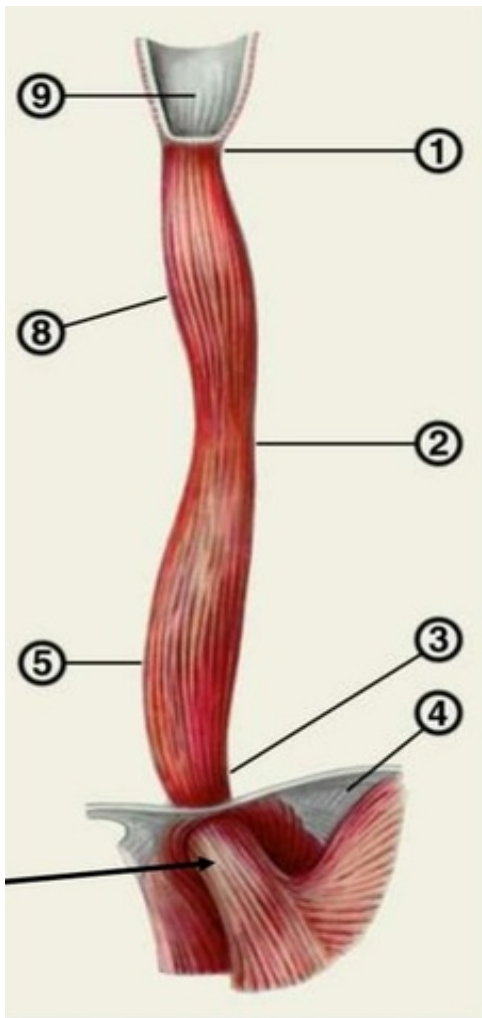
Рис.1 . Ділянки живота

1.	
2.	
3.	
А.	
Б.	
В.	
І	

II	
III	
IV	
V	
VI	
VII	
VIII	
IX	

Рис. 2 Стравохід

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

Теоретичні питання до заняття:

1. Первина кишка: розвиток, частини. Похідні головної (глоткові) кишки.
2. Глотка: топографія, частини, їх сполучення, лімфоепітеліальне кільце глотки. Описати і продемонструвати на препараті.
3. Глотка: будова слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
4. Первинна кишка: тулубова кишка, її частини та похідні. Вади розвитку органів травного каналу.
5. Розвиток травного каналу в ембріогенезі; джерела утворення слизової, м'язової і зовнішньої оболонок.
6. Стравохід: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія): описати і продемонструвати на препараті.
7. Стравохід: будова стінки; Анатомічні і фізіологічні звуження стравоходу.
8. Рентгенанатомія стравоходу.
9. Ділянки передньої черевної стінки: описати і продемонструвати на препараті.
10. Шлунок: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), частини: описати і продемонструвати на препараті.
11. Шлунок: будова стінки: описати і продемонструвати на препараті будову слизової оболонки.
12. Шлунок: описати будову м'язової і серозної оболонок.
13. Рентгенанатомія шлунка.
14. Лінії та ділянки живота.

Зміст теми: Глотка, її топографія, частини, сполучення. Зів, його межі. Лімфоепітеліальне кільце глотки. Будова стінки глотки: слизова оболонка, глотково-основна фасція, м'язи глотки, зовнішня оболонка. Стравохід: топографія, частини, будова стінки. Звуження стравоходу. Рентгенанатомія стравоходу. Шлунок: топографія, частини шлунка. Будова стінки шлунка: особливості будови слизової оболонки (рельєф, залози), м'язової оболонки і серозної оболонки. Рентгенологічна характеристика слизової оболонки. Відношення шлунка до очеревини. Зв'язки шлунка. Варіанти форми шлунка: анатомічні (на трупі) і рентгенологічні (у живої людини). Форма

шлунка в залежності від типів будови тіла. Вікові особливості топографії і будови шлунка.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати (труп з відпрепарованими органами грудної та черевно порожнини).

ТОНКА КИШКА. ТОВСТА КИШКА

Конкретні цілі:

- затососувати анатомічну термінологію для опису частин кишківника;
- знати топографію окремих частини тонкої та товстої кишки. вміти показати на препаратах;
- знати особливості будови оболонок різних відділів кишківника та їх відношення до очеревини;
- вміти розрізняти по зовнішній будові різні частини тонкої та товстої кишки;
- знати особливості топографії червоподібного відростку. варіанти положення червоподібного відростка і його проекція на передню черевну стінку.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- зробіть таблицю: відмінності тонкої та товстої кишок;
- навчитись розрізняти на вологих препаратах окремі відділи тонкої та товстої кишки.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Тонка кишка Серозна оболонка тонкої кишки Слизова оболонка тонкої кишки Колові складки тонкої кишки Дванадцятипала кишка Верхня частина дванадцятипалої кишки Низхідна частина дванадцятипалої кишки Великий сосочок дванадцятипалої кишки Малий сосочок дванадцятипалої кишки Горизонтальна частина дванадцятипалої кишки Висхідна частина дванадцятипалої кишки Дванадцятипало-порожньокишковий згин Порожня кишка Клубова кишка

	Товста кишка Слизова оболонка товстої кишки Півмісяцеві складки ободової кишки Випини ободової кишки Стрічки ободової кишки Серозна оболонка товстої кишки Чепцеві привіски ободової кишки Сліпа кишка Клубовий отвір Червоподібний відросток Ободова кишка Висхідна ободова кишка Правий згин ободової кишки Поперечна ободова кишка Лівий згин ободової кишки Низхідна ободова кишка Сигмоподібна ободова кишка Пряма кишка Крижовий згин Ампула прямої кишки Відхідниковий канал Відхідникові стовпи Відхідникові пазухи Відхідник Зовнішній м'яз-стискувач відхідника Внутрішній м'яз-стискувач відхідника
--	---

Теоретичні питання до заняття:

1. Тонка кишка: відділи, їх топографія, відношення до очеревини.
2. Дванадцятипала кишка: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія): описати і продемонструвати на препараті.
3. Тонка кишка: будова стінки; відношення до очеревини: описати і продемонструвати на препаратах. Рентген анатомія тонкої кишки.
4. Тонка кишка: будова слизової оболонки тонкої кишки.
5. Дванадцятипала кишка: особливості будови слизової оболонки.
6. Порожня та клубова кишка, їх топографія (голотопія, синтопія): описати і продемонструвати на препаратах.
7. Особливості будову та топографія лімфоїдної тканини тонкої та товстої кишок.
8. Товста кишка: відділи, їх топографія (голотопія, синтопія): описати і продемонструвати на препаратах.

9. Товста кишка: будова стінки (особливості будови слизової, м'язової і серозної оболонки), відношення до очеревини: описати і продемонструвати на препаратах. Рентгенанатомія товстої кишки.
10. Сліпа кишка: топографія (голотопія, синтопія), особливості будови: описати і продемонструвати на препаратах.
11. Частина та згини ободової кишки, їх топографія (голотопія, синтопія), відношення до очеревини: описати і продемонструвати на препаратах.
12. Особливості будови стінки ободової кишки. Рельєф її слизової оболонки.
13. Пряма кишка: частини, згини, відношення до очеревини, топографія у чоловіків і у жінок: описати і продемонструвати на препаратах.

Зміст теми: Тонка кишка, її частини. Дванадцятипала кишка: частини, топографія, варіанти її форми і положення. Рентгенанатомія дванадцятипалої кишки. Топографія брижової частини тонкої кишки: порожньої і клубової. Будова слизової оболонки: кишкові ворсинки, залози, складки, лімфатичні (лімфоїдні) вузлики. Особливості будови слизової оболонки тонкої кишки в її різних відділах. Будова м'язової оболонки. Відношення до очеревини кожного відділа тонкої кишки. Вікові особливості будови тонкої кишки. Товста кишка: частини. Будова стінки товстої кишки: слизова оболонка (залози, складки, лімфоїдні вузлики, м'язова оболонка, серозна оболонка). Відношення до очеревини кожного відділа товстої кишки. Сліпа кишка і червоподібний відросток: топографія, особливості будови. Варіанти положення червоподібного відростка і його проекція на передню черевну стінку. Ободова кишка: частини, згини, їх топографія, особливості будови слизової оболонки і м'язової оболонки. Відношення до очеревини. Пряма кишка: частини, згини, топографія. Особливості топографії прямої кишки в залежності від статі. Особливості будови слизової оболонки і м'язової оболонки. Відношення до очеревини. Відхідниковий канал: топографія, особливості будови слизової і м'язової оболонок. М'язи-замикачі відхідника. Макроскопічні відміни будови тонкої і товстої кишки. Вікові особливості будови товстої кишки. Рентгенанатомія товстої кишки. Форма і положення відділів товстої кишки у живої людини.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати (труп).

ПЕЧІНКА. ЖОВЧНИЙ МІХУР І ЗАГАЛЬНА ЖОВЧНА ПРОТОКА. ПІДШЛУНКОВА ЗАЛОЗА.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису структур печінки та підшлункової залози.
- знати особливості топографії печінки;
- знати особливості зовнішньої будови печінки: края, поверхні і їх рельєф. відношення до очеревини;
- знати зв'язки печінки, вміти показати на препаратах;
- знати особливості внутрішньої будови печінки: частки, сегменти, часточки. функції печінки;
- знати шляхи виділення жовчі;
- знати особливості будови та топографії підшлункової залози, особливості її функції як органа ендокринної системи.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему сегментів печінки;
- намалювати схему печінкової дольки;
- намалювати схему жовчних протоков;
- відпрепарувати структури, що знаходяться у воротах печінки.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Печінка Права частка печінки Квадратна частка печінки Хвостата частка печінки Ліва частка печінки Діафрагмова поверхня Нижній край Нутрощева поверхня Ямка жовчного міхура Ворота печінки Борозна порожнистої вени Щілина венозної зв'язки Кругла зв'язка печінки Щілина круглої зв'язки печінки Права печінкова протока

	Ліва печінкова протока Загальна печінкова протока Жовчний міхур Дно жовчного міхура Тіло жовчного міхура Шийка жовчного міхура Міхурові протока Спільна жовчна протока Підшлункова залоза Головка підшлункової залози Тіло підшлункової залози Хвіст підшлункової залози Протока підшлункової залози Додаткова протока підшлункової залози Печінково-підшлункова ампула
--	---

Теоретичні питання до заняття:

1. Печінка: топографія
2. Печінка: зовнішня будова
3. Печінка: печінкова долька
4. Частини, відділи та сегменти печінки
5. Зв'язки печінки.
6. Печінка: утворення і шляхи відтоку жовчі.
7. Загальна жовчна протока: утворення, топографія, будова, функції, описати і продемонструвати на препаратах.
8. Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції: описати і продемонструвати на препаратах.
9. Розвиток підшлункової залози в ембріогенезі.
10. Підшлункова залоза: частини, їх топографія (скелетопотія, синтопія), відношення до очеревини: описати і продемонструвати на препаратах.
11. Екзокринні та ендокринні частини підшлункової залози, шляхи виведення секрету.

Зміст теми: Печінка. Топографія. Зовнішня будова: края, поверхні і їх рельєф. Зв'язки печінки. Відношення до очеревини. Внутрішня будова печінки: частки, частини. Відділи, сегменти, часточки. Судини печінки. Функції печінки.

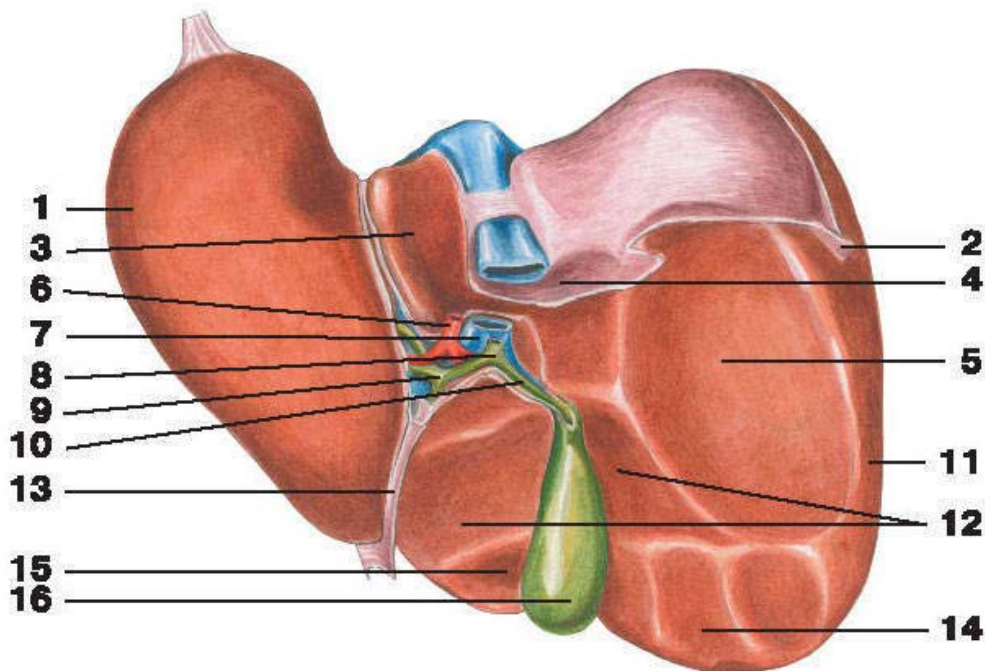
Жовчні протоки печінки. Жовчний міхур: топографія, частини, будова стінки, функції. Спільна жовчна протока: утворення, топографія. Вікові особливості топографії і будови печінки.

Підшлункова залоза: частини, топографія, будова, функції. Протоки підшлункової залози. Підшлункові островці. Печінково-підшлункова ампула.

Вікові особливості топографії і будови печінки та підшлункової залози.

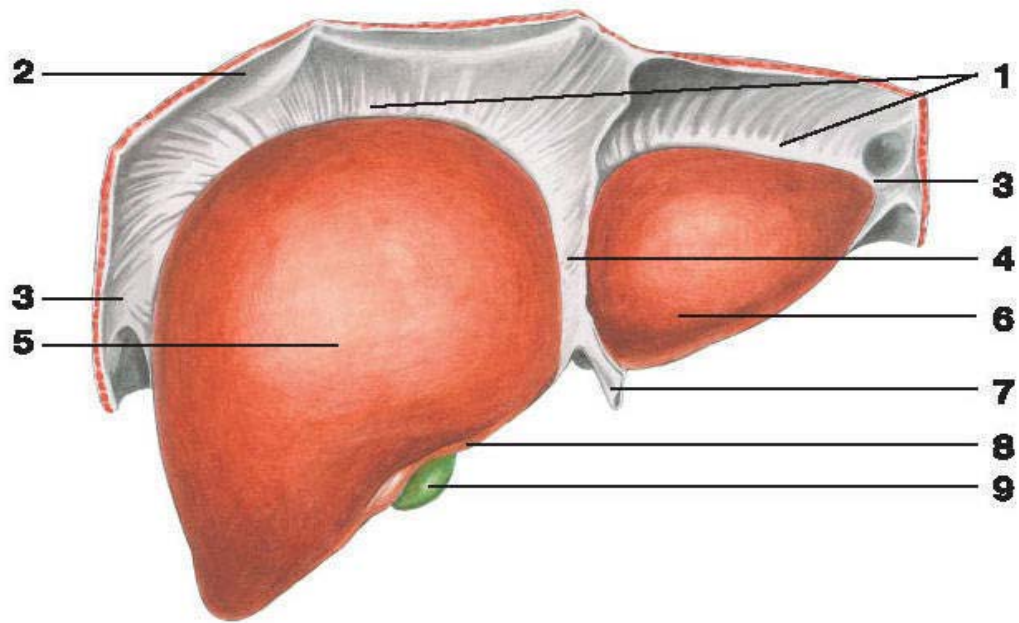
Позначити: на малюнку

Рис.1 . Зовнішня будова печінки

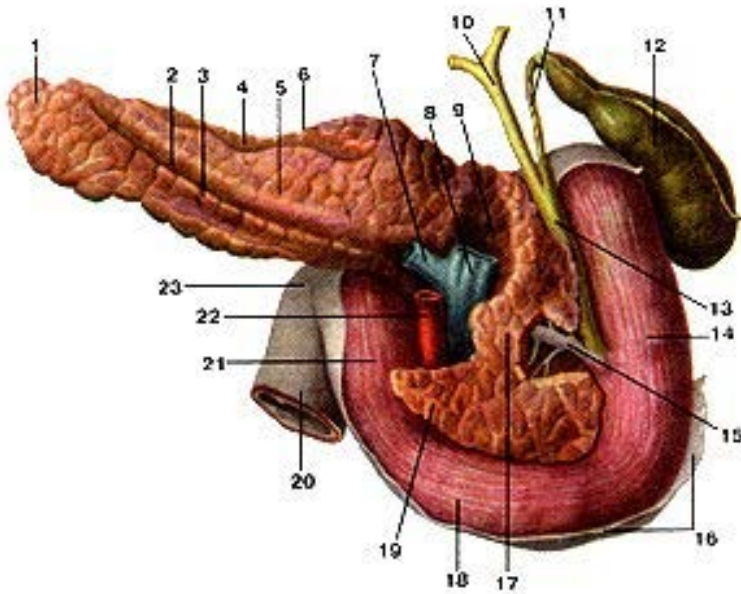
1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

Рис.2. Зв'язки печінки

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	

Рис.3. Підшлункова залоза

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати (труп, вологі препарати).

ЧЕРЕВНА ПОРОЖНИНА. ОЧЕРЕВИНА

Конкретні цілі:

- знати стінки черевної порожнини, її вміст;
- знати, як утворюється очеревинна порожнина, її вміст;
- вивчити варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини;
- знати як утворюються похідні очеревини: брижі, чепці, зв'язки, їх будову та функції;
- вивчити топографію очеревини в порожнині малого таза: статеві особливості;
- вивчити топографію пристінкової очеревини на передній, задній стінках черевної порожнини.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему сагітального розпилю черевної порожнини;
- намалювати схему утворів пристінкової очеревини на задній та передній стінці черевної порожнини.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Черевна порожнина Очеревина Брижа тонкої кишки Корінь брижі Брижа поперечної ободової кишки Брижа червоподібного відростка Брижа сигмоподібної ободової кишки Великий чепець Малий чепець Зв'язки печінки Вінцева зв'язка Серпоподібна зв'язка Права трикутна зв'язка Ліва трикутна зв'язка Чепцева сумка Чепцевий отвір Печінкова сумка Передшлункова сумка

	Права брижова пазуха Ліва брижова пазуха Лівий бічний канал Правий бічний канал Верхній клубово-сліпокишковий заступок Нижній клубово-сліпокишковий заступок Прямокишково-маткова заглибина Міхурово-маткова заглибина Прямокишково-міхурова заглибина Середина пупкова складка Присередня пупкова складка Присередня пахвинна ямка Бічна пупкова складка Бічна пахвинна ямка
--	--

Теоретичні питання до заняття:

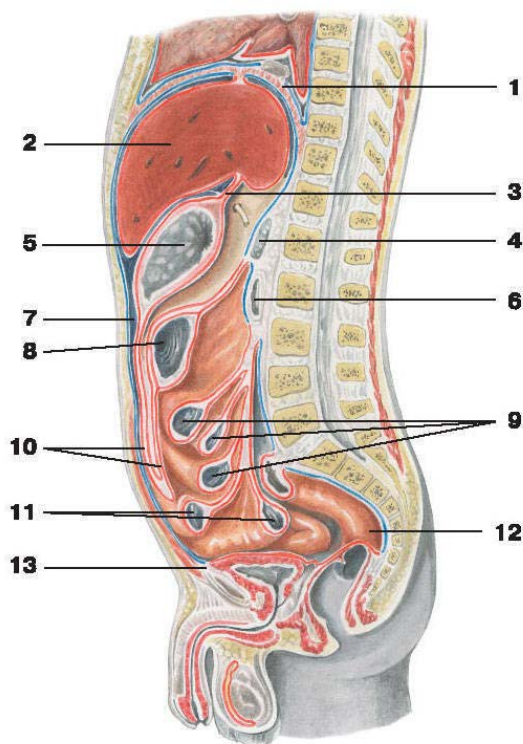
1. Очеревина: визначення, загальна характеристика.; порожнина очеревини, її вміст.
2. Очеревина: загальна характеристика. Чепці, зв'язки, брижі, їх будова та утворення: описати і продемонструвати на препаратах.
3. Очеревинна порожнина: відділи (поверхи), їх межі: описати і продемонструвати на препаратах.
4. Верхній поверх очеревинної порожнини: печінкова сумка, її межі і сполучення: описати і продемонструвати на препаратах.
5. Верхній поверх очеревинної порожнини: передшлункова сумка, її межі і сполучення: описати і продемонструвати на препаратах.
6. Верхній поверх очеревинної порожнини: чепцева сумка, її межі і сполучення: описати і продемонструвати на препаратах.
7. Чепцевий отвір: його межі: описати і продемонструвати на препаратах.
8. Нижній поверх очеревинної порожнини: канали, синуси, закутки, складки, ямки: описати і продемонструвати на препаратах.
9. Хід очеревини в малому тазі у чоловіків та жінок; описати і продемонструвати на препаратах.

Зміст теми: Очеревина. Черевна порожнина, її вміст. Очеревинна порожнина, її вміст. Пристінкова очеревина, нутроцева очеревина: їх

характеристика. Варіанти відношення внутрішніх органів до очеревини. Похідні очеревини: брижі, чепці, зв'язки, їх будова та функції. Похідні очеревинної порожнини: сумки (печінкова, передшлункова, чепцева – їх стінки, сполучення), пазухи, канали, заутки, ямки, заглибини. Топографія очеревини в порожнині малого таза: статеві особливості. Топографія пристінкової очеревини на передній, задній стінках черевної порожнини.

Позначити: на малюнку

Рис.1 . Будова очеревини на сагітальному розрізі

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати (труп).

ЗАНЯТТЯ 12

ТЕМА: ДИХАЛЬНИЙ АПАРАТ. НІС, НОСОВА ПОРОЖНИНА І ПРИНОСОВІ ПАЗУХИ. НОСОГЛОТКА.ГОРТАНЬ. ПЛЕВРА. ГРУДНА ПОРОЖНИНА. СЕРЕДОСТІННЯ. ТРАХЕЯ, РОНХИ, ЛЕГЕНІ. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛАБОРАТОРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМИ.

ДИХАЛЬНИЙ АПАРАТ. НІС, НОСОВА ПОРОЖНИНА І ПРИНОСОВІ ПАЗУХИ. НОСОГЛОТКА. ПРЕПАРУВАННЯ.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису носових хрящів;
- вміти демонструвати на черепі та вологих препаратах отвори та сполучання біляносових пазух;
- вміти демонструвати на вологих препаратах носові хрящі.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему сподучень носових ходів з біляносовими пазухами.
- знайти на черепі та вологому препараті отвори носових пазух;
- знайти на черепі кістки, що утворюють стінки носової порожнини.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Корінь носа Спинка носа Кінчик носа Крила носа Носова порожнина Ніздрі Хоани Носова перегородка Верхня носова раковина Середня носова раковина Нижня носова раковина Присінок носа Верхній носовий хід Середній носовий хід Нижній носовий хід Спільний носовий хід Приноскові пазухи

	Верхньощелепна пазуха Клиноподібна пазуха Лобова пазуха Решітчасті комірки Слизова оболонка Нюхова частина Дихальна частина
--	---

Теоретичні питання до заняття:

1. Які органи належать до дихальної системи?
2. Що належить до верхніх дихальних шляхів?
3. Розвиток органів дихальної системи в ембріогенезі.
4. Особливості будови стінки трубчастих органів дихальної системи.
5. Розвиток зовнішнього носа і носової порожнини в ембріогенезі. Аномалії розвитку.
6. Ніс: частини, будова: описати і продемонструвати на препараті.
7. Носова порожнина: частини, їх будова та сполучення: описати і продемонструвати на препараті.
8. Носова порожнина: носові ходи, їх будова та сполучення: описати і продемонструвати на препараті.
9. Приносіві пазухи: топографія, сполучення, функції, вікові особливості: описати і продемонструвати на препараті. Рентгенанатомія при носових пазух.
10. Носова порожнина: функціональні частини, їх будова і функції: описати і продемонструвати на препараті.

Зміст теми: Зовнішній ніс: частини, будова. Носова порожнина: присінок, носові ходи, приносіві пазухи. Функціональні частини носової порожнини. Носова частина глотки. Вікові особливості носової порожнини.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати череп, сагітальний розпил голови.

ГОРТАНЬ. ПРЕПАРУВАННЯ.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису хрящів, зв'язок та м'язів гортані;
- розуміти механізм голосоутворення;
- вміти демонструвати на муляжах та препаратах хрящі, зв'язки та м'язи гортані.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему голосових зв'язок та голосової щілини;
- знайти на вологому препараті хрящі та м'язи гортані;
- за допомогою макету зрозуміти механізм дії м'язів гортані на голосову щілину та голосові зв'язки.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

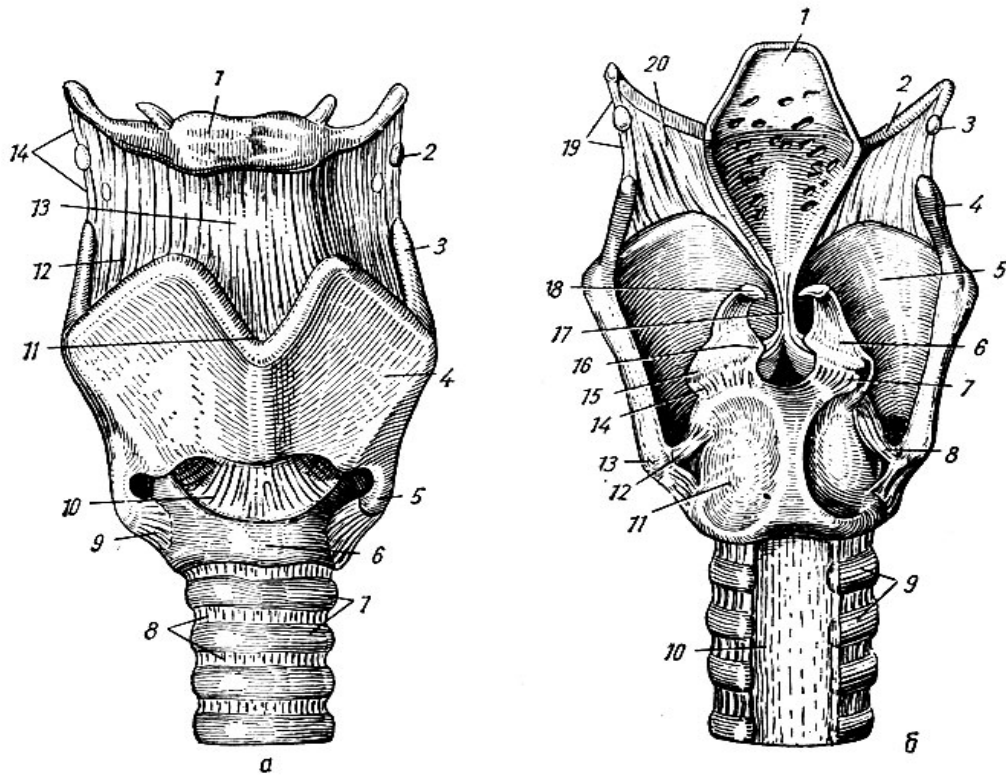
Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Гортань Щитоподібний хрящ Верхній ріг щитоподібного хряща Нижній ріг щитоподібного хряща Перстнеподібний хрящ Дуга перснеподібного хряща Пластинка перснеподібного хряща Черпакуватий хрящ Основа черпакуватого хряща М'язовий відросток черпакуватого хряща Голосовий відросток черпакуватого хряща Верхівка черпакуватого хряща Надгортанник Персне-щитоподібний суглоб Персне-черпакуватий суглоб Щито-під'язикова перетинка Серединна персне-щитоподібна зв'язка Персне-трахейна зв'язка Порожнина гортані Вхід до гортані Присінок гортані Присінкова складка

	Присінкова щілина Глосник Голосова складка Шлуночок гортані Голосова щілина Міжперетинкова частина голосової щілини Міжхрящова частина голосової щілини Підголосникова порожнина Слизова оболонка Еластичний конус гортані Голосова зв'язка Чотирикутна пластинка Присінкова зв'язка Персне-щитоподібний м'яз Задній персне-черпакуватий м'яз Бічний персне-черпакуватий м'яз Голосовий м'яз Щито-надгортанний м'яз Черпакувато-надгортанний м'яз Поперечний черпакуватий м'яз Косий черпакуватий м'яз
--	--

Теоретичні питання до заняття:

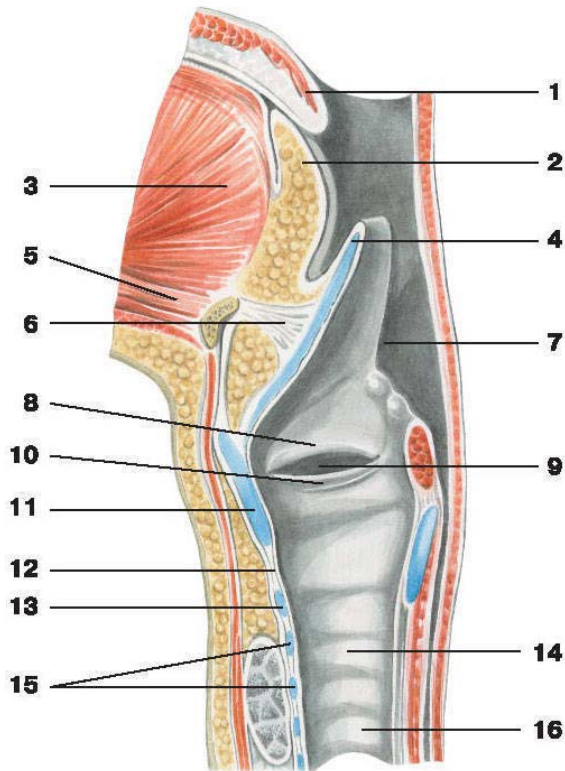
1. Гортань: топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія): описати і продемонструвати на препараті.
2. Гортань: хрящі, їх будова: описати і продемонструвати на препараті.
3. Гортань: суглоби, їх будова: описати і продемонструвати на препараті.
4. Гортань: зв'язки, м'язи, їх будова: описати і продемонструвати на препараті.
5. Гортань: м'язи, їх будова: описати і продемонструвати на препараті.
6. Гортань: фібро-еластичні утворення гортані, їх будова, функції, присінкова зв'язка, голосова зв'язка: описати і продемонструвати на препараті.
7. Порожнина гортані: частини, їх будова, межі: описати і продемонструвати на препараті.
8. Голосова щілина: межі, утворення, частини: описати і продемонструвати на препараті.
9. Функції гортані, теорії голосоутворення.

Позначити: на малюнку
Рис.1 . Будова гортані

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	

Рис.2 . Будова гортані на сагітальному розрізі

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

Зміст теми: Гортань. Топографія. Будова гортані: хрящі, зв'язки, суглоби, м'язи. Еластичний конус, чотирикутна перетинка. Порожнина гортані: частини, їх межі. Голосові складки, присінкові складки. Голосова щілина. Механізми голосоутворення. Рентганатомія гортані, ларінгоскопія. Вікові особливості гортані.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, гіпсовий муляж та картонний макет гортані, анатомічні препарати: гортань. Труп з відпрепарованими органами шії.

ТРАХЕЯ, БРОНХИ, ЛЕГЕНІ, ПЛЕВРА.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису трахеї, бронхів, легень;
- вміти демонструвати на вологих препаратах структури трахеї, бронхів, легень.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему сегментів бронхів;
- намалювати схему структурно-функціональної одиниці легень;
- знайти на вологих препаратах вказані структури (див. перелік термінів);
- навчитися орієнтувати праву та ліву легеню відповідно до їх анатомічного положення.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Трахея Шийна частина Грудна частина Роздвоєння трахеї Трахейні хрящі Кільцеві (трахейні) зв'язки Перетинчаста стінка Бронхи Правий головний бронх Лівий головний бронх Бронхове дерево Легені Права легеня Ліва легеня Основа легені Верхівка легені Реброва поверхня Хребтова частина ребрової поверхні легені Середостінна поверхня Діафрагмова поверхня Міжчасткова поверхня Передній край легені Язичок лівої легені Серцева вирізка лівої легені

	<p> Язичок лівої легені Нижній край легені Ворота легені Корінь легені Коса щілина легені Горизонтальна щілина правої легені Верхня частка легені (лівої, правої) Середня частка правої легені Нижня частка легені (лівої, правої) Плевра Нутрощева (легенева) плевра Пристінкова плевра Купол плеври Реброва частина Середостінна частина Діафрагмова частина Плевральна порожнина Риброво-діафрагмовий закуток Риброво-середостінний закуток </p>
--	---

Теоретичні питання до заняття:

1. Трахея: частини, їх топографія (голотопія, скелетопотія, синтопія), будова стінки: описати і продемонструвати на препараті.
2. Трахея: будова стінки: описати і продемонструвати на препараті.
3. Головні бронхи: топографія, будова стінки: описати і продемонструвати на препараті.
4. Легені: топографія, зовнішня будова ; описати і продемонструвати на препараті.
5. Корінь легені: топографія, склад.
6. Легені: частки, бронхо-легеневі сегменти, часточки; їх будова. Рентгенанатомія легень.
7. Бронхіальне дерево: розгалуження, будова стінки, функції.
8. Сегменти правої легені.
9. Сегменти лівої легені.
10. Альвеолярне дерево: розгалуження, будова стінки.
11. Ацинус: визначення, будова, функції.
12. Плевра: загальна характеристика, функції;
13. Плевральна порожнина, її закутки.

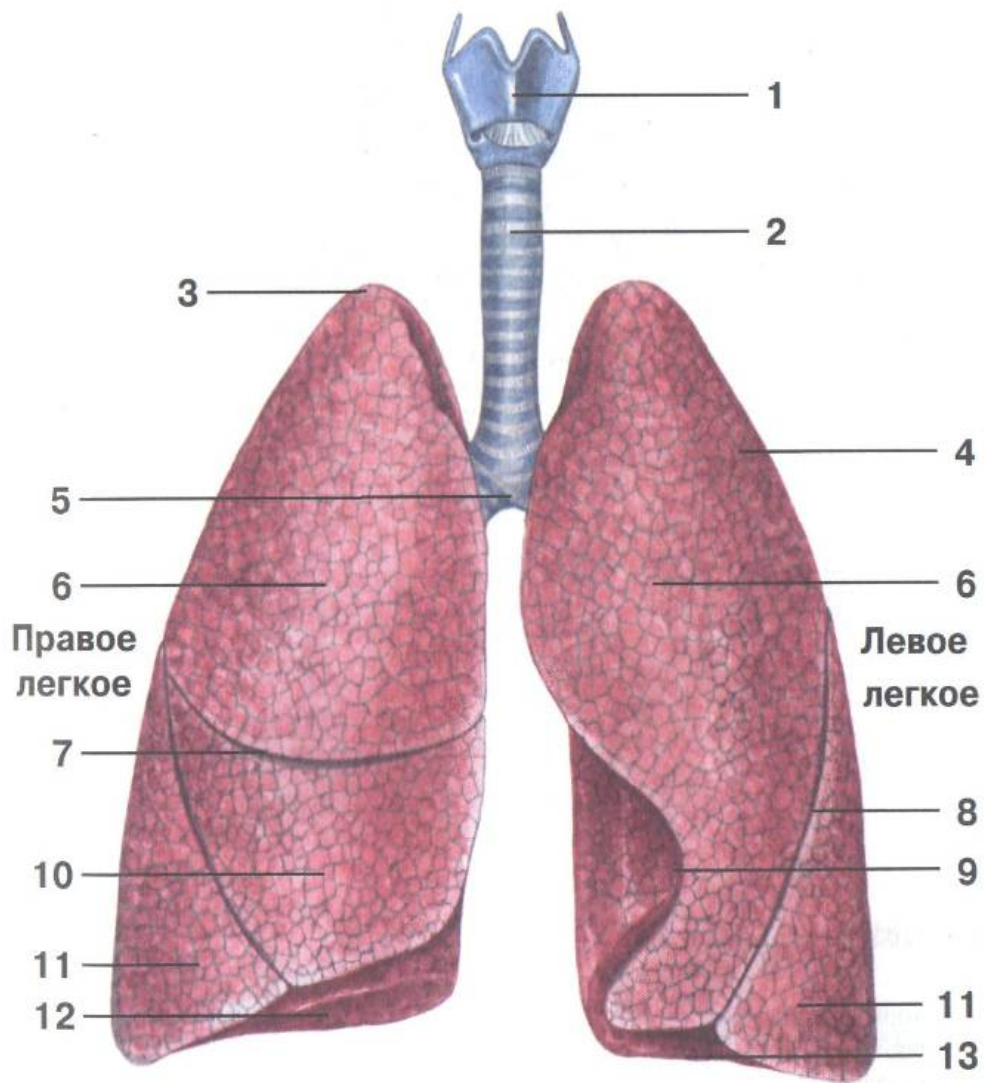
14. Межі плевральних мешків.

Зміст теми: Трахея: частини, топографія, будова стінки. Головні бронхи: топографія, будова стінки. Бронхіальне дерево. Вікові особливості трахеї і головних бронхів. Легені: топографія, зовнішня будова. Ворота легень. Корень легені і його компоненти. Частки, сегменти, часточки легені. Ацинус. Кровоносна система легень. Плевра. Рентгенанатомія трахеї, бронхів, легень та плеври. Вікові особливості легень.

Позначити: на малюнку

Рис.1 . Будова трахеобронхіального дерева

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: трахея з бронхами, легені.

ГРУДНА ПОРОЖНИНА. СЕРЕДОСТІННЯ. ЛІНІЇ ГРУДЕЙ!

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису плеври, органів середостіння;
- вміти демонструвати на преператах частини парієтальної та вісцеральної плеври;
- розуміти клінічне значення ліній грудей
- розуміти механізм вдиху та видиху.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему нижньої межі плеври та легень;
- знайти на вологому препараті структури середостіння.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Плевра Нутрощева (легенева) плевра Пристінкова плевра Купол плеври Рєброва частина Середостінна частина Діафрагмова частина Плевральна порожнина Рєброво-діафрагмовий закуток Рєброво-середостінний закуток Середостіння Білягрудинна лінія Соскова лінія (середньоключина лінія) Передня пахвова лінія Середня пахвова лінія Задня пахвова лінія Лопаткова лінія Біляхребтова лінія

Теоретичні питання до заняття:

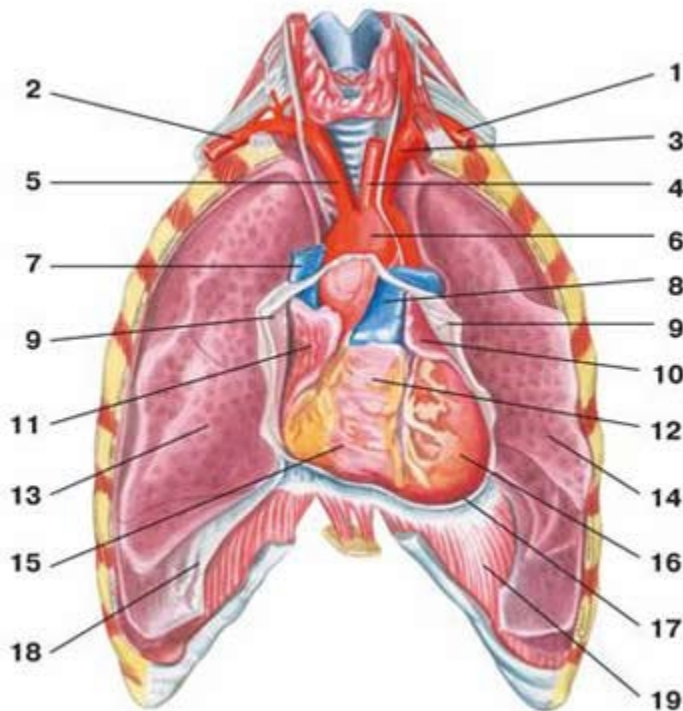
1. Плевра: загальна характеристика, функції;
2. Плевральна порожнина, її закутки.
3. Межі плевральних мешків.

4. Середостіння: визначення; класифікація за міжнародною анатомічною номенклатурою.
5. Середостіння: визначення, топографічна класифікація.
6. Органи, судини та нерви верхнього середостіння: описати і продемонструвати на препараті.
7. Органи, судини та нерви переднього середостіння: описати і продемонструвати на препараті.
8. Органи, судини та нерви середнього середостіння: описати і продемонструвати на препараті.
9. Органи, судини та нерви заднього середостіння: описати і продемонструвати на препараті.
10. Лінії грудей. Проекція органів грудної порожнини.

Зміст теми: Лінії грудей. Проекція органів грудної порожнини на грудну клітку. Середостіння: визначення, межі. Органи переднього середостіння. Органи заднього середостіння.

Позначити: на малюнку

Рис.1 . Органи грудної порожнини

1.	
2.	
3.	

4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: труп з відпрепарованими органами грудної порожнини.

ЗАНЯТТЯ 13

Тема: СЕЧОВА СИСТЕМА. НИРКА. СЕЧОВІД, СЕЧОВИЙ МІХУР, СЕЧІВНИК. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛАБОРАТОРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІВ ВИДІЛЕННЯ

СЕЧОСТАТЕВИЙ АПАРАТ. СЕЧОВІ ОРГАНИ. НИРКА.

Конкретні цілі:

- аналізувати розвиток органів сечової системи в ембріогенезі;
- аналізувати аномалії і варіанти розвитку органів сечової системи;
- описати і продемонструвати будову органів сечової системи;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису нирки;
- вміти демонструвати на вологих препаратах правильне анатомічне положення нирки;
- та основні структури її зовнішньої та внутрішньої будови.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову органів сечової системи;
- оволодіти основами антропометричного опису зовнішньої будови органів сечової системи;
- оволодіти умінням читати рентгенограми органів сечової системи;
- намалювати схему основної структурно-функціональної одиниці нирки;
- знайти на вологих препаратах великі та малі ниркові чашечки, миску нирки.

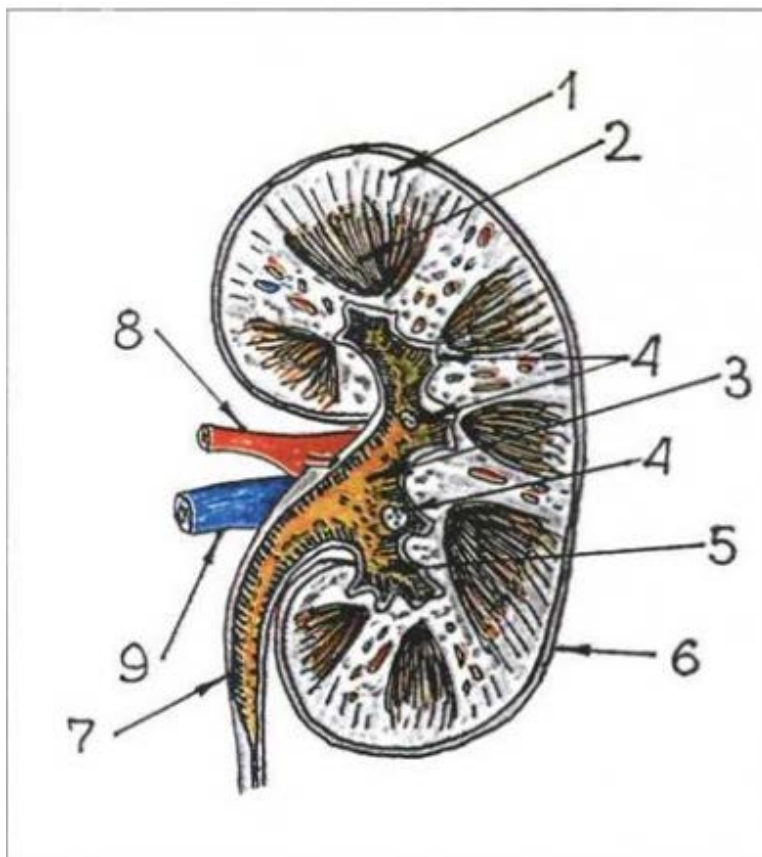
Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
---	--------------------

	<p> Нирки (права, ліва) Бічний край Присередній край Ниркові ворота Ниркова пазуха Передня поверхня Задня поверхня Верхній кінець (полюс) Нижній кінець (полюс) Жирова капсула нирки Волокниста капсула нирки Кіркова речовина нирки Мозкова речовина нирки Ниркові піраміди Ниркові сосочки Ниркові стовпи Ниркова миска Велика ниркова чашечка Мала ниркова чашечка Надирник Мозкова речовина надирника Кіркова речовина надирника </p>
--	--

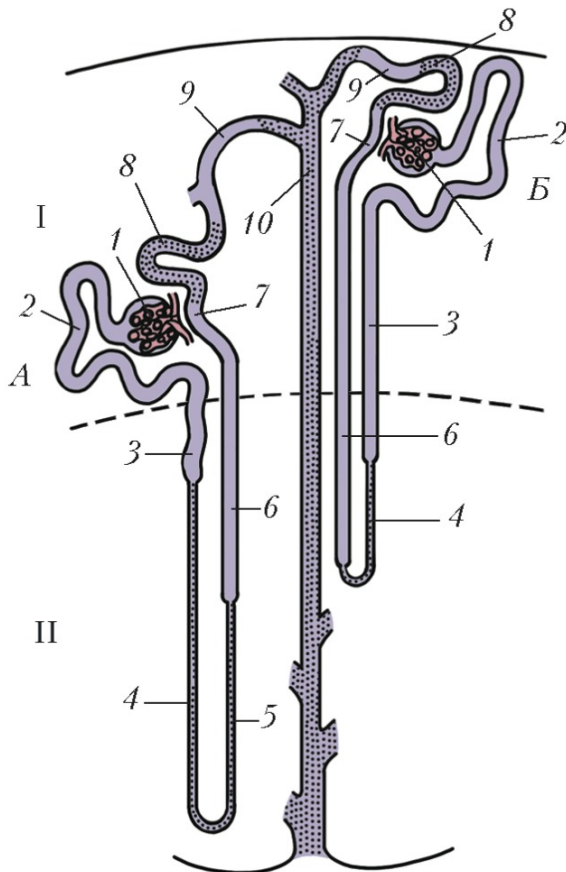
Позначити на малюнку:

Рис.1 . Структури нирки на фронтальному розрізі

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Рис.2 . Будова нефрона

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

9.	
10.	
A.	
Б.	
I	
II	

Теоретичні питання до заняття:

1. Які органи належать до сечової системи, їх функції.
2. Етапи розвитку нирки.
3. Джерело, термін і механізми розвитку переднирки.
4. Джерело, термін і механізми розвитку первинної нирки. Її похідні.
5. Джерело, термін і механізми розвитку остаточної нирки.
6. Вади розвитку нирок, механізми їх утворення.
7. Нирки: зовнішня будова: описати і продемонструвати на препараті.
8. Нирки: топографія правої і лівої нирки (голотопія, скелетопотія, синтопія): описати та продемонструвати на препараті.
9. Нирки: оболонки нирки. Описати фасцію нирки.
10. Нирки: фіксуєчий апарат нирки.
11. Нирки: будова нирки на фронтальному розтині: описати і продемонструвати на препараті.
12. Нирки: структурно-функціональна одиниця нирки, її складові частини.
13. Нирки: кровоносна система нирки.
14. Нирки: шляхи виділення сечі (компоненти екскреторних шляхів нирки).
15. Ниркова пазуха (синус), її місцеположення: описати і продемонструвати на препаратах.
16. Будова стінки макроскопічної частини екскреторних шляхів нирки. Рентгенанатомія нирки.

Зміст теми: Нирка: топографія правої і лівої нирки. Зовнішня будова нирки. Відношення нирки до очеревини. Оболонки нирки. Фіксуєчий апарат нирки. Топографія елементів ниркової ніжки. Внутрішня будова

нирки. Сегменти нирки. Нефрон - структурно-функціональна одиниця нирки. Будова кровоносної системи нирки. Сечові шляхи. Малі ниркові чашечки, великі ниркові чашечки, ниркова миска, будова стінки, функції. Рентгенанатомія нирки. Вікові особливості топографії і будови нирки.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати нирки, навчальний труп з відпрепарованими органами заочеревинного простору.

СЕЧОВІД. СЕЧОВИЙ МІХУР. СЕЧІВНИК.

Конкретні цілі:

- аналізувати розвиток органів сечової системи в ембріогенезі;
- аналізувати аномалії і варіанти розвитку органів сечової системи;
- описати і продемонструвати будову органів сечової системи;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису сечоводу, сечового міхура, сечівника;
- вміти демонструвати на вологих препаратах сечоводи, сечовий міхур, чоловічий та жіночий сечівники.

Завдання для самостійної підготовки студентів:

- оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову органів сечової системи;
- оволодіти основами антропометричного опису сечоводів, сечового міхура, сечівників;
- оволодіти умінням читати рентгенограми органів сечової системи;
- намалювати схему сечовивідних органів.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Сечовід (правий, лівий) Черевна частина Тазова частина Внутрішньостінкова частина Сечовий міхур Верхівка міхура Тіло міхура Дно міхура Шийка міхура Трикутник міхура Вічко сечовода Внутрішнє вічко сечівника Слизова оболонка Чоловічий сечівник Внутрішньостінкова частина Передміхурова частина Перетинчаста частина Губчаста частина Жіночий сечівник Внутрішньостінкова частна

	Внутрішнє вічко сечівника Зовнішнє вічко сечівника Внутрішній м'яз-замикач сечівника Зовнішній м'яз-замикач сечівника
--	--

Теоретичні питання до заняття:

1. Сечовід: частини, топографія, будова стінки, функція.
2. Сечовід: відношення до очеревини. Звуження сечоводу.
3. Сечовий міхур: форма, зовнішня будова, частини.
4. Особливості топографії сечового міхура у чоловіків і у жінок.
5. Будова стінки сечового міхура: особливості будови слизової оболонки.
6. Будова стінки сечового міхура: особливості будови м'язової оболонки.
7. Будова стінки сечового міхура: особливості будови серозної оболонки. Відношення до очеревини (в залежності від функціонального стану).
8. Чоловічий сечівник: частини.
9. Жіночий сечівник.
10. Рентгенанатомія сечовивідних шляхів (сечоводів, сечового міхура, сечівника).
11. Вікові особливості сечового міхура.
12. Вади розвитку сечоводів і сечового міхура: мезанізми їх утворення.

Зміст теми: Сечовід: частини, топографія, будова стінки, функція. Відношення до очеревини. Звуження сечоводу. Сечовий міхур: форма, зовнішня будова, частини. Особливості топографії у чоловіків і у жінок. Будова стінки сечового міхура: особливості будови слизової оболонки, м'язової оболонки. Відношення до очеревини (в залежності від функціонального стану). Жіночий сечівник. Рентгенанатомія сечовивідних шляхів (сечоводів, сечового міхура, сечівника). Вікові особливості сечового міхура.

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати органів сечової системи, навчальний труп з відпрепарованими органами заочеревинного простору.

ЗАНЯТТЯ 14

Тема: ЧОЛОВІЧА СТАТЕВА СИСТЕМА. ЖІНОЧА СТАТЕВА СИСТЕМА. ПРОМЕЖИНА.

ЧОЛОВІЧА СТАТЕВА СИСТЕМА.

Конкретні цілі:

- аналізувати розвиток органів чоловічої статеві системи в ембріогенезі;
- аналізувати аномалії і варіанти розвитку органів чоловічої статеві системи;
- описати та продемонструвати на препаратах будову внутрішніх і зовнішніх чоловічих статевих органів;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису внутрішніх і зовнішніх чоловічих статевих органів;
- вміти демонструвати на вологих препаратах будову чоловічих статевих органів.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову органів чоловічої статеві системи;
- оволодіти основами антропометричного опису органів чоловічої статеві системи;
- намалювати схему сім'явивідних шляхів;
- намалювати схему оболонки яєчка;
- знайти на вологих препаратах основні структури чоловічих статевих органів.

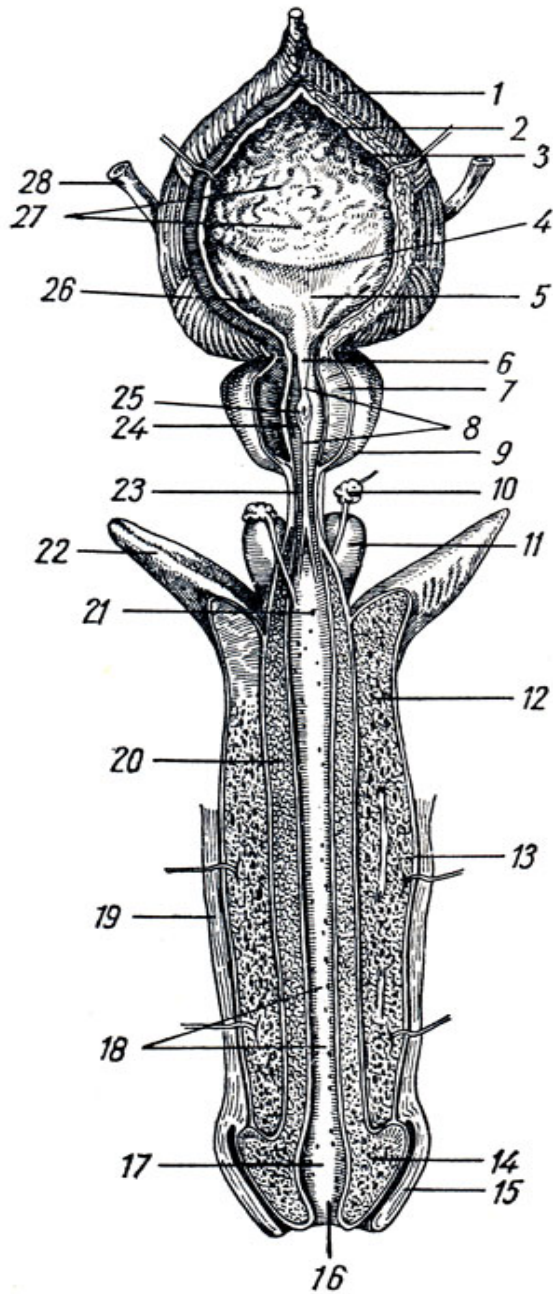
Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Яєчко Білкова оболонка Середостіння яєчка Перегородочки яєчка Часточки яєчка Паренхіма яєчка Над'яєчко Сім'яний канатик Сім'яносна протока

	<p>Калиткова частина Канатикові частина Пахвинна частина Тазова частина Ампула сім'явиносної протоки Пухирчаста залоза (сім'яний пухирець) Сім'явипроскувальна протока Передміхурова залоза Основа передміхурової залози Верхівка передміхурової залози Частка (права, ліва) передміхурової залози Цибулинно-сечівникова залоза Перешийок передміхурової залози Статевий член Корінь статевого члена Тіло статевого члена Спинка статевого члена Головка статевого члена Передня шкірочка статевого члена Печеристе тіло статевого члена Губчасте тіло статевого члена Калитка М'ясиста оболонка</p>
--	--

Позначити: на малюнку

Рис.1 . Структури чоловічої статевої системи

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	

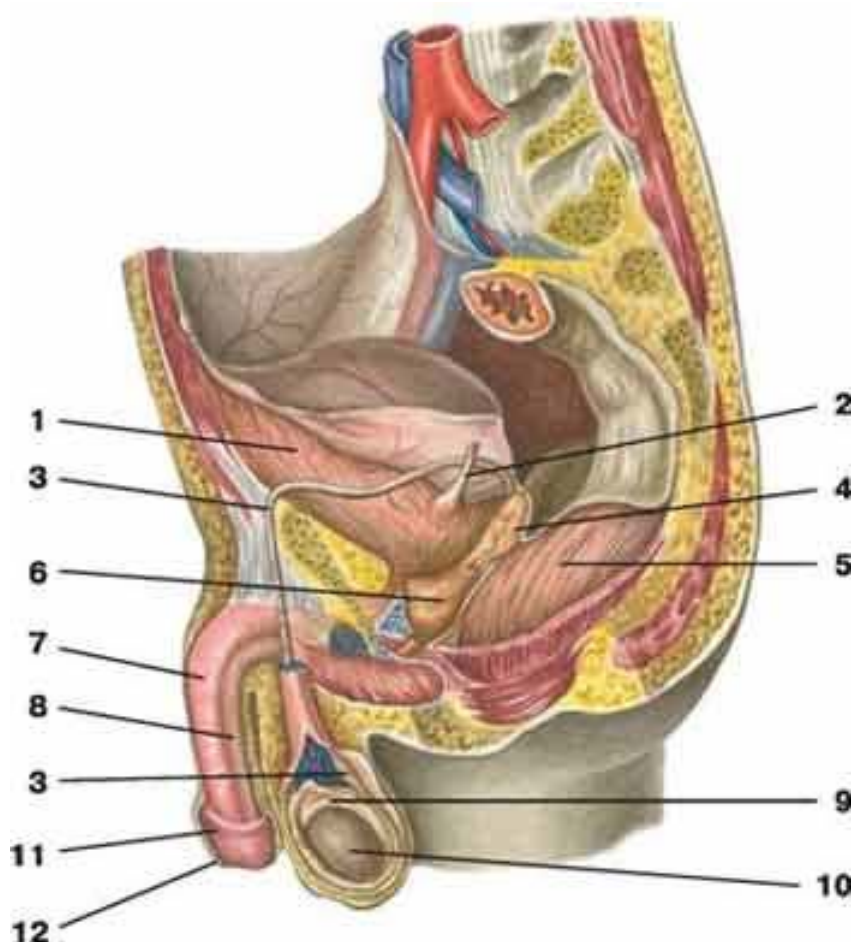
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	

Теоретичні питання до заняття:

1. Чоловіча статева система: органи, функції.
2. Класифікація органів чоловічої статевої системи.
3. Розвиток органів чоловічої статевої системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку внутрішніх чоловічих статевих органів: яєчка, над'яєчка, сім'явиносної протоки, сім'явивальної протоки, сім'яного пухирця, передміхурової залози, цибулинно-сечівникової залози.
4. Варіанти і аномалії розвитку зовнішніх чоловічих статевих органів.
5. Внутрішні чоловічі статеві органи. Яєчко: топографія, будова.
6. Над'яєчко. Процес опускання яєчка. Оболонки яєчка.
7. Сім'явиносна протока: частини, їх топографія, будова стінки.
8. Сім'яний канатик, його складові.
9. Сім'яний пухирець: топографія, будова, функції.
10. Сім'явипорскувальна протока.
11. Передміхурова залоза: топографія, частини, будова, функції.
12. Цибулинно-сечівникова залоза.
13. Вікові особливості внутрішніх чоловічих статевих органів.
14. Зовнішні чоловічі статеві органи. Калитка. Оболонки калитки.
15. Статевий член, його будова.

Зміст теми: Внутрішні чоловічі статеві органи. Яечко: топографія, будова. Над'яечко. Процес опускання яєчка. Оболонки яєчка. Сім'яносна протока: частини, їх топографія, будова стінки. Сім'яний канатик, його складові. Сім'яний пухірець: топографія, будова, функції. Сім'явипорскувальна протока. Передміхурова залоза: топографія, частини, будова, функції. Цибулинно-сечівникова залоза. Вікові особливості внутрішніх чоловічих статевих органів. Зовнішні чоловічі статеві органи. Калитка. Статевий член, його будова. Чоловічий сечівник: частини, їх топографія, будова стінки.

Рис.2 . Будова чоловічої статевої системи

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	

9.	
10.	
11.	
12.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати органів чоловічої статеві системи.

ЖІНОЧІ СТАТЕВІ ОРГАНИ

Конкретні цілі:

- аналізувати розвиток органів жіночої статеві системи в ембріогенезі;
- аналізувати аномалії і варіанти розвитку органів жіночої статеві системи;
- описати і продемонструвати на препаратах будову внутрішніх і зовнішніх жіночих статевих органів;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису внутрішніх та зовнішніх статевих органів;
- вміти демонструвати на вологих препаратах жіночі статеві органи.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- оволодіти умінням демонструвати на препаратах будову органів жіночої статеві системи;
- оволодіти основами антропометричного опису жіночої статеві системи;
- знайти на вологих препаратах основні структури органів жіночої статеві системи;
- оволодіти умінням читати рентгенограми органів жіночої статеві системи.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Яєчник Вільний край Брижовий край Трубний кінець Матковий кінець Білкова оболонка Кора яєчника Мозкова речовина яєчника Власна зв'язка яєчника Маткова труба Маткова частина Перешийок маткової труби Амбула маткової труби Лійка маткової труби Торочки маткової труби

	<p>Маткове вічко маткової труби Черевний отвір маткової труби Матка Передня поверхня Задня поверхня Тіло матки Дно матки Шийка матки Надпіхвова частина шийки Піхвова частина шийки Порожнина матки Вічко матки Канал шийки матки Широка маткова зв'язка Кругла маткова зв'язка Піхва Склепіння піхви Передня стінка піхви Задня стінка піхви Зовнішні жіночі статеві органи Вульва Лобкове підвищення Велика соромітна губа Соромітна щілина Мала соромітна губа Присінок піхви Отвір піхви Клітор</p>
--	--

Теоретичні питання до заняття:

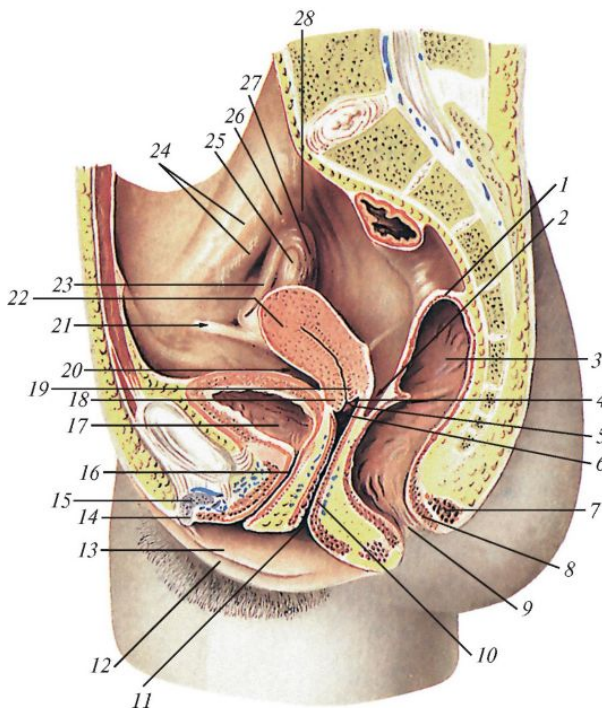
1. Органи жіночої статевої системи: топографічна класифікація.
2. Яечник: топографія, зв'язки, будова, функції: описати і продемонструвати на препараті.
3. Циклічні зміни будови яєчника. Вікові особливості будови яєчника.
4. Матка: топографія, положення матки.
5. Матка: зв'язки матки, відношення до очеревини: описати і продемонструвати на препараті.
6. Матка: частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції. Параметрій: описати і продемонструвати на препараті.

7. Рентгенанатомія матки.
8. Шийка матки: частини, особливості будови слизової оболонки: описати і продемонструвати на препараті.
9. Маткова труба: топографія, частини, будова стінки, відношення до очеревини, функції: описати і продемонструвати на препараті.
10. Рентгенанатомія маткових труб.
11. Піхва: топографія, склепіння, будова стінки: описати і продемонструвати на препараті.
12. Зовнішні жіночі статеві органи: топографія, будова.
13. Молочні залози: топографія, будова: описати і продемонструвати на препаратах.

Зміст теми: Жіноча статева система: органи, функції. Класифікація органів жіночої статевої системи. Внутрішні жіночі статеві органи. Зовнішні жіночі статеві органи. Розвиток органів жіночої статевої системи в філо- і онтогенезі. Варіанти і аномалії розвитку внутрішніх жіночих статевих органів: яєчників, маткових труб, матки, піхви. Варіанти і аномалії розвитку зовнішніх чоловічих та жіночих статевих органів. Гермафродитизм.

Позначити: на малюнку

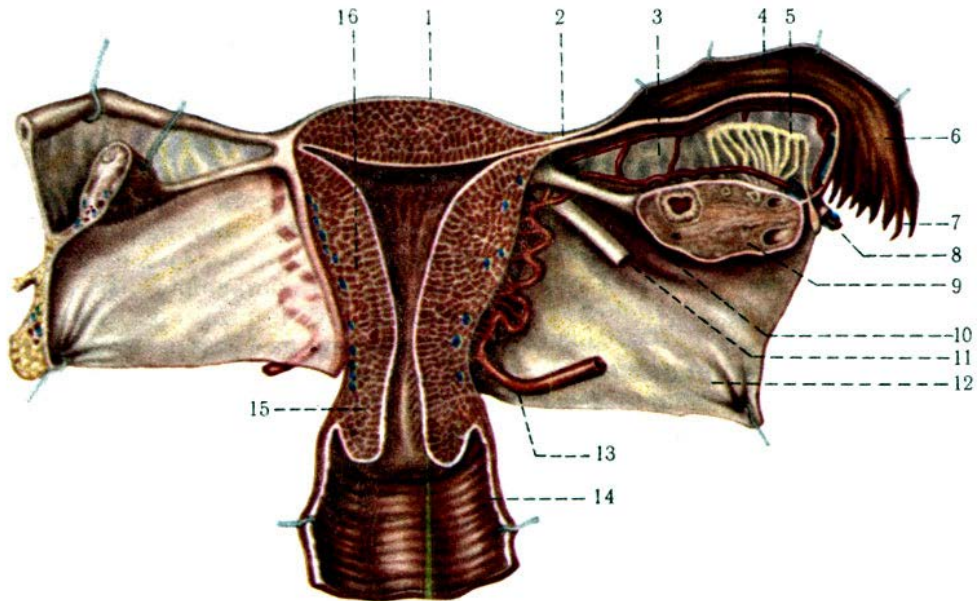
Рис.1 . Будова жіночої статевої системи

1.	

2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	

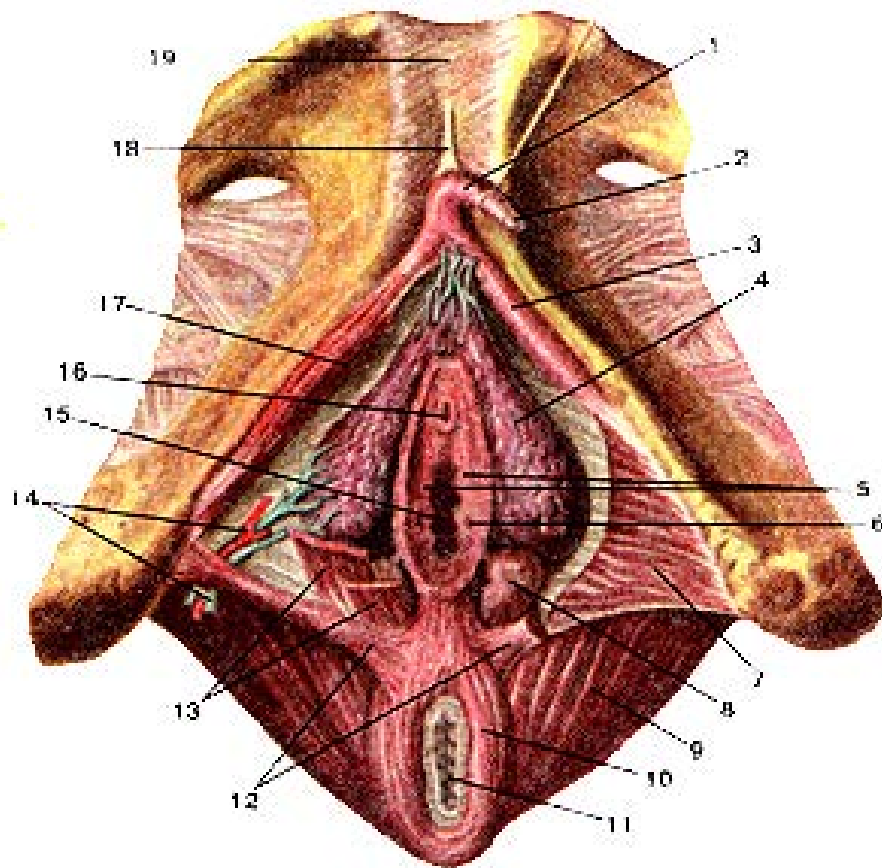
Рис.2 . Внутрішні жиночи статеві органи

1.	
----	--

2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	

Рис.3 . Зовнішні жиночи статеві органи

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	

6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати жіночих статевих органів.

ТАЗОВА ПОРОЖНИНА. СЕЧОСТАТЕВА ОЧЕРЕВИНА. ПРОМЕЖИНА.

Конкретні цілі:

- описати і продемонструвати на препаратах будову чоловічої та жіночої промежини;
- застосовувати анатомічну термінологію для опису м'язів та фасцій промежини.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- намалювати схему сечовостатевої та тазової діафрагми;
- намалювати схему чоловічої та жіночої сечовостатевої очеревини;
- відпрепарувати на трупі сіднично-прямокишкову ямку.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Промежина Відхідникова ділянка Сечовостатева ділянка Сіднично-відхідникова ямка Тазова діафрагма М'яз-підіймач відхідника Куприковий м'яз Зовнішній м'яз замикач відхідника Сечовостатева діафрагма Цибулинно-губчастий м'яз Сіднично-печеристий м'яз Поверхневий поперечний м'яз промежини Глибокий поперечний м'яз промежини Зовнішній м'яз замикач сечівника Прямокишково-маткова заглибина Міхурово-маткова заглибина Прямокишково-міхурова заглибина Серединна пупкова складка Присередня пупкова складка Присередня пахвинна ямка Бічна пупкова складка Бічна пахвинна ямка

Теоретичні питання до заняття:

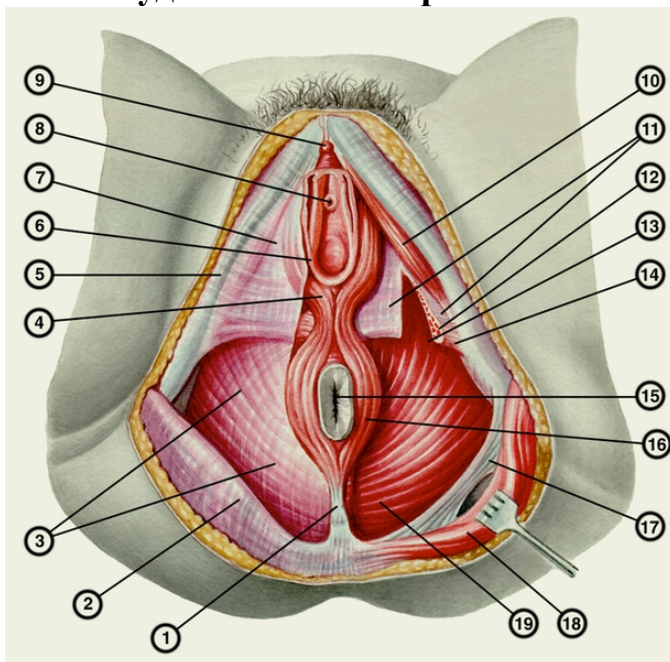
1. Промежина: визначення промежини у вузькому та широкому розумінні.

2. Сечовостатева діфарагма: поверхневі м'язи
3. Сечовостатева діафрагма: глибокі м'язи
4. Тазова діафрагма м'язи
5. Фасції сечовостатевої діафрагми
6. Фасції тазової діафрагми.
7. Статеві відмінності чоловічої та жіночої промежини.
8. Сідничо-відхідникова ямка: її стінки, вміст. Описати і продемонструвати на препаратах.
9. Сечовостатева очеревина

Зміст теми: Промежина: визначення, топографія. Сечостатева діафрагма: межі, м'язи, фасції, статеві відміни. Тазова діафрагма: межі, м'язи, фасції. Сідничо-відхідникова ямка: межі, вміст. Сечостатева очеревина.

Позначити: на малюнку

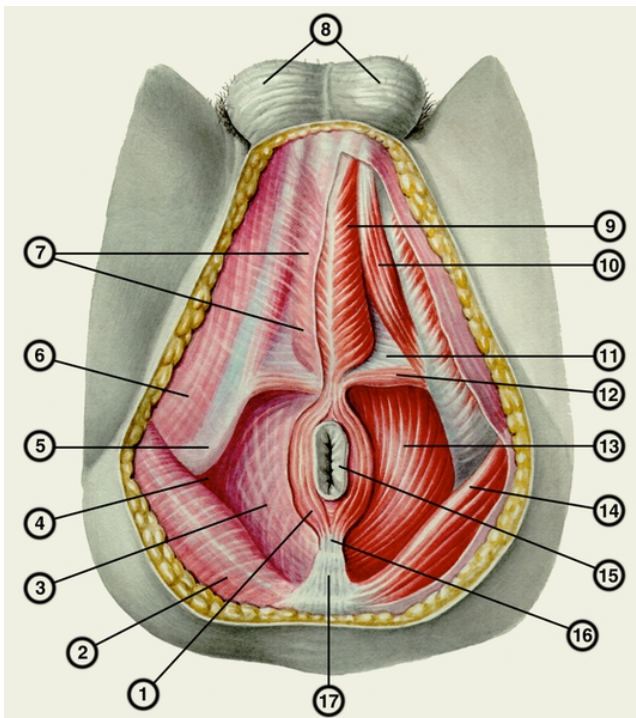
Рис.1. Будова жіночої промежини

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	

8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	

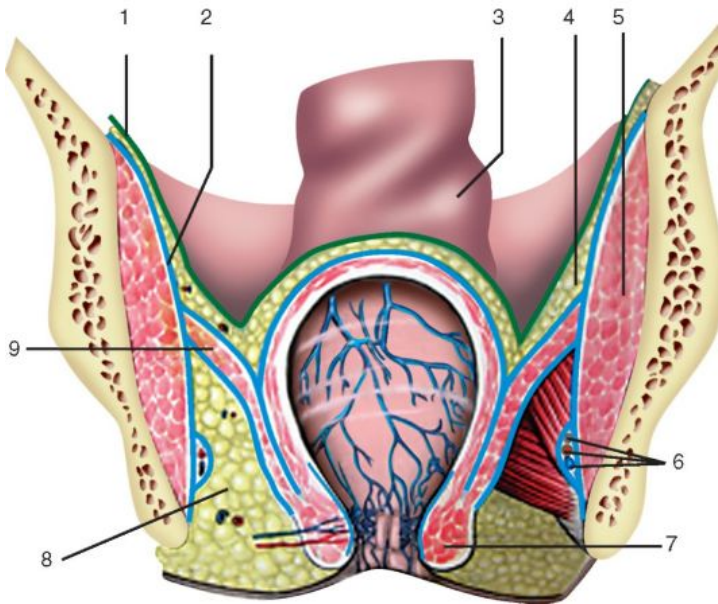
Рис.2. Будова чоловічої промежени

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	

12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	

Рис.4 . Будова м'язи та фасції тазової діафрагми

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні вологі препарати та штучні муляжі промежини.

ЗАНЯТТЯ 15

ТЕМА: ЕНДОКРИННІ ЗАЛОЗИ.

Конкретні цілі:

- застосовувати анатомічну термінологію для опису ендокринних залоз;
- розуміти значення ендокринних залоз для функціонування органів та систем;
- знати відмінності ендокринних залоз від екзокринних.

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- знайти на препараті щитоподібну, паращитоподібну, підшлункову залозу та наднирник.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Латинські терміни (написати самостійно)	Українські терміни
	Щитоподібна залоза Паращитоподібна залоза Вилочкова залоза Наднирник Кіркова речовина Мозкова речовина Гіпофіз Шишкоподібна залоза

Теоретичні питання до заняття:

11. Класифікація ендокринних залоз.
12. Відмінності ендокринних залоз від екзокринних.
13. Щитоподібна залоза: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.
14. Паращитоподібна залоза: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.
15. Вилочкова залоза: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.
16. Гіпофіз: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.
17. Шишкоподібна залоза: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.

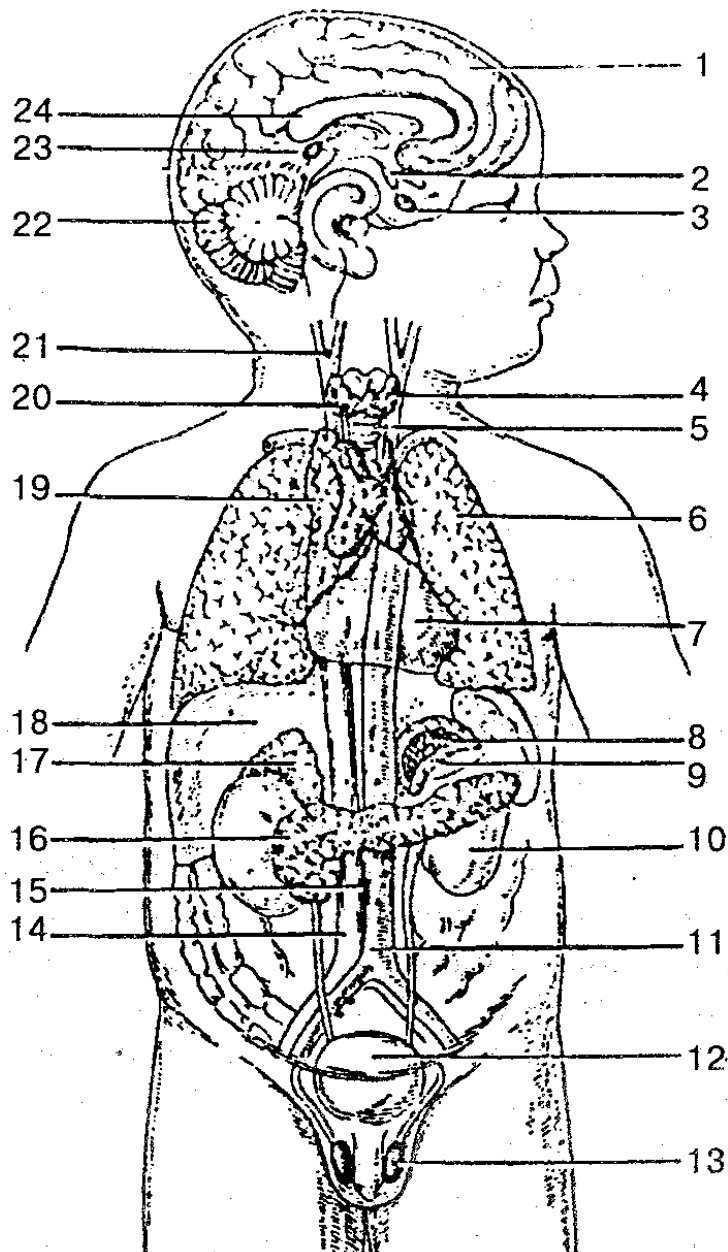
18. Наднирникова залоза: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.

19. Ендокринна частина підшлункової залози: топографія, будова, функції. Описати та продемонструвати на препаратах.

20. Ендокринна частина статевих залоз: функції. Описати та продемонструвати на препаратах.

Позначити: на малюнку

Рис.1 . Ендокринні залози.

1.	
2.	

3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	
13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	
24.	
25.	

Зміст теми: Ендокринні залози

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: труп з відпрепарованими органами грудної та черевної порожнини.

ЗАНЯТТЯ 16

ТЕМА: ПІДГОТОВКА ДО СКЛАДАННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ МАТЕРІАЛУ З АНАТОМІЇ ВНУТРІШНІХ ОРГАНІВ.

Конкретні цілі:

- узагальнити зміст тем практичних занять №№ 11-15

Завдання для самостійної роботи під час підготовки до заняття:

- повторити теоретично та на навчальних препаратах зміст тем №№ 11-15
- підготувати до перевірки конспект лекцій та практичних занять.

Перелік основних термінів, латинську назву яких студент повинен засвоїти при підготовці до заняття:

Українські терміни	Латинські терміни (написати самостійно)
Див. теми №№ 11-15	

Теоретичні питання до заняття:

Дивись питання до тем №№ 11-15

Зміст теми:

Дивись зміст тем №№ 11-15

Матеріали для самоконтролю: Таблиці, схеми, малюнки, анатомічні препарати: скелет, відпрепарований навчальний труп, вологі препарати суглобів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Анатомія людини : підручник : у 3 т. Т. 1 / В. Г. Ковешніков, І. І. Бобрик [та ін.] ; за ред. В. Г. Ковешнікова. - Луганськ : Віртуальна реальність, 2005. - 328 с.
2. Анатомія людини : підручник : у 3 т. Т. 2 / В. Г. Ковешніков, І. І. Бобрик [та ін.] ; за ред. В. Г. Ковешнікова. - Луганськ : Віртуальна реальність, 2007. - 260 с.
3. Анатомія людини : підручник : у 3 т. Т. 3 / В. Г. Ковешніков, І. І. Бобрик [та ін.] ; за ред. В. Г. Ковешнікова. - Луганськ : Віртуальна реальність, 2008. - 400 с.
4. Анатомія людини : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації : у 3 т. - Вид. 6-те, доопрац. - Вінниця : Нова книга, 2017 -Т. 1 / А. С. Головацький [та ін.]. - Вінниця : Нова книга, 2017. - 368 с.
5. Анатомія людини : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації : у 3 т. - Вид. 4-е, доопрац. - Вінниця : Нова книга, 2016 - Т. 2 / А. С. Головацький [та ін.]. - Вінниця : Нова книга, 2017. - 456 с.
6. Анатомія людини : нац. підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації : у 3 т. - Вид. 4-е, доопрац. - Вінниця : Нова книга, 2016 -Т. 3 / А. С. Головацький [та ін.]. - Вінниця : Нова книга, 2017. - 376 с.
7. Неттер, Френк. Атлас анатомії людини : пер. з англ. / Ф. Неттер; за ред. Ю. Б. Чайковського. - Львів : Наутілус, 2009. - 616 с.

Додаткова

1. Привес М. Г. Анатомия человека : учебник для студентов медицинских вузов / М. Г. Привес, Н. К. Лысенков, В. И. Бушкович. - 12-е изд., доп. и перераб. – СПб. : Издательский дом СПбМАПО, 2004. – 720 с.
2. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека: учеб. пособие в 4-х т. / Р.Д. Синельников, Я.Р. Синельников.- М. : Медицина, 2004. – ISBN 5-225-01497-6.
3. Анатомия человека : в 2-х т. / под ред. М.Р. Сапина. - 2-е изд., доп. и перераб. – М. : Медицина, 1996. – ISBN 5-225-00878-Х.
4. Свиридов О.І. Анатомія людини : підручник / О.І. Свиридов. – К : Вища школа, 2000. – 399с.
5. Міжнародна анатомічна номенклатура / за ред. І.І. Бобрика, В.Г. Ковешнікова. - К.:Здоров'я, 2001.- 328 с.
6. Фениш, Х. Карманный атлас анатомии человека : на основе Международной анатомической номенклатуры / Х. Фениш, В. Даубер. - 4-е изд., исп. и доп. - СПб. : Диля, 2007. - 456 с.
7. Волошин М.А. Основи імунології та імуноморфології / Волоиш М.А.В Чайковський Ю.Б., Куц О.Г. Запоріжжя-Київ:ЗДМУ. -2915.- 170с.
8. Вовк Ю.М., Черно В.С. Порівняльна анатомія пазух твердої оболонки головного мозку – Миколаїв.: Шліон, 2014.-389 с.

9. Нариси перинатальної патології / Ахтемійчук Ю.Т., Слободян О.М., Хмара Т.В та ін. – Чернівці: БДМУ, 2011. – 300 с.
10. Волошин М.А. Анатомія ендокринного апарату: навчальний посібник для сам. роботи студентів мед., пед., фарм. ф-тів / Волошин М.А., Вовченко М.Б., Чугін С.Б.. – Запоріжжя, 2015. - 82 с.
11. Руководство по препарированию: руководство / Н. И. Гончаров, Л. С. Сперанский. - 2-е изд. - Волгоград : Б. И., 1994. - 217 с.
12. Атлас "Нервная система человека: Строение и нарушения": учеб. пособие для студентов вузов, обуч. по направлению и специальностям психологии / под ред. В. М. Астапова, Ю. В. Микадзе. - 4-е изд., перераб. и доп. - М. : ПЭР СЭ, 2004. - 80 с.
13. Цветной атлас ультразвуковой анатомии: атлас / Б. Блок. - Stuttgart ; N.Y. : Thieme, 2004. - 291 с.
14. Карманный атлас рентгенологической анатомии: научное издание / Т. Б. Мёллер, Э. Райф ; пер. со 2-го англ. изд. А. А. Митрохина. - 2-е издание. - Электрон. текстовые дан. - Москва : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2007. - 193 с.
15. Клиническая анатомия мозгового отдела головы: для студ.-иностран. и врачей-интернов / М. П. Бурых, И. А. Григорова ; МОЗ Украины, Харьк. гос. мед. ун-т. - - Х. : Каравелла, 2002. - 240 с.
16. Аномалии развития органов и частей тела человека: справ. пособие / О. В. Калмин, О. А. Калмина ; М-во образования и науки Рос. Федерации, Пенз. гос. ун-т. - Пенза : Изд-во Пенз. гос. ун-та, 2004. - 402 с.
17. Atlas of Regional Anatomy of the Brain Using MRI: With Functional Correlations / J. C. Tamraz, Y. G. Comair. - [S. l.] : Springer, 2000. - 328 p.
18. Human Anatomy .In three volumes. Volume 1 / [I. I. Bobryk, V. G. Koveshnikov, V. I. Luzin, Y. O. Romensky]; edited by V. G. Koveshnikov. – Lugansk:"Шико" ТОВ «Віртуальна реальність», 2011. – 328 p.
19. Human Anatomy. In three volumes. Volume 2 / [M.A.Voloshin, V. G. Koveshnikov, Yu.P.Kostylenko]; edited by V. G. Koveshnikov. – Lugansk: LTD «Virtualnayarealnost», 2011. – 248 p.
20. Human Anatomy. In three volumes. Volume 3 [V. G. Koveshnikov, I. I.Bobryk, A.S.Golovatsky]; edited by V. G. Koveshnikov. – Lugansk: LTD «Virtualnaya realnost», 2011. – 384 p.
21. Clinical Anatomy / Ellis Harold. - 11th ed. - [S. l.] : Blackwell Publishing Limited, 2006. - 439 p.
22. The Human Body: An Introduction to Structure and Function / Adolf Faller, Michael Schuenke, Gabriele Schunke. - [S. l.] : Thieme, 2004. - 708 p.
23. Grant's Atlas of Anatomy / ed.: A. M.R. Agur, A. F. Dalley. - 12th ed. - [S. l.] : Lippincott Williams & Wilkins, 2009. - 1627 p.
24. Neuroanatomy (MRI and CT) / D. E. Haines. - 6 ed. - [S. l.] : Lippincott Williams & Wilkins, 2000. - 300 p.
25. Anatomy at a Glance: атлас / O. Faiz, D. Moffat. - Oxford : Blackwell Science, 2002. - 177 p.

26. Gray's Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice : учебник / ed. S. Standring. - [S. l.] : Elsevier Inc., 2008. - 2504 p.
27. Human Anatomy: учеб. пособие / K. Saladin. - Boston : McGraw-Hill, 2004. - 802 p.
28. Pocket atlas of human anatomy based on the International nomenclature: атлас / H. Feneis, W. Dauber. - 4th ed. -- Stuttgart ; N.Y. : Thieme, 2000. - 509 p.

Інформаційні ресурси

29. Бібліотека Запорізького державного медичного університету на традиційних носіях.
30. Бібліотека Запорізького державного медичного університету на електронних носіях.
31. Обласна медична бібліотека.
32. В соціальних мережах схеми, малюнки, навчальні фільми, слайди з мультимедійної презентації лекцій та практичних занять, тестові завдання для МОДУЛЬ-1, МОДУЛЬ- 2, база Центра тестування ліцензійного іспиту КРОК-1.
33. Сайт кафедри анатомії людини.